

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Kaitseministeerium

Tõnis Stamberg

Mai 2009

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel [0] 627 7583, faks [0] 627 7584
post@turu-uuringute.ee
www.turu-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

KOKKUVÖTE	4
UURINGU TAUST	7
1 Valim	7
2 Küsitlustöö	8
3 Andmetöötlus	8
4 Teostajad.....	10
UURINGU TULEMUSED.....	11
1 Institutsioonide usaldusväärsus	11
1.1 Kaitsestruktuuride usaldusväärsus	13
2 Julgeolek ning ohud.....	14
2.1 Julgeolek maailmas	14
2.2 Ohud rahule ja turvalisusele maailmas.....	15
2.3 Ohud Eestile.....	16
2.4 Julgeoleku tagatised.....	19
2.5 Kaitsevägi ja rahvusvahelised missioonid	20
2.6 Suhtumine osalemisse rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel	20
2.7 Konkreetsed missioonid	21
2.8 Millist kasu saab Eesti missioonidel osalemisest?.....	23
3 Eesti elanikkonna kaitsetahe	26
3.1 Kokkupuude kaitseorganitega	26
3.2 Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse.....	27
3.3 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda	29
3.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral	31
4 Eesti kaitsevõime.....	31
4.1 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse	32
4.2 Suhtumine kaitsekulutustesse	33
4.3 Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel	34
4.4 Informeeritus pikaajaliste arengukavade olemasolust	35
5 NATO	36

5.1	Suhtumine NATO-sse kuulumisse	36
5.2	Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist	40
5.3	Informeeritus NATO-st.....	41
5.4	NATO abi võimaliku ohu korral.....	44
5.5	NATO laienemine	46
6	Info Eesti poliitika ja riigikaitse kohta.....	47
7	Hinnangud seoses kaitseväeteenistusega	51
7.1	Kaitseväeteenistuse vajalikkus.....	51
7.2	Ajateenistusest kõrvalehoidmine	53
7.3	Asendusteenistus	54
7.4	Ajateenistuse eesmärgid	55
8	Hinnangud seoses riigikaitseõpetusega koolis	59
8.1	Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse.....	59
9	Kaitseliidu kuvand ja eesmärgid	60

Lisa 1 - Küsitlusankeet eesti keeles

Lisa 2 – Andmetabelid (aruande juures oleval CD-l)

KOKKUVÕTE

- 2009. aasta mais viis Turu-Uuringute AS Kaitseministeeriumi tellimusel läbi riigikaitse-teemalise avaliku arvamuse küsitluse. Varasemad küsitlused on toimunud umbes kuuekuuliste intervallidega, viimati 2009. aasta jaanuaris. Seega võimaldab käesolev küsitlus anda vastuse sellele, kuidas on muutunud elanike hoiakud ning suhtumine riigikaitsele 2009. aasta esimese poolaasta jooksul.

Institutsioonide usaldusväärsus

- Kaitsevägeid usaldas jaanuaris 81%, Kaitseliitu 64% eestimaalastest. Nii kaitseväge kui ka Kaitseliidu usaldusväärsus on mitte-eestlaste seas jätkuvalt madalam kui eestlaste seas. Kaitsevägele antud hinnangud pole võrreldes jaanuariga oluliselt muutunud, kuid Kaitseliidu usaldusreiting on vähenenud 6 protsendipunkti võrra.

Julgeolek ning ohud

- Sõjaliste konfliktide esinemist eeloleval aastakümnel uskus 45% eestimaalastest, mida on 20% võrra vähem kui aasta tagasi, mil elanike ohutunne teravdus seoses Venemaa-Gruusia konfliktiga. Kuigi mitte-eestlased hindavad võimalikku konfliktiohtu endiselt eestlastest madalamalt, on erinevused rahvuserühmade vahel tasandumas.
- Erinevatest ohtudest, mis võivad lähiaastail mõjutada rahu ja turvalisust maailmas, peeti kõige sagedamini kindlasti tõenäoliseks massihävitusrelvade levikut, ülemaailmset majanduskriisi ja organiseeritud kuritegevust või narkokaubandust. Ohtudena Eestile nähakse kõige enam ulatuslikke merereostusi ning nn. küberrünnakuid. Mitte-eestlaste seas on ohutunnetus valdavalt madalam kui eestlaste seas. Erandiks on suhtumine massilistesse tänavarahutustesse ning rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvatesse kokkupõrgetesse elanikkonna rühmade vahel, mille esinemist peavad mitte-eestlased sagedamini tõenäoliseks kui eestlased.
- Eesti julgeoleku tagatisteks peetakse eelkõige kuulumist NATO-sse, kuulumist Euroopa Liitu ning koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga. Väga selge lõhe on jätkuvalt eestlaste ning mitte-eestlaste arvamuse vahel nähtav eelkõige NATO-Venemaa teljel: eestlased näevad julgeolekugarantiina esmajoonel kuulumist NATO-sse, mitte-eestlased aga koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga.
- Eesti sõjaväelaste osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (vastavalt oma võimalustele) pooldab 58% vastajatest ning 35% on sellele kindlasti või pigem vastu. Eestlaste seas on suhtumine osalemisse rahvusvahelistel missioonidel jätkuvalt positiivsem kui mitte-eestlaste seas. Missioonide koordineerimise järgi peetakse Eesti jaoks kõige prioriteetsemaks osalemist NATO koordineeritud sõjalistel missioonidel. Missioonidel osalemise vajalikkust põhjendati kõige sagedamini NATO abiga võimalike ohtude tekkimisel Eestile, sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse saamisega ning rahu tagamisega maailmas tervikuna.

Eesti elanike kaitsetahe

- Sõjalise vastupanu osutamist rünnaku korral pooldab 77% vastanutest, vastupidisel arvamusel on 14%. 2008. aastal vastupanu osutamise pooldajate arv pisut langes (tõstatades küsimuse Venemaa-Gruusia sündmuste võimalikust peegeldusest mullusuvises uuringus), kuid tänaseks on hoiakud taas rekordiliselt vastupanu osutamist pooldaval seisukohal. Isiklikult oleks valmis oma võimetele vastavalt kaitsetegevuses osalema 63% elanikest. Kui üldist vastupanu puudutava küsimuse juures on eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud võrreldavad, siis isiklik valmidus kaitsetegevuses osaleda on mitte-eestlaste seas madalam kui eestlaste seas. Sellest, mida teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung, peavad elanikud end valdavalt halvasti informeerituks.
- Olukorras, kus Eestile tungitaks kallale, püüaks Eestist lahkuda 18% elanikest. Kõige altimad on lahkuma 20-29-aastased, kõige vähem alid aga 50-aastased ning eakamad inimesed. Sarnaselt eelnevatele küsitlustele on mitte-eestlaste seas potentsiaalsete lahkujate arv veidi suurem kui eestlaste seas ning viimase aasta jooksul on erinevused kahe rahvusrühma vahel veelgi süvenenud.

Eesti kaitsevõime

- Suhtumine Eesti kaitsevõimesse on vastuoluline. Pooled elanikest usuvad, et Eestit oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral kaitsta, kuid 36% kahtleb selles. Riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste tõstmist pooldab 18% elanikest, mida on enam kui kaks korda vähem kui aasta tagasi. Eestlaste seas on toetus kaitsekulude suurendamisele suurem kui mitte-eestlaste seas
- Riigi tegevusega riigikaitse arendamisel ollakse valdavalt rahul, kuid teadlikkus pikaajalistest arengukavadest Eesti riigi kaitsevõime arendamiseks on väga madal.

NATO

- Peale Eesti saamist NATO täisliikmeks on toetus NATO liikmeks olemisele püsinud võrdlemisi stabiilselt kõrgena, kõikudes 71-78% vahel. Maikuu 2009 pooldas Eesti kuulumist NATO-sse 71%, ei pooldanud aga 20% eestimaalastest. Eestlased on NATO suhtes jätkuvalt positiivsemalt meelestatud kui mitte-eestlased ning erinevus rahvusrühmade vahel on aastatega veelgi süvenenud – eestlaste seas on toetus suurenenud, mitte-eestlaste seas pigem kahanenud.
- NATO olemusest peab end informeerituks 48% elanikkonnast. Viimase aasta jooksul pole hinnangud informeeritusele oluliselt muutunud.
- Enam kui pooled (55%) elanikest arvavad, et peale NATO-ga liitumist on Eesti julgeolek suurenenud, pea kolmandik leiab, et julgeolek pole peale NATO liikmeks astumist ei suurenenud ega vähenenud ning 3% usub julgeoleku vähenemist.
- Veidi enam kui kolmandik (37%) eestimaalastest usub, et NATO osutaks Eestile sõjalise konflikti puhkemisel otsest sõjalist abi. Pea sama paljud (36%) arvavad, et NATO osutaks vaid poliitilist ja diplomaatilist toetust. Jaanuarikuus oli usk NATO-poolsesse sõjalisse abisse veidi kõrgem. Seda, et NATO Eestile sõjalise konflikti korral mingit abi ei osuta, arvab 11% elanikest, mida pole oluliselt rohkem kui eelnevates küsitlustes.
- NATO edasisse laienemisse suhtutakse valdavalt positiivselt. Kõige kõrgem on toetus lähinaabrile Soome ning Rootsi liitumisele NATO-ga (69...70%). Veidi kõhklevam on suhtumine Ukraina (51%) ning Gruusia (44%) liitumisse. Võrreldes augustiga 2008, mil päevakorral oli Gruusia-Venemaa sõjaline konflikt, on elanike toetus Gruusia ning Ukraina liitumisele NATO-ga vähenenud. Jaapani, Iisraeli ning Venemaa puhul oli inimesi, kes nende riikide liitumist NATO-ga ei pooldanud, arvukamalt kui liitumise

pooldajaid. Eestlased suhtuvad NATO võimalikku laienemisse enamikus nimetatud riikides oluliselt toetavamalt kui mitte-eestlased. Erandiks on Venemaa, mille liitumisele NATO-ga on toetus mitte-eestlaste seas kõrgem kui eestlaste seas (30% vs. 18%).

Info Eesti poliitika ja riigikaitse kohta

- Lähtuvalt sellest, kuivõrd usaldusväärne on teave, mida meediakanal edastab Eesti poliitika ja riigikaitse kohta, hindasid eestikeelsed vastajad kõige kõrgemalt eestikeelsete avalik-õiguslike meediakanalite poolt edastatavat teavet. Võrreldes meediakanalitest peeti kõige usaldusväärsemaks rahvusvahelisi uudisteprogramme. Kõige vähem usaldusväärseks hinnati Venemaa telekanaleid, Õhtulehte ning PBK-d.
- Venekeelsed vastajad pidasid kõige usaldusväärsemateks meediakanaliteks Esimest Balti Kanalit ning kanaleid RTR Planeta ning NTV Mir. Eestikeelseid telekanaleid peeti antud küsimuses valdavalt vähem usaldusväärseks kui venekeelseid, kõige usaldusväärsemaks hinnati eestikeelsetest meediakanalitest ETV-d.

Hinnangud seoses kaitseväeteenistusega

- Hinnangud ajateenistuse vajalikkusele on aastate jooksul muutunud positiivsemaks – kui perioodil 2005-2007 pidas ajateenistust vajalikuks 85-88% vastajaist, siis alates 2008. aastast on see näitaja püsinud stabiilselt 90% piirimail või veidi kõrgemalgi. Mais 2009 oli kaitseväeteenistust vajalikuks hindavaid vastajaid 93%. Võrreldes mitte-eestlastega on toetus kaitseväeteenistuse vajalikkusele suurem eestlaste seas.
- Ajateenistusest kõrvalehoidmise suhtes väljendab 25% elanikest hukkamõistu ning 41% suhtub negatiivselt. Mõistvalt suhtus ajateenistusest kõrvalehoidmisse 27%, heakskiitvalt aga vaid 1% elanikkonnast. Võrreldes augustiga 2008, mil elanike meeli hoidis ärevil Venemaa-Gruusia konflikt, on suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse muutunud siiski veidi mõistvamaks.
- Suhtumine võimaliku asendusteenistuse vajalikkusesse on valdavalt positiivne (vajalikuks peab 80%). Perioodil 2006-2009 on elanike suhtumine asendusteenistusse muutunud üldjoontes pooldavamaks.
- Eesmärgidena, mida peaks täitma noormeeste kohustuslik ajateenistus ja reservarmee, tajuti kõige sagedamini militaarsete oskuste õpetamist ning tsiviilhädaolukordades tegutsemise oskuste andmist.

Hinnangud seoses riigikaitseõpetusega koolis

- Riigikaitseõpetuse kuulmist kooli õppeprogrammi pooldab 82% elanikkonnast. Pikema ajaperioodi jooksul on näha suhtumise muutumist pigem pooldavamaks. Õppe ülesehituse kohta arvab $\frac{3}{4}$ vastajaist, et see peaks hõlmama nii praktilist kui teoreetilist õpet. Ainult teoreetilist õpet pooldab 11%, ainult praktilist õpet 5%.

Kaitseliidu kuvand ja eesmärgid

- Kaitseliidu peamisteks eesmärkidest peetakse osalemist Eestis toimuvate õnnetuste ning katastroofide likvideerimisel ja siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel. Võrreldes jaanuariga pole Kaitseliidu kuvand elanike silmis oluliselt muutunud.

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt ajavahemikus 7.-18. mai 2009. aastal läbi viidud omnibussiküsitluse tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse Kaitseministeeriumile. Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- Kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide seas;
- Hinnangud seoses Eesti julgeoleku, selle tagamise ning võimalike ohtudega;
- Suhtumine NATO-sse;
- Infoallikad riigikaitse alase teabe hankimisel;
- Hinnangud seoses kaitseväeteenistuse ning selle vajalikkusega;
- Kaitseleidu kuvand.

Käesolevas aruandes on küsitluse tulemusi võrreldud varasemate samalaadsete küsitluste tulemustega, millest viimane viidi Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 2009. aasta jaanuaris.

Aruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisas on esitatud kasutatud ankeet ning tulemuste tabeljaotused olulisemate taustatunnuste¹ lõikes.

1 Valim

Turu-uuringute AS-i poolt läbiviidavate omnibuss-uuringute üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat (Eesti Statistikaameti andmeil 1. jaanuari 2008 seisuga 1 042 808 inimest). Planeeritud valimi suurus igakuiselt on 1000 inimest.

Vastajad leiti juhuvaliku alusel, et tagada kõikide Eesti maakondade ja asulatüüpide proportsionaalne esindatus küsitlusvalimis. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel.

Juhuvaliku esimeses etapis leitakse 100 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetset intervjueritavad.

Aadressi valikul rakendatakse lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlejale ette juhuslikult valitud aadress, kus küsitleja teostab esimese intervjuu. Edasi liigutakse kindla sammu alusel (nt iga teine korter või maja), et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus.

Vastaja valikul rakendatakse nn. noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist. Selline valikumeetod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored inimesed ja mehed), täiendava šansi valimisse sattuda. Samuti rakendatakse vastaja valikul vanuselisi kvoote. See tähendab, et igas valimipunktis küsitletakse maksimaalselt kaks 60-74-aastast

¹ Käesolevas aruandes kasutatakse mõisteid „rahvus“ ning „suhtluskeel“ sünonüümideks, st. eesti rahvusest inimesteks loetakse vastajaid, kes kasutavad Eestis peamise suhtluskeelena eesti keelt; mitte-eestlasteks loetakse inimesed, kes kasutavad Eestis põhiliselt mõnda teist keelt peale eesti keele.

inimest. Nii saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis.

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati trükitud ankeedi alusel läbiviidavat personaalintervjuud. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 71 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitajat. Küsitluse käigus viidi intervjuud läbi kokku **1000** elanikuga.

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes löigetes on toodud joonisel 1

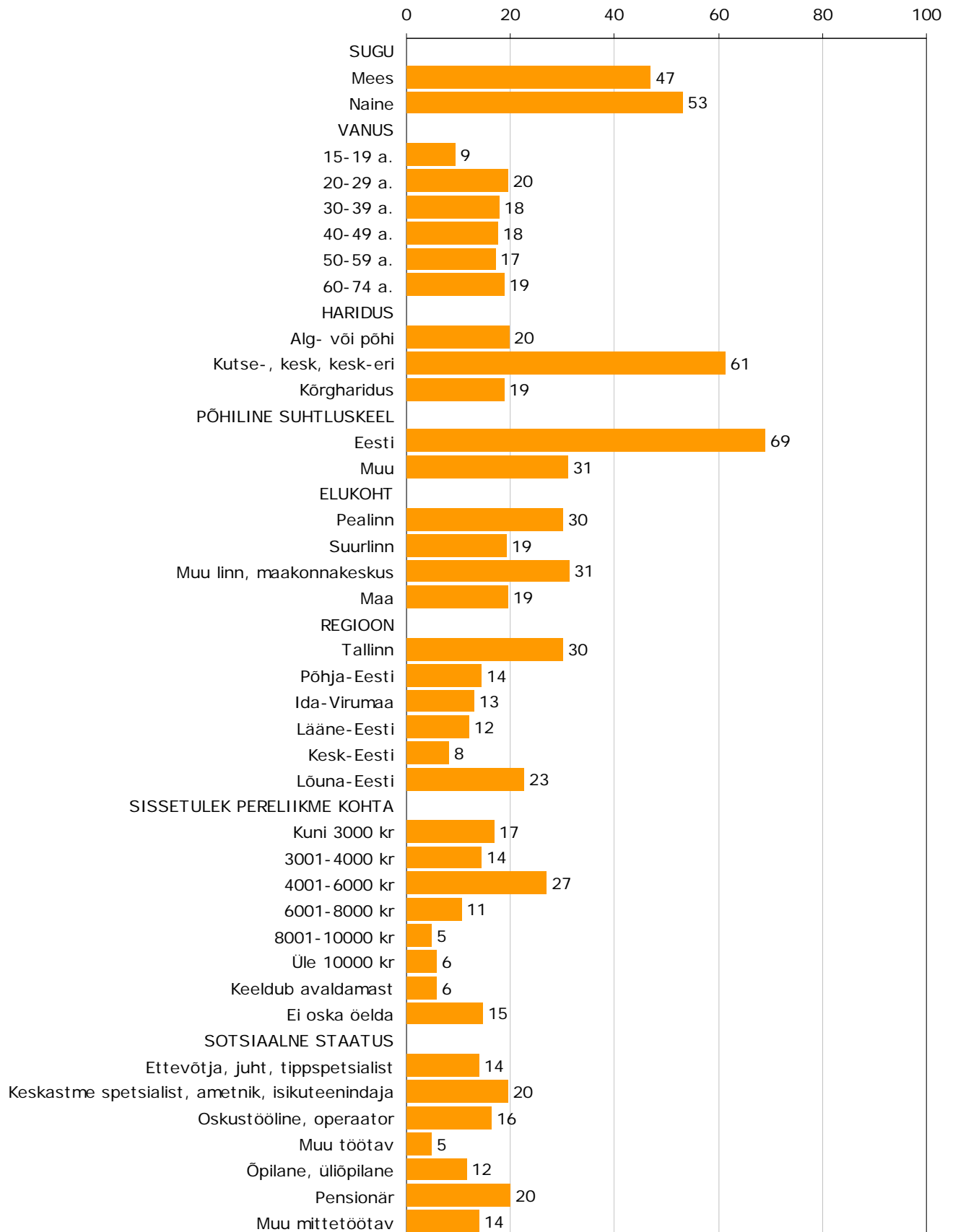
3 Andmetöötlus

Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows 15.0. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute soolist ning vanuselist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Küsitletavate sotsiaal-demograafiline koosseis mais 2009 peale andmete kaalumist on kujutatud joonisel 1.

Järgnevas tabelis 2 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 2. Valimivea piirid

Vastuste osakaal/valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,74%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,32%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,65%	12,40%	12,07%	11,60%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,74%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,77%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,95%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,95%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,88%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,93%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
700	3,70%	3,70%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
1 000	3,10%	3,10%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

Joonis 1 Vastanute profiil (mai 2009) (% , n=1000)

4 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

▪ Tabelitöötlus:	Kaire Siimon
▪ Aruande koostaja:	Tõnis Stamberg
▪ Valimi koostaja/küsitlustöö koordineerija:	Marina Karpištšenko
▪ Andmesisestuse koordineerija:	Asta Pajos

Ettevõtte kontaktandmed:

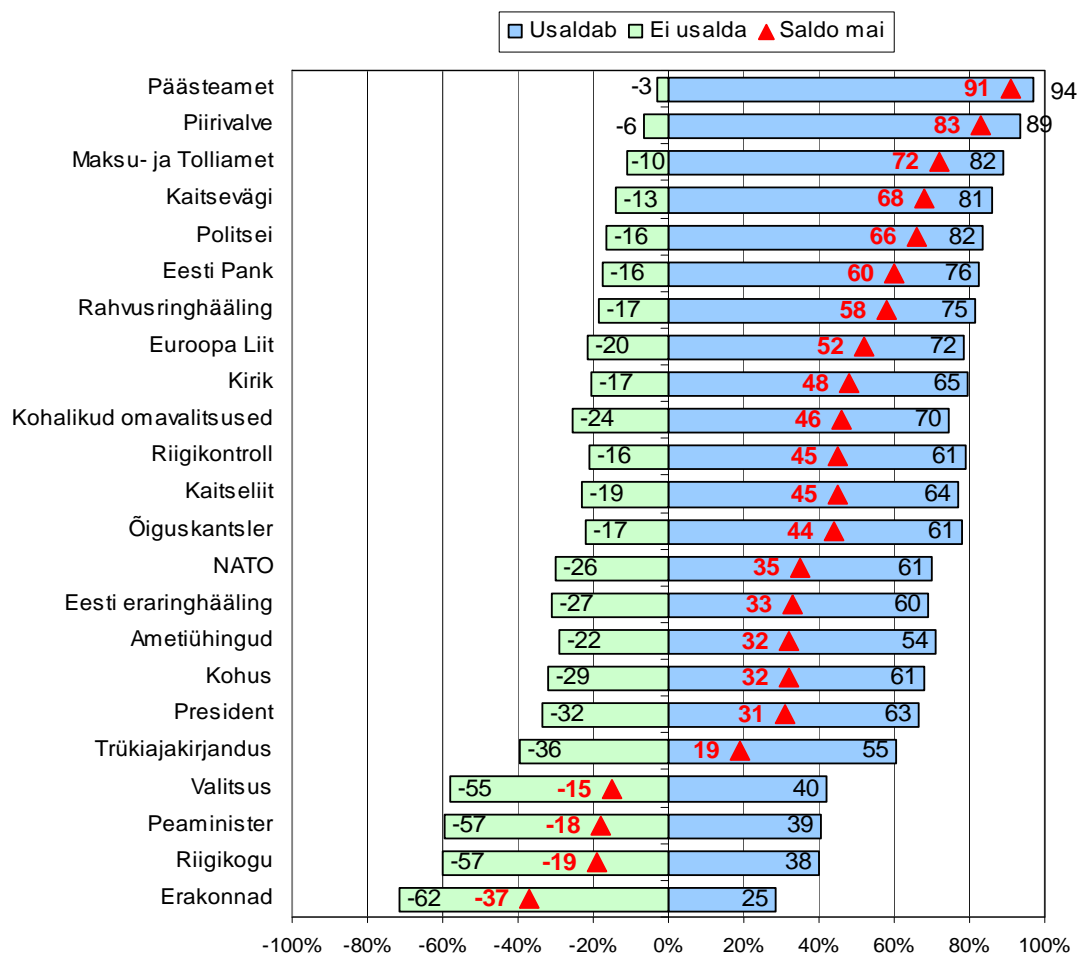
▪ Telefon:	6 277 583
▪ Faks:	6 277 584
▪ E-post:	post@туру-uuringute.ee
▪ Kodulehekülg:	www.turu-uuringute.ee
▪ Aadress:	Tatari 6 (3. korrus), 10 116 Tallinn

UURINGU TULEMUSED

1 Institutsioonide usaldusväärsus

Kahekümne kolme institutsiooni usaldusväärsusust mõõdeti skaalal /täiesti usaldan/pigem usaldan/pigem ei usalda/üldse ei usalda. Kõige enam usaldavad Eesti 15-74-aastased elanikud maikuus päästeametit, mida usaldab täiesti/pigem usaldab 94% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast (Joonis 2). Usaldusreitingute alusel moodustatud pingereas on jätkuvalt kõrgetel positsioonidel ka piirivalve (89%), maksu- ja tolliamet (82%), politsei (82%) ning kaitseväge (81%).

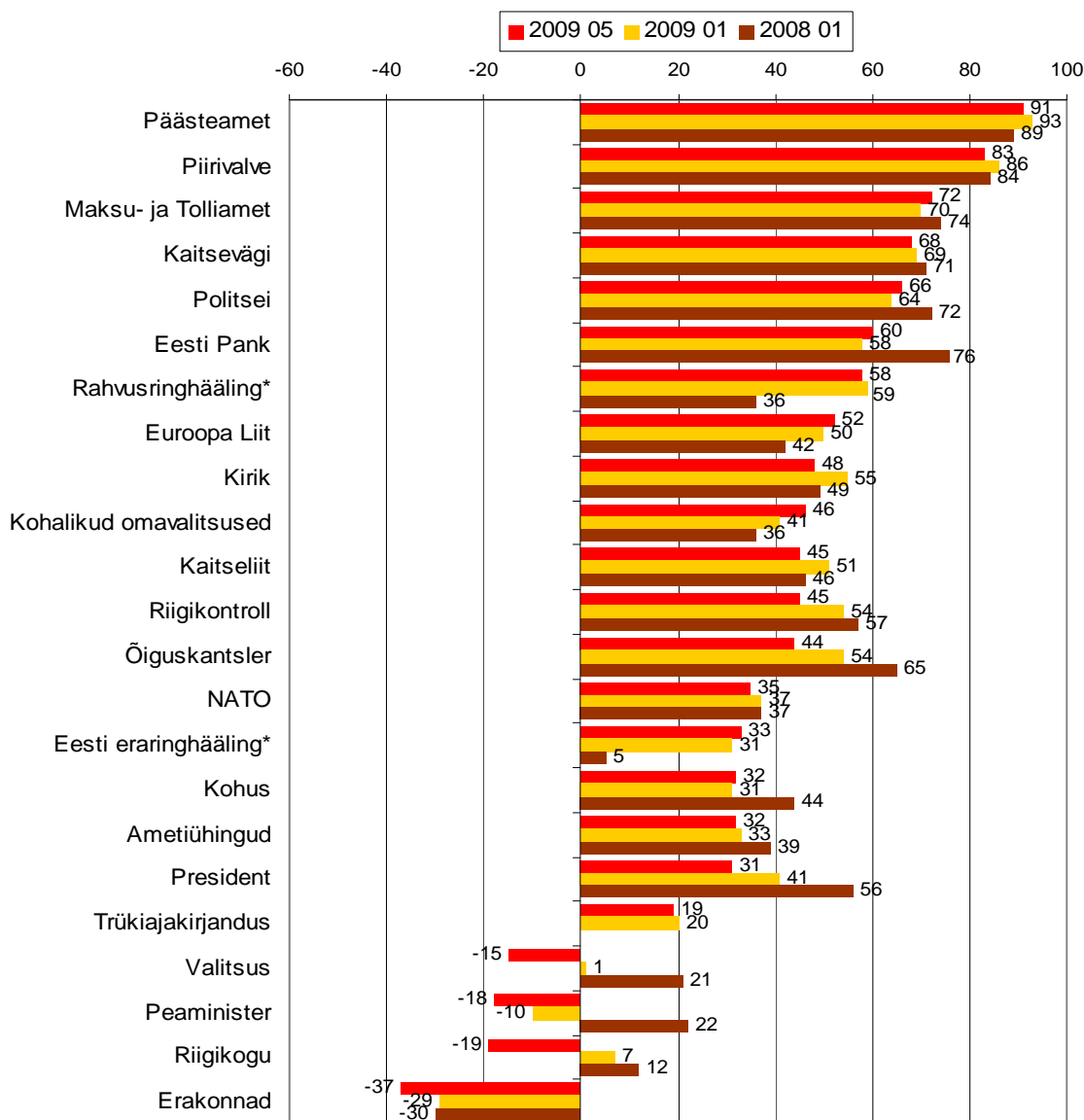
Joonis 2 Institutsioonide usaldusväärsus (% , n=kõik vastajad)

Kõige madalam on usaldus endiselt poliitiliste institutsioonide vastu. Võrreldes institutsioone usaldajate ning mitte-usaldajate saldo alusel, on vaid poliitiliste institutsioonide puhul saldo väärtus maikuus negatiivne, st. institutsiooni mitte-usaldavaid inimesi on arvuliselt rohkem kui institutsiooni usaldavaid inimesi (Joonis 3).

Vaadeldes institutsioonide usaldusväärsusele antud hinnangute saldo väärtuste muutumist ajas, on näha, et võrreldes jaanuariga on maikuus kõige järsemalt langenud poliitiliste institutsioonide ning presidendi usaldusväärsusele antud hinnangud. Riigikogu saldo on viie kuu jooksul langenud 26 punkti võrra, valitsuse saldo 16 punkti võrra, erakondade ja peaministri saldo 8 punkti võrra ja presidendi saldo 10 punkti võrra. Poolaasta jooksul on elanike silmis vähenenud ka õiguskantsleri (-10 punkti võrra), riigikontrolli (-9 punkti), kiriku (-7 punkti) ning kaitseväe (-6 punkti) usaldusväärsus, kasvanud on aga seevastu kohalike omavalitsuste usaldusväärsus (saldo väärtus suurenenud 5 punkti võrra).

Joonis 3 Võrdlus varasemate küsitlustega (saldo, n=kõik vastajad)

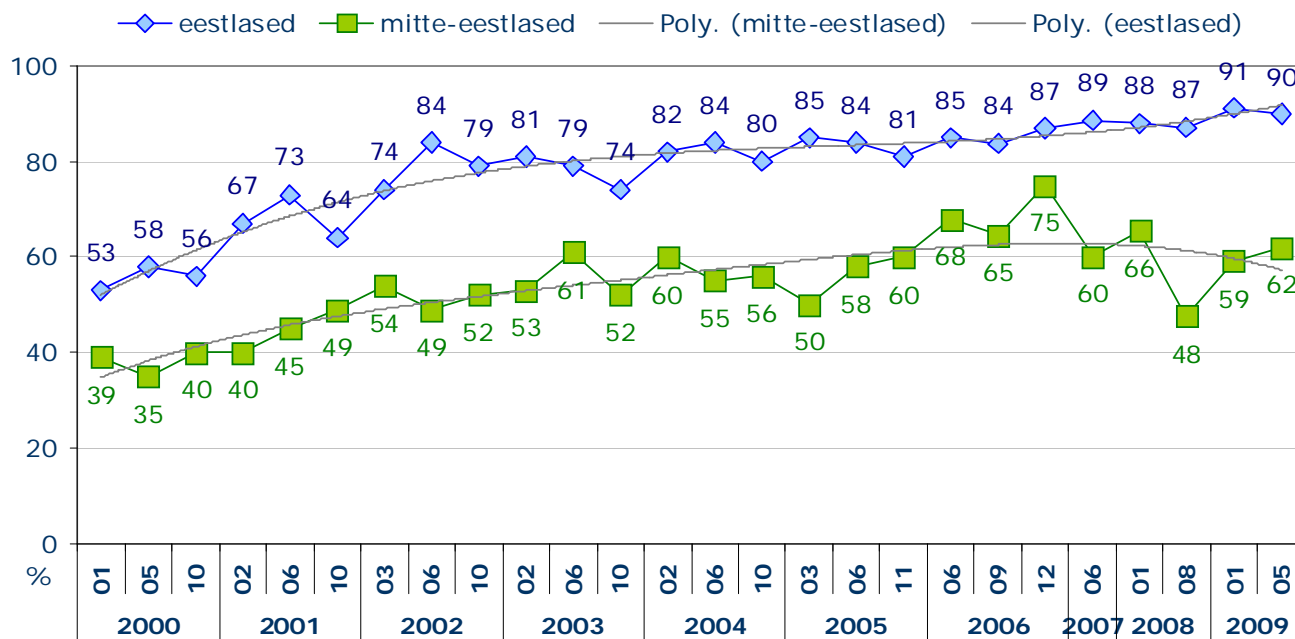
* 2008. aasta küsitluses oli „Rahvusringhääling“ asendatud „Avalik-õiguslike meediakanalite“ ning „Eraringhääling“ „Era-meediakanalitega“

1.1 Kaitsestruktuuride usaldusväärsus

Võrreldes teiste institutsioonidega on kaitsevägi endiselt elanike silmis keskmisest kõrgemalt usaldatud institutsioon. Käesolevas uuringus on kaitsevägi järjestuses viies enam usaldatud institutsioon mõõdetud kahekümne kolmest. Kogu 15-74 aastast elanikkonnast usaldas nii jaanuaris kui ka mais 2009 kaitsevägesid 81% (Joonis 4).

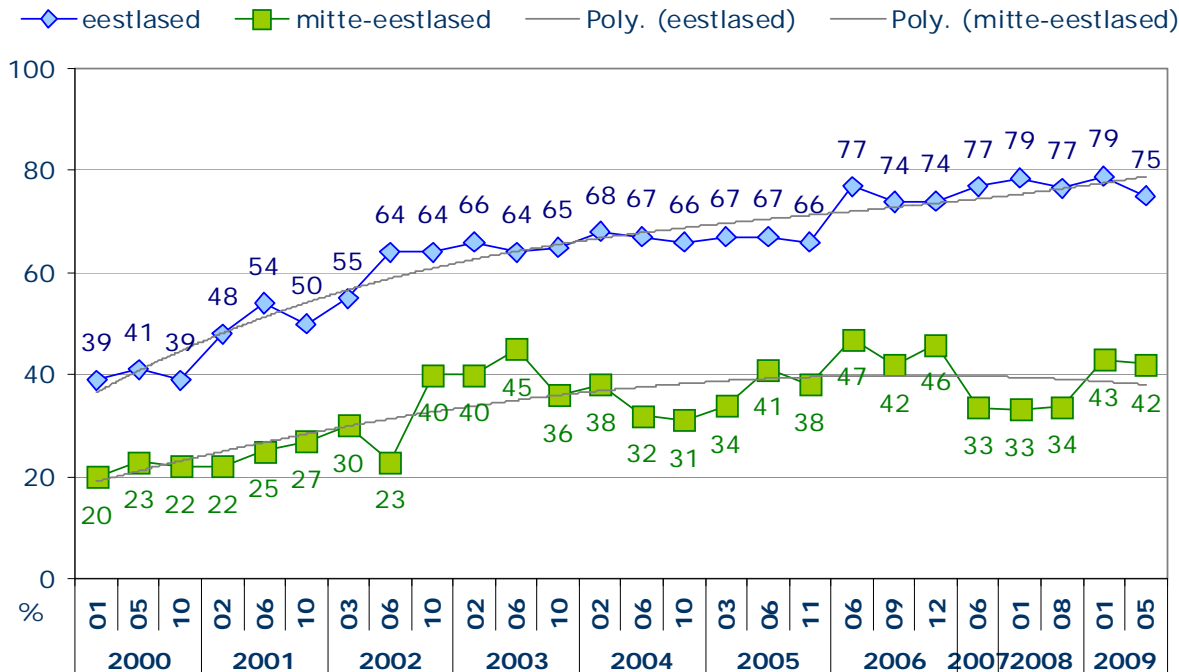
Jätakuvalt on mitte-eestlaste seas usaldus kaitsevägede vastu madalam kui eestlaste seas. Tulenevalt mitte-eestlaste väikesemast esindatusest küsitlusvalimist on selle elanikkonna rühma kohta üldistuste tegemisel statistilise vea piir küll suurem kui eestlaste puhul (mis tingib ka tulemuste suurema kõikumise)², kuid hoolimata statistilisest veast võib siiski täheldada, et kui eestlaste seas on usaldus Kaitseväge vastu püsinud viimase kolme aasta jooksul üpris stabiilsel tasemel, siis mitte-eestlaste hinnangud langesid 2008. aasta augustis erakordselt madalale tasemele. Tõenäoliselt peegeldab see langus mitte-eestlaste vastureaktsiooni Eesti riigijuhtide seisukohavõttele Venemaa-Gruusia konflikti suhtes. Järgneval perioodil on usaldus mitte-eestlaste seas järk-järgult taastunud, jõudes 2009. aasta maikuuks taas 2008. aasta alguse tasemele.

Joonis 4 Kaitseväge usaldusväärsus 2000-2009 (täiesti ja pigem usaldajate %)

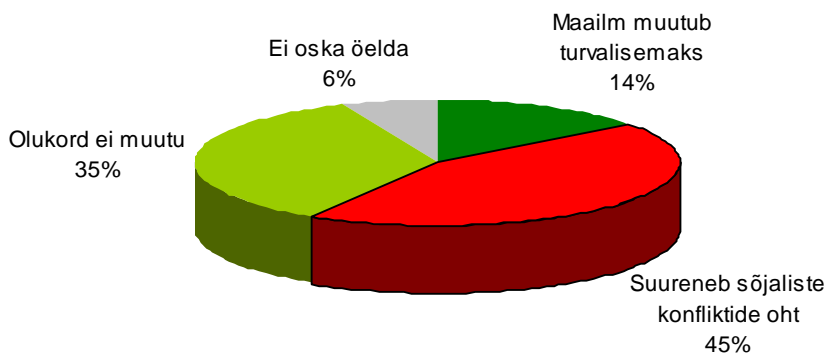

Kaitseliidu usaldusreiting on jäänud läbivalt alla kaitseväge usaldusreitingule. Maikuu 2009 täiesti/pigem usaldas Kaitseliitu 64% vastanutest, mida oli 4% võrra vähem kui jaanuaris. Sarnaselt kaitsevägele on ka Kaitseliidu usaldusväärsus mitte-eestlaste seas selgelt madalam kui eestlaste seas (Joonis 5). Kuigi nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste seas on hinnangud Kaitseliidu usaldusväärsele üheksa aasta jooksul üldkokkuvõttes paranenud, on mitte-eestlaste hinnangud tõusnud aeglasemas tempos ning viimase viie aasta jooksul on kasv sootuks pidurdunud. Perioodil 2004-2009 on mitte-eestlaste hinnangutes täheldatavad perioodilised kõikumised – 2004. aastal ning 2008. aastal langesid hinnangud tavapärasest tasemest madalamale (allapoole 40%-i piiri).

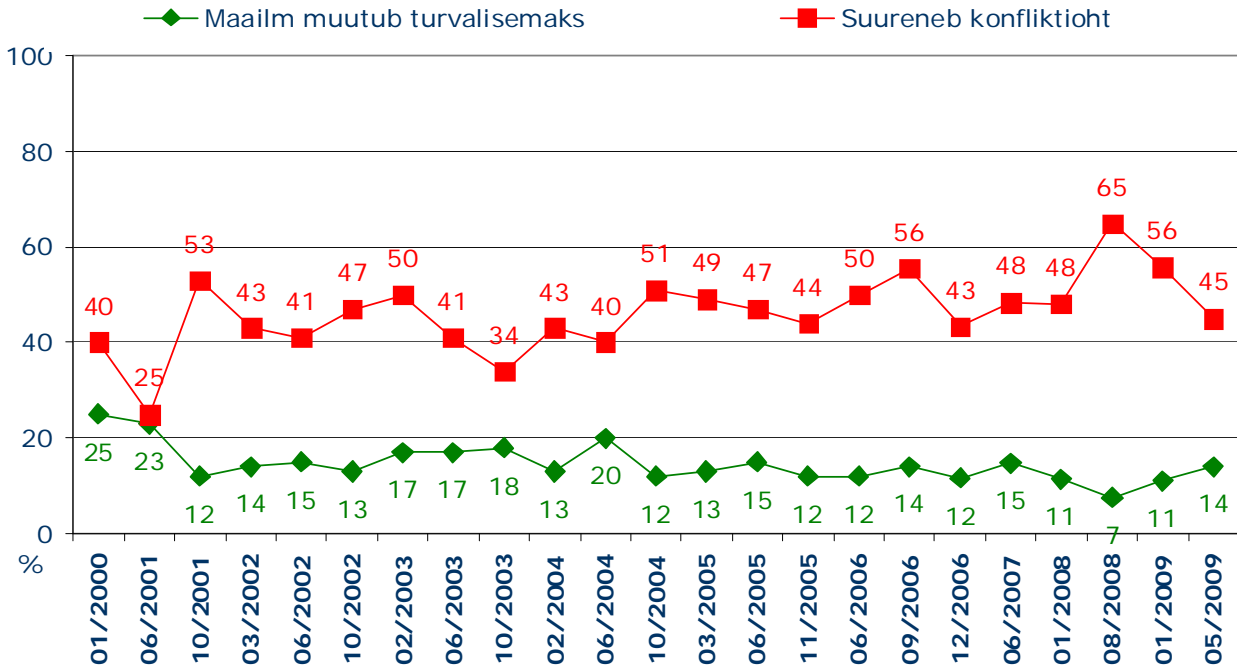
² Eestlaste puhul on maksimaalne veapiir 95%-lisel usaldusnivoole ca. 3,7%, mitte-eestlaste puhul aga ca. 5,6%

Joonis 5 Kaitseleidu usaldusväärsus 2000-2009 (täiesti ja pigem usaldajate %)**2 Julgeolek ning ohud****2.1 Julgeolek maailmas**

Võrreldes 2008. aasta augustikuuga, mil elanike ohutunde teravdus seoses Venemaa-Gruusia konfliktiga, on eestimaalaste usk sõjaliste konfliktide esinemise tõenäosusesse eeloleval aastakümnel vähenenud (Joonis 7). Kui veel augustis 2008 uskus sõjaliste konfliktide ohu suurenemist 65% elanikkonnast, siis mais 2009 on vastav näitaja 45% (ehk 20% võrra väiksem). Samas oli vaid 14% elanikest arvamusel, et maailm muutub lähema dekaadi jooksul turvalisemaks, 35% aga leidis, et praegune olukord jääb samaks (Joonis 6).

Joonis 6 Julgeolek maailmas (% , n=kõik vastajad)

Vaadeldaval perioodil (2000-2009) on järsk ohutunde suurenemine nähtav ka 2001. aasta sügisel, mil toimus terrorirünnak New Yorgi kaksiktornidele.

Joonis 7 Julgeolek maailmas – muutus 2000-2009, %

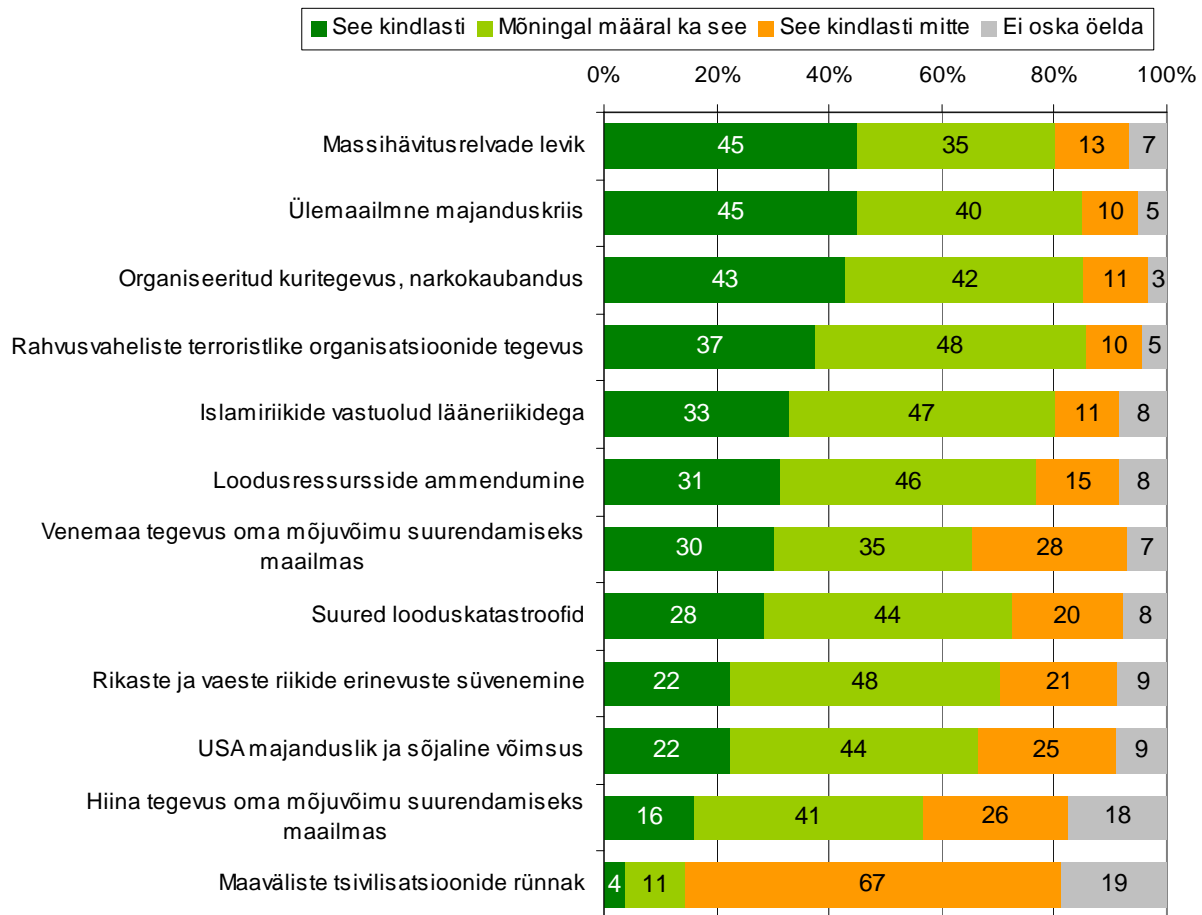
Kuigi mitte-eestlased hindavad võimalikku konfliktiohtu endiselt eestlastest madalamalt, on erinevused rahvuserühmade vahel tasandumas. Eestlastest uskus sõjalise ohu suurenemist mais 60%, mitte-eestlastest 54%. Erinevus eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangutes oli seega mais 6 protsendipunkti, jaanuaris aga 12 protsendipunkti.

2.2 Ohud rahule ja turvalisusele maailmas

Erinevatest ohtudest, mis võivad lähiaastail mõjutada rahu ja turvalisust maailmas, peeti kõige sagedamini kindlasti tõenäoliseks massihävitusrelvade levikut (45%), ülemaailmset majanduskriisi (45%) ja organiseeritud kuritegevust või narkokaubandust (43%) (Joonis 8). Kõige sagedamini välistati võimalike ohtude seast maaväliste tsivilisatsioonide rünnaku, mille esinemise võimalikkust pidas kindlasti tõenäoliseks vaid 4% eestimaalastest.

Islamiriikide vastuolu lääneriikidega hindasid sagedamini kindlaks ohuks kõrgharidusega inimesed, organiseeritud kuritegevust ja narkokaubandust 60-74-aastased, Venemaa tegevust maailmas oma mõjuvõimu suurendamiseks aga eesti kodakondsusega inimesed.

Joonis 8 Mil määral kujutavad lähiaastatel ohtu rahule ja turvalisusele maailmas... (% , n=kõik vastajad)

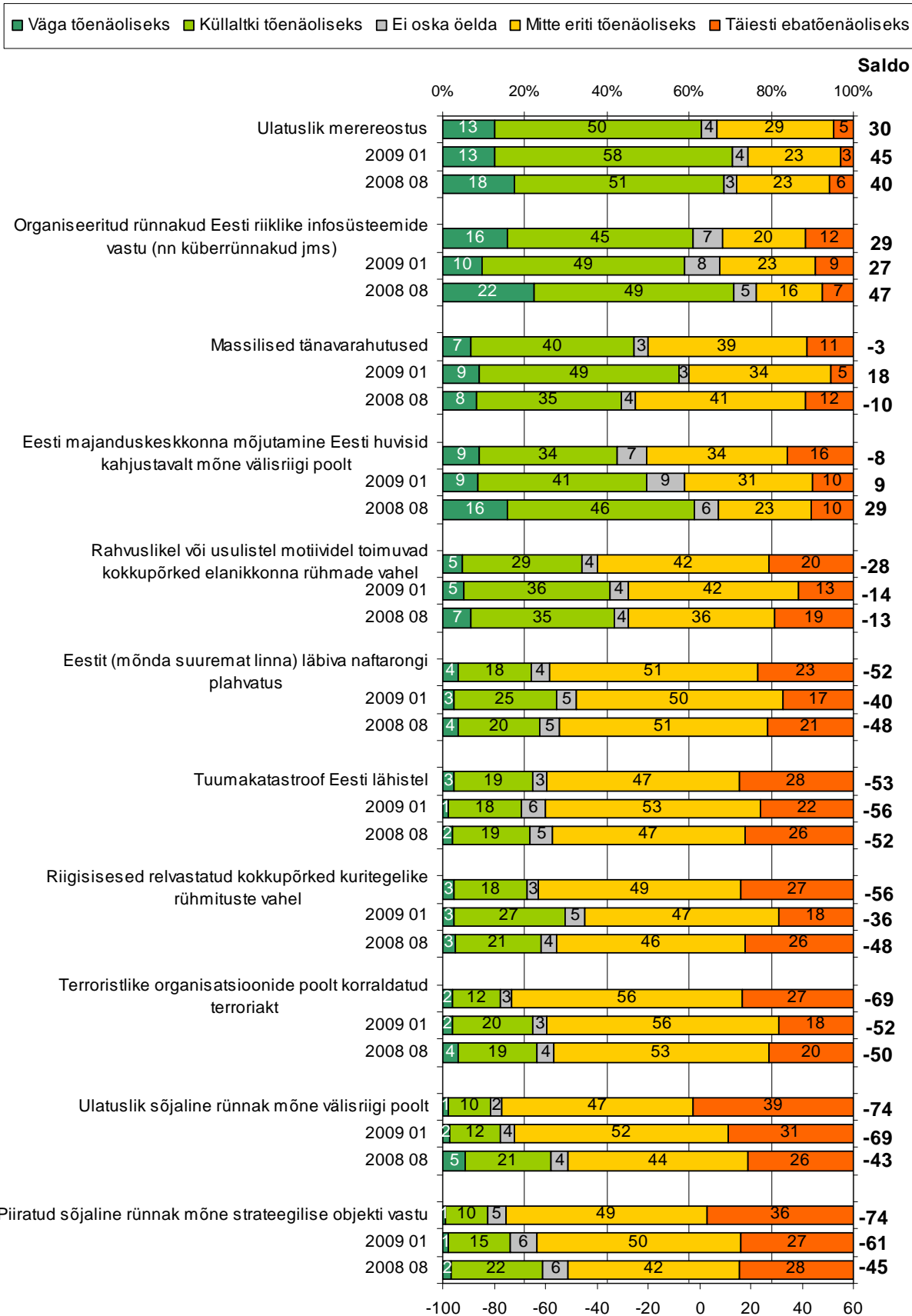
2.3 Ohud Eestile

Kõige tõenäolisemateks ohtudeks, mis Eestit lähimate aastate jooksul võivad ähvardada, peetakse jätkuvalt ulatuslikke merereostusi ning nn. küberrünnakuid (Joonis 9). Kuna Eesti meedias on laialt kajastust leidnud peale pronksiööde aset leidnud küberrünnakud vene serveritest ning Läänemere keskkonna kaitse küsimused (taas seoses Nord Stream gaasitoruga), pole kuigi üllatav, et need teemad ka elanike meeli ärevil hoiavad.

Selleks, et saada selgem ülevaade hinnangute muutumisest viimase aasta jooksul, arutati iga teguri puhul välja hinnangu „väga tõenäoliseks“ või „pigem tõenäoliseks“ andnud vastajatest hinnangu „mitte eriti tõenäoliseks“ või „täiesti ebatõenäoliseks“ andnud vastajate arv. Kuna saldo väärtus on enamiku vaadeldavate tegurite puhul negatiivne, tähendab see seda, et inimesi, kes nimetatud ohtu Eestit lähematel aastatel ähvardavaks ei pidanud, oli arvukamalt kui neid, kes pidasid ohtu Eesti jaoks tõenäoliseks. Saldo oli positiivse väärtusega vaid kahe teguri puhul: ulatuslik merereostus (30 punkti) ning küberrünnak (29 punkti).

Võrreldes eelnevate küsitlustega on eestimaalaste ohutunne pea kõigi vaadeldavate ohtude suhtes nõrgenenud. Tavapärasest sagedamini hinnati massiliste tänavarahutuste esinemist tõenäoliseks jaanuaris, mil Riias ning Vilniuses sarnased sündmused aset leidsid.

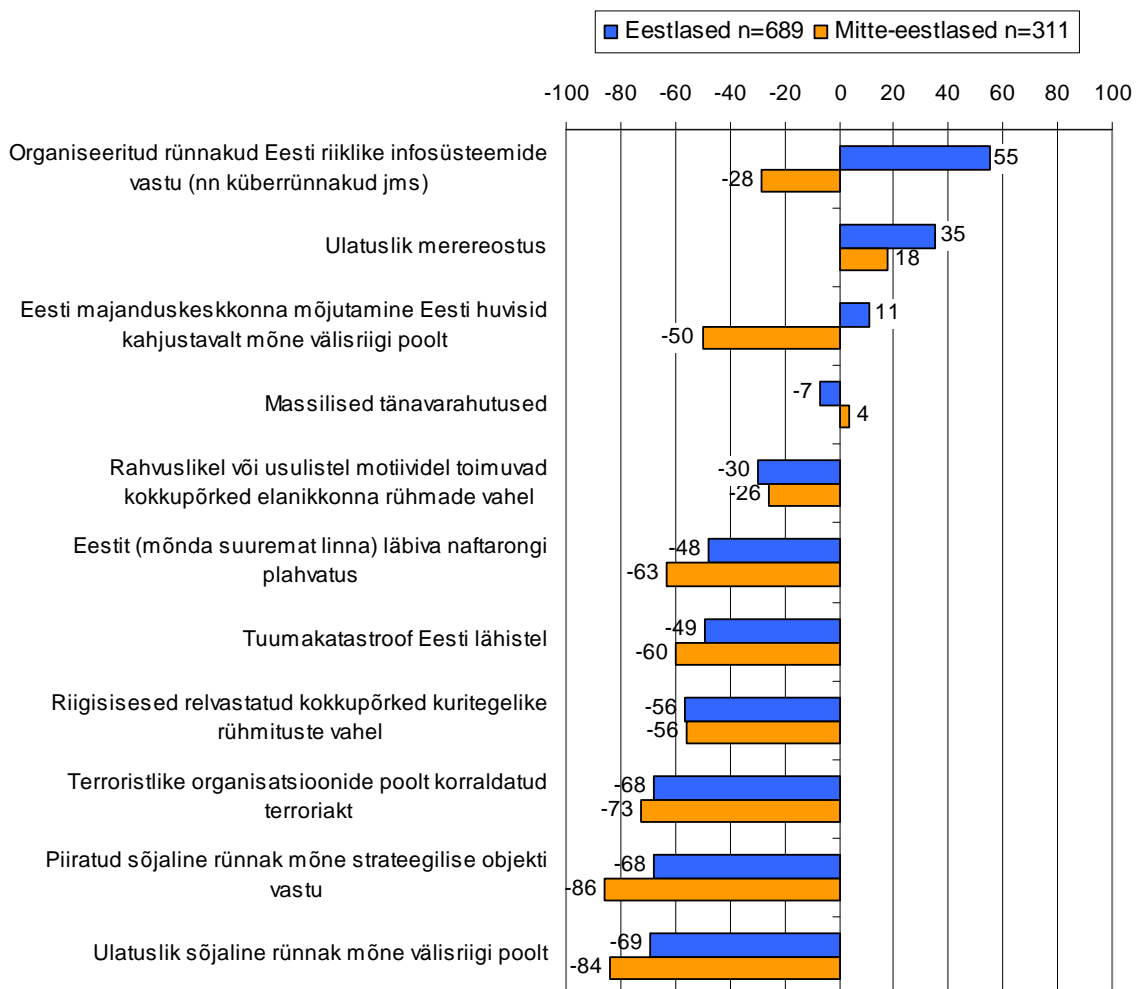
Joonis 9 Erinevate ohtude tõenäosus Eestile lähemate aastate jooksul (% , n=kõik vastajad)

Joonisel 10 on võrdlevalt esitatud eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud saldona (lahutasime ohtu tõenäoseks pidavate vastajatest ohtu mitte-tõenäoseks pidavad vastajad). Nagu jooniselt näha, on mitte-eestlaste seas ohutunnetus valdavalt madalam kui eestlaste seas. Erandiks on suhtumine massilistesse tänavarahutustesse ning rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvatesse kokkupõrgetesse elanikkonna rühmade vahel, mille esinemist peavad mitte-eestlased sagedamini tõenäoliseks kui eestlased (sama on näidanud ka eelnevad küsitlused). Suhtumises kuritegelike rühmituste vahel toimuvate relvastatud kokkupõrgete esinemise tõenäosusesse puuduvad eestlaste ning mitte-eestlaste vahel olulised erinevused.

Kõige enam lahknevad eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud küberrünnakute esinemise tõenäosuse osas (hinnangute saldod erinevad keskmiselt 83 punkti võrra). Samuti hindasid mitte-eestlased eestlastega võrreldes tunduvalt harvemini tõenäoliseks Eesti majanduskeskkonna mõjutamist Eesti huvisid kahjustavalt mõne välisriigi poolt (saldode erinevus on keskmiselt 61 punkti).

Joonis 10 Erinevate ohtude tõenäosus Eestile lähemate aastate jooksul, saldo

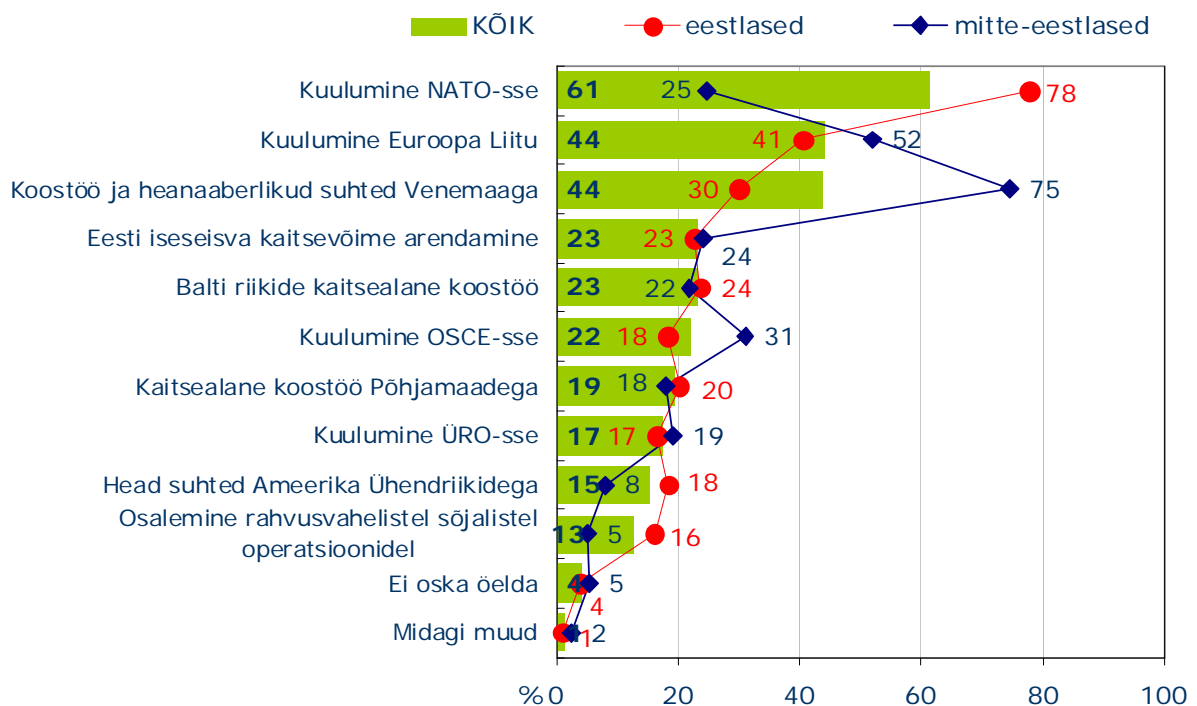

2.4 Julgeoleku tagatised

Üheks Eesti julgeoleku suurimaks tagatiseks peavad enam kui pooled eestimaalastest kuulumist NATO-sse (joonis 11), mida on kolme tähtsama julgeolekugarantii seas nimetanud 61% vastajatest. Veidi alla poolte vastajaist nimetasid ühena kolmest tähtsamast julgeolekugarantiist kuulumist Euroopa Liitu (44%) või koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (44%).

Väga selge lõhe on jätkuvalt eestlaste ning mitte-eestlaste arvamuse vahel nähtav eelkõige NATO-Venemaa teljel. Eestlased näevad julgeolekugarantiina võrreldes mitte-eestlastega oluliselt sagedamini kuulumist NATO-sse (53% võrra enam kui mitte-eestlased), mitte-eestlased seevastu nimetavad palju sagedamini koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (45% võrra eestlastest enam). Lisaks ütlesid mitte-eestlased eestlastega võrreldes sagedamini, et oluliseks julgeolekugarantiiks on kuulumine Euroopa Liitu (vahe eestlastega 11%) või OSCE-sse (vahe 13%). Eestlased nimetasid mitte-eestlastega võrreldes sagedamini osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (vahe mitte-eestlastega 11%) ning häid suhteid Ameerika Ühendriikidega (vahe 10%).

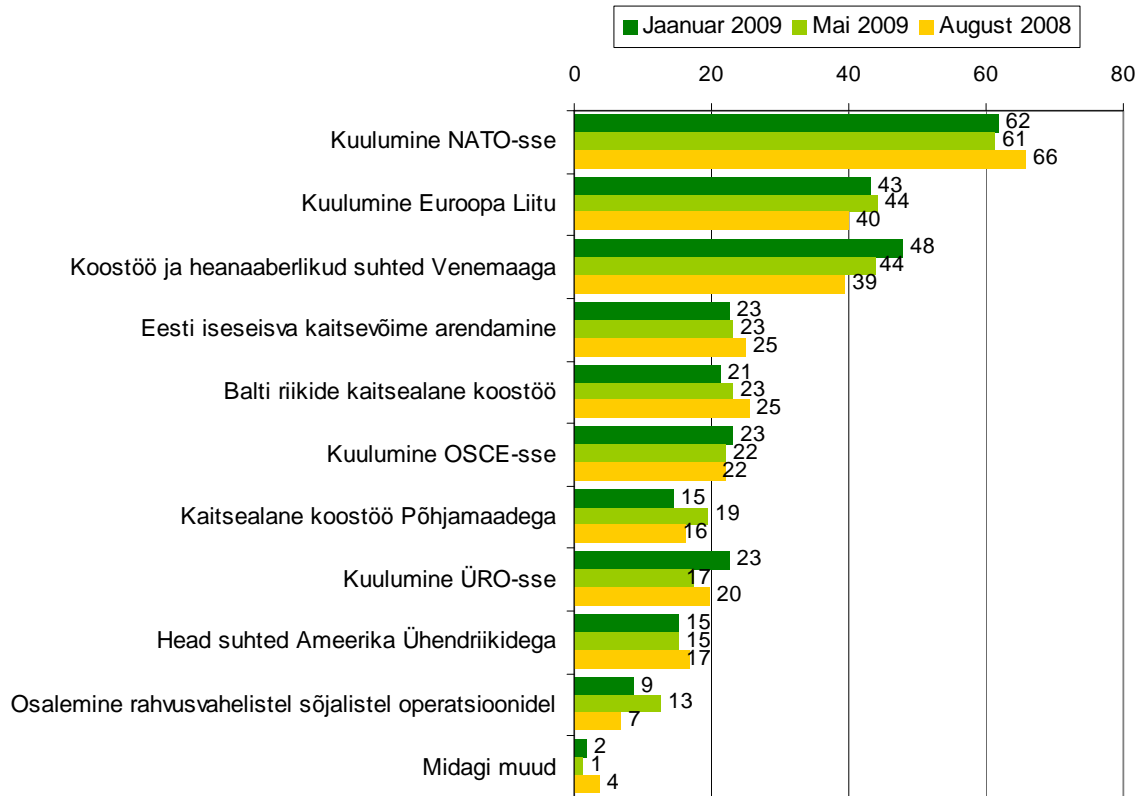
Joonis 11 Eesti julgeoleku garantiid, iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust, %

Võrreldes erinevate küsitluste tulemusi, on näha, et usk sellesse, et heanaaberlikud suhted Venemaaga võiksid Eestile pakkuda olulist julgeolekugarantiid, on viimase aasta jooksul suurenenud (Joonis 12). Siinkohal tasuks mainida, et jaanuaris 2008 ning juunis 2007 pidas Venemaaga suhete parandamist Eesti jaoks oluliseks julgeolekugarantiiks 41...42% elanikest, seega pole 2008. aasta augustikuu näitaja eelneva perioodiga võrreldes oluliselt madalam (kuigi võiks eeldada selle näitaja muutumist Venemaa-Gruusia konflikt mõjul).

Võrreldes augustiga 2008 on 4% võrra vähenenud elanike arv, kes peavad oluliseks julgeolekugarantiiks kuulumist NATO-sse või Balti riikide kaitsealast koostööd.

Joonis 12 Eesti julgeoleku garantiid (ajaline võrdlus), iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust (% , n=kõik vastajad)

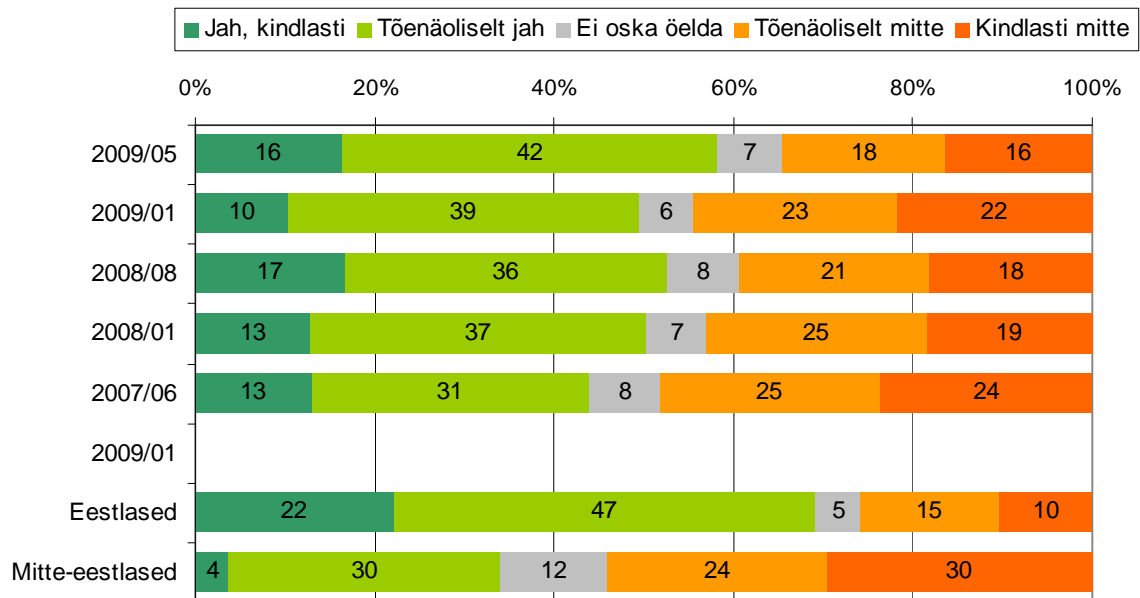
2.5 Kaitsevägi ja rahvusvahelised missioonid

2.6 Suhtumine osalemisse rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel

Eesti sõjaväelaste osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (vastavalt oma võimalustele) pooldab 58% vastajatest, 35% vastajatest on sellele kindlasti või pigem vastu ([Joonis 13](#)). Kuigi suhtumine antud küsimusse on endiselt vastandlik, st. üpris palju on nii pooldajaid kui ka vastaseid, on võrreldes eelnevate küsitlustega siiski suurenenud nende inimeste arv, kes Eesti sõjaväelaste osalemist rahvusvahelistel missioonidel pooldavad – mitte-pooldajate arv selle võrra aga vähenenud.

Eestlaste seas on suhtumine sõjaväelaste osalemisse rahvusvahelistel missioonidel jätkuvalt oluliselt positiivsem kui mitte-eestlaste seas. Nagu eelnevast peatükist nägime, väärtustavad eestlased NATO-sse kuulumist kui julgeolekugarantiid mitte-eestlastega võrreldes enam ja teades, et osalemine rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel on iga liikmesriigi kohustus, on selline tulemus on igati ootuspärane.

Joonis 13 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides, tulemuste ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

2.7 Konkreetsete missioonid

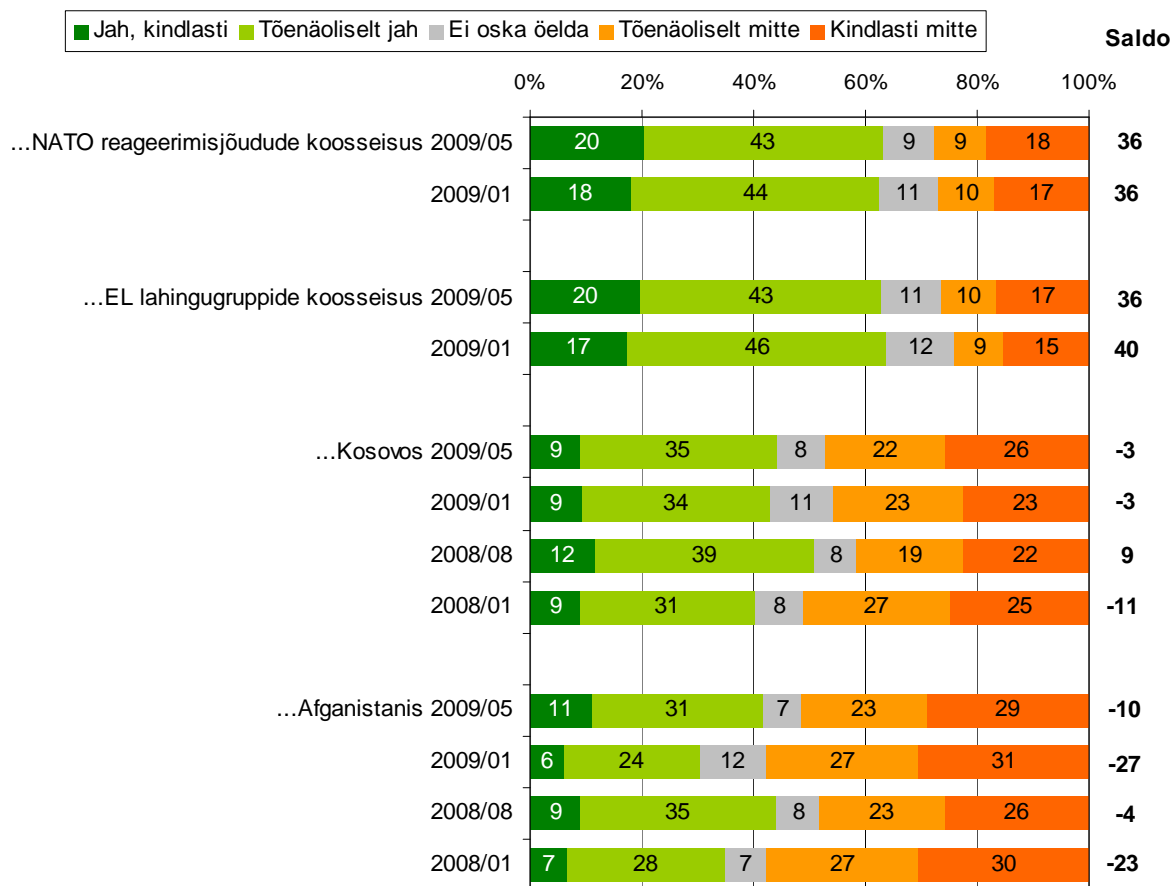
Lisaks üldisele hoiakule palusime vastajatel hinnata ka oma toetust Eesti osalemisele konkreetsetes regioonides hetkel käimasolevatele operatsioonidele. Nii paluti vastajatel hinnata meie sõdurite jätkamist Afganistanis, Kosovos, NATO reageerimisjõudude koosseisus ning EL lahingugruppide koosseisus.

Eesti osalemist NATO reageerimisjõudude koosseisus või EL lahingugruppide koosseisus toetab enamik eestimaalastest (Joonis 14). Suhtumises kahte eelpoolmainitud tegevusse erinevused praktiliselt puuduvad – osalemist NATO reageerimisjõududes või EL lahingugruppide tegevuses toetab võrdselt 63% elanikest, vastaseid on 26...28%.

Vaadates elanike hinnanguid Kosovo ning Afganistani operatsioonidele, on kummagi operatsiooni pooldajaid pea võrdselt (42...44%), kuid Afganistani operatsioon on Kosovo operatsiooniga võrreldes kogunud veidi arvukamalt vastaseid (51% vs 47%). Võrreldes jaanuariga on elanike suhtumine Eesti osalemisse Afganistani missioonil muutunud siiski pooldavamaks.

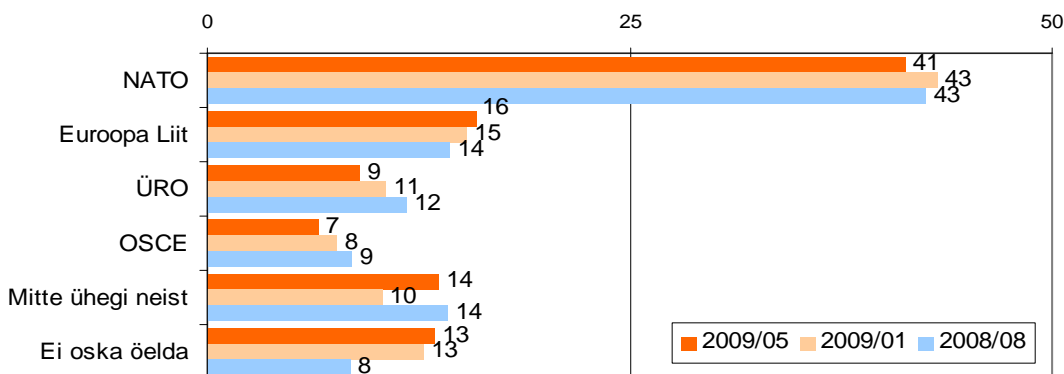
Sarnaselt eelmisele küsitlusele on vastajad operatsioonide jätkamisele NATO ja EL jõudude koosseisus andnud selgelt kõrgema heakskiidu kui operatsioonidele, mis on seotud konkreetsete regioonidena. Arvestades, et kummagi lähenemise puhul paluti vastajatel anda hinnang operatsiooni „jätkamisele“ ning samuti seda, et oma sisult kattub Afganistani missioon pakutud variantidest „NATO reageerimisjõudude koosseisus“ osalemisega ning Kosovo missioon EL lahingugruppide koosseisus osalemisega, peab tunnustama, et vastajad ei ole ilmselt suutnud vastavaid assotsiatsioone luua. Seega võib järeldada, et elanikud on pigem valmis pooldama nõ üldisel tasandil institutsionaalset, abstraktsemat lähenemist ning muutuvad ettevaatlikumaks, kui esitada kõnealune küsimus arusaadavamal, konkreetsemal kujul.

Joonis 14 Suhtumine käimasolevate missioonide jätkamisse 2008 – 2009 (% , n=kõik vastajad)

Missioonide koordineerimise järgi peetakse Eesti jaoks kõige prioriteetsemaks osalemist NATO koordineeritud sõjalistel missioonidel (tuletagem meelde, et kuulumist NATO-sse hinnati ka Eesti jaoks kõige olulisemaks julgeolekugarantiiks) (Joonis 15). Teiseks organisatsiooniks, mille poolt koordineeritud sõjalistel missioonidel osalemist sagedamini Eesti jaoks prioriteetseks peeti, oli Euroopa Liit. Samas oli elanikest 14% arvamusel, et Eesti jaoks ei peaks osalemine NATO, EL, ÜRO ja OSCE poolt koordineeritud missioonidel olema prioriteetne.

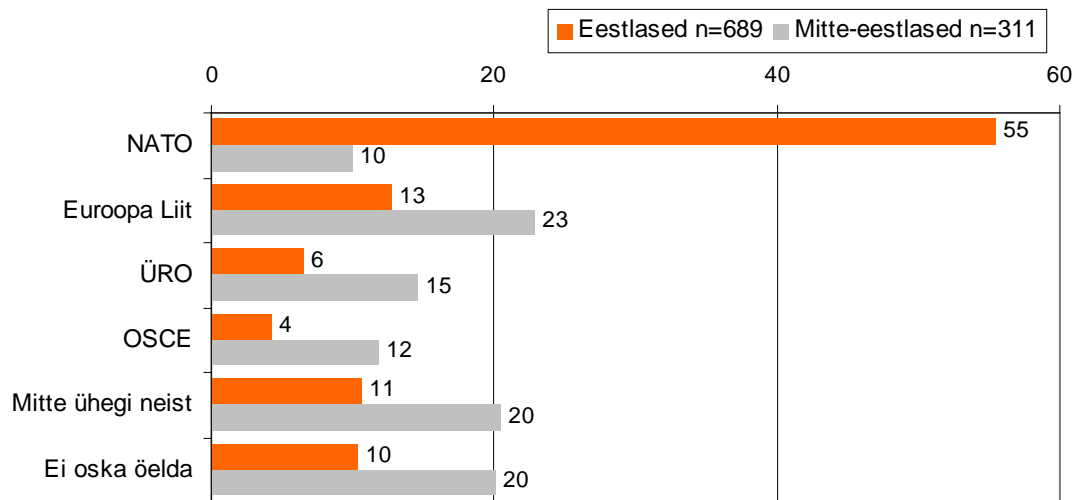
Joonis 15 Missioonides osalemiste prioriteetsus sõltuvalt missiooni koordineerijast, tulemuste ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Sõltuvalt vastajate rahvusest ilmnevad siingi selged erinevused. Eestlaste seas on selgelt domineeriv arusaam, et Eesti jaoks on kõige prioriteetsem osalemine NATO poolt koordineeritud sõjalistel missioonidel, mitte-eestlaste seas aga jagunevad hinnangud erinevate sõjaliste missioonide olulisusele lähtuvalt missiooni koordineerivast organisatsioonist ühtlasemalt (Joonis 16). NATO missioonidest prioriteetsemaks peavad mitte-eestlased Euroopa Liidu poolt koordineeritavaid missioone (23% vs. 10%).

Võrreldes eestlastega on mitte-eestlaste seas levinum arvamus, et Eesti jaoks ei saa pidada prioriteetseks mitte ühegi ankeedis nimetatud organisatsiooni poolt koordineeritud missioonil osalemist. Samuti on mitte-eestlaste seas rohkem ühest seisukohta mitte-omavaid vastajaid.

Joonis 16 Missioonides osalemiste prioriteetsus sõltuvalt missiooni koordineerijast, %

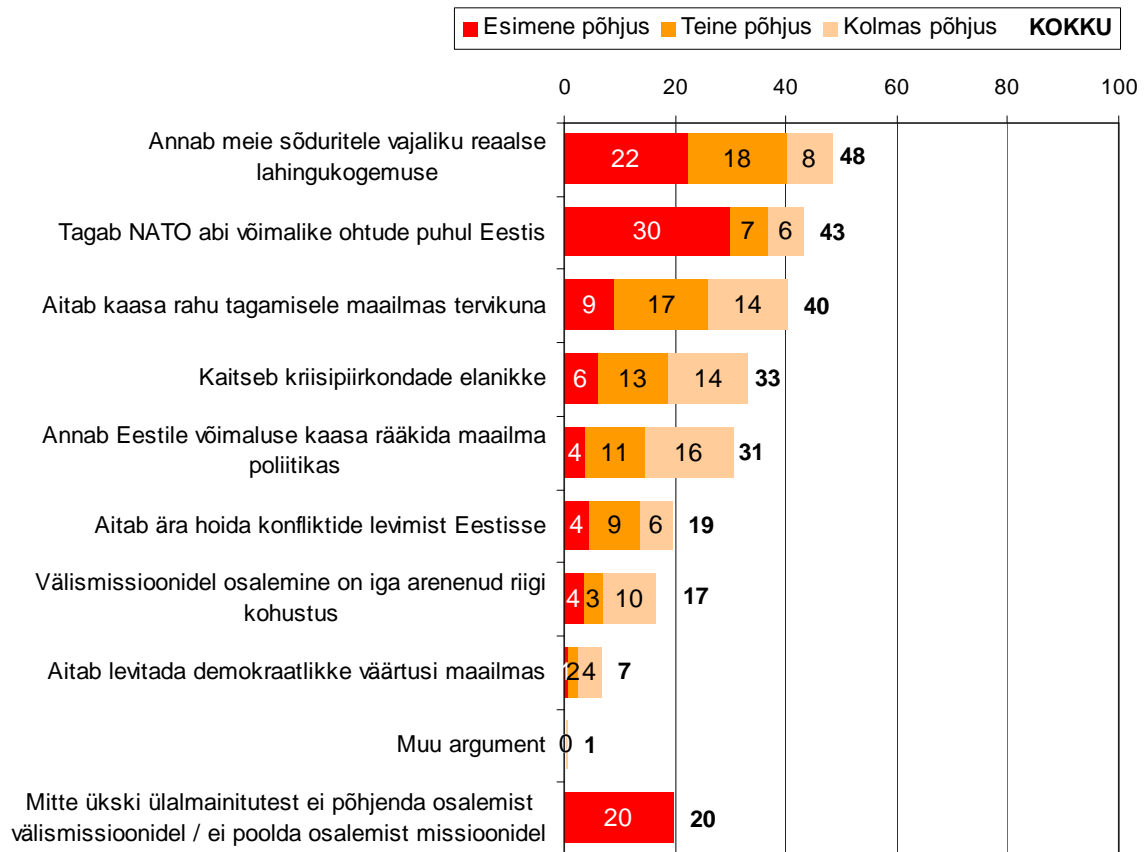

2.8 Millist kasu saab Eesti missioonidel osalemisest?

Palusime vastajatel öelda kolm põhjust, miks peaks Eesti nende hinnangul osalema välismissioonidel. Kõige olulisema põhjusena toodi kõige sagedamini välja NATO abi võimalike ohtude tekkimisel Eestile (Joonis 17). Sellele järgnevalt tõsteti esmase põhjusena sagedamini esile sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse saamist (22%).

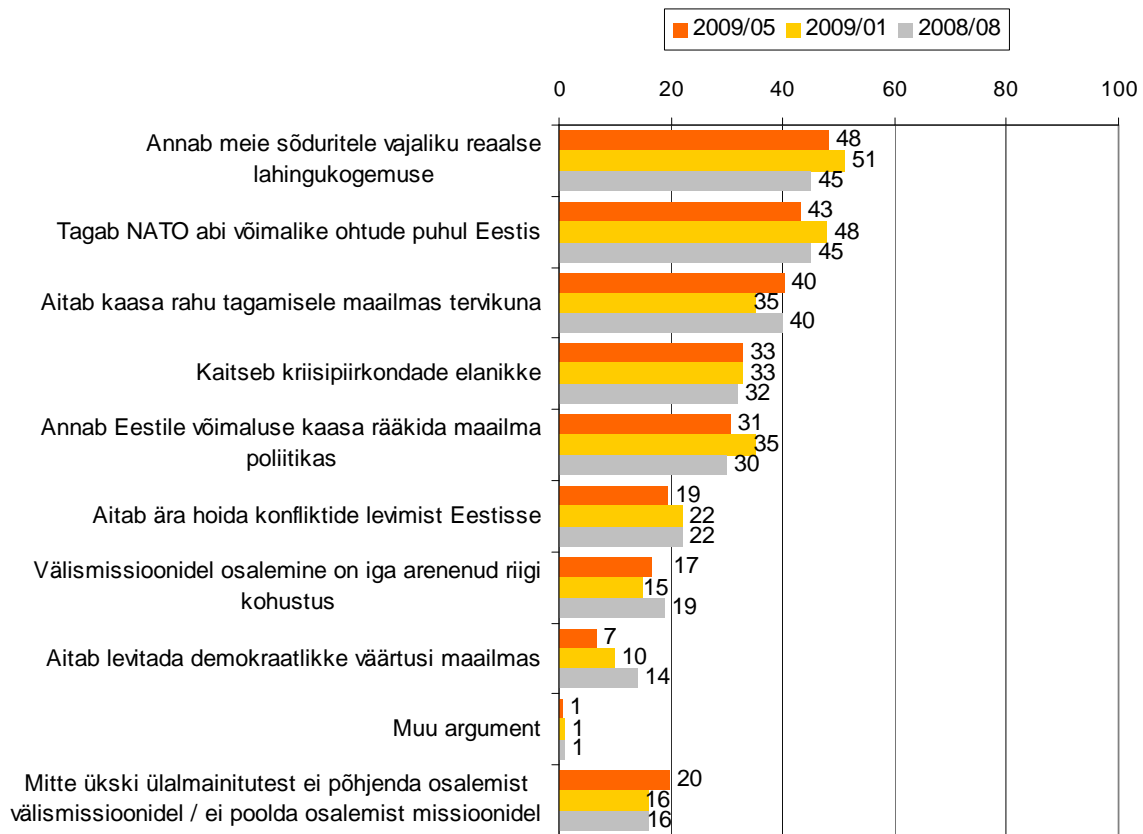
Vaadeldes kolme kõige olulisemat põhjust koos, on samad tegurid ka nüüd mainimissageduse alusel moodustatud pingereas esikohal. Paljud elanikud arvavad ka, et Eesti osalemine rahvusvahelistes sõjalistes missioonides aitab kaasa rahu tagamisele maailmas tervikuna (40%). Kõige vähemoluliseks peavad eestimaalased seda, et osalemine missioonides aitab kaasa demokraatlike väärtuste levitamisele maailmas.

Joonis 17 Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes missioonides (% , n=kõik vastajad)

Joonisel 18 on toodud tulemuste võrdlus kahe eelnenud uuringuga, seejuures oleme siin arvesse võtnud vastajate poolt antud kõik kolm võimalikku põhjendust. Võrreldes jaanuariga on veidi vähem esile toodud NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis ning kaasarääkimisvõimalust maailma poliitikas. Samas on viie kuu jooksul suurenenud nende inimeste arv, kes arvavad, et Eesti osalemine välismissioonidel on oluline seetõttu, et see aitab kaasa rahu tagamisele maailmas tervikuna. Võrreldes tulemusi eelmise aasta augustikuuga, on muutused toimunud vaid kahe aspekti osas – vähenenud on usk sellesse, et osalemine rahvusvahelistes sõjalistes missioonides aitab levitada demokraatlikke väärtusi maailmas ning suurenenud nende inimeste arv, eks ei poolda Eesti osalemist välismissioonidel.

Joonis 18 Põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes missioonides (kolm olulisemat), tulemuste ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

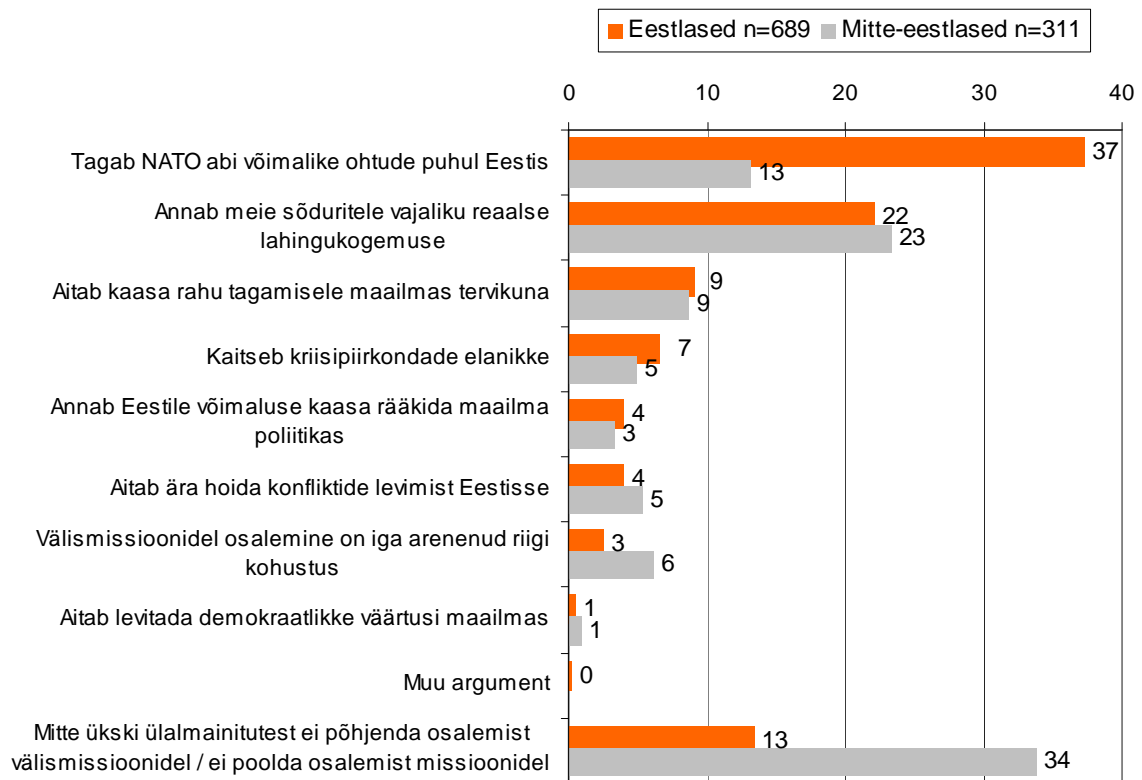

Joonisel 19 on esitatud eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangute jagunemine (esimesena nimetatud kõige olulisem põhjus).

Nagu paljude riigikaitse-alaste hoiakute puhul, nii ilmnevad ka siin suhtumises märkimisväärsed erinevused rahvuste tasandil. Mitte-eestlased on eestlastega võrreldes oluliselt sagedamini leidnud, et välismissioonidel osalemine ei ole ankeedis pakutud põhjendustega argumenteeritav.

Nii nagu on ilmnenud ka mitme muu küsimuse puhul, näeme ka siin eestlaste ja mitte-eestlaste selgelt erinevat suhtumist NATO-sse. Eestlaste vastustest kumavad ka siin läbi selgelt suuremad ootused seoses NATO võimaliku abiga.

Joonis 19 Olulisim põhjus, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes missioonides – eestlased vs mitte-eestlased, %

3 Eesti elanikkonna kaitsetahe

Käesoleva lõigu alla oleme koondanud mitmeid erinevaid teemasid. Esmalt Eesti elanikkonna suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse ning seejärel hinnangud võimalikule käitumisele sõjaolukorra tekkimisel.

3.1 Kokkupuude kaitseorganitega

Tõlgendamaks elanike hinnanguid kaitsetaht puudutavates küsimustes, anname esmalt ülevaate valimisse kuuluvate vastajate kokkupuutest kaitseorganitega (kaitsevägi, kaitseliit).

Eesti kaitseväes on teeninud 7% vastajaist, 51% omab sugulasi/sõpru, kes on kaitseväes teeninud. Vastajaist 43% ei oma kaitseväega ei isiklikku kokkupuudet ega ka sugulasi/sõpru, kes oleksid selles organis teeninud.

Kaitseliidus osalemine on veidi harvem. Kaitseliitu kuulub 2% vastajaist, 23% omab sinna kuuluvaid sugulasi/sõpru. Vastajaist 73% pole selle organisatsiooni tegevusest ei ise osa võtnud ega pole seda teinud ka tema lähedased.

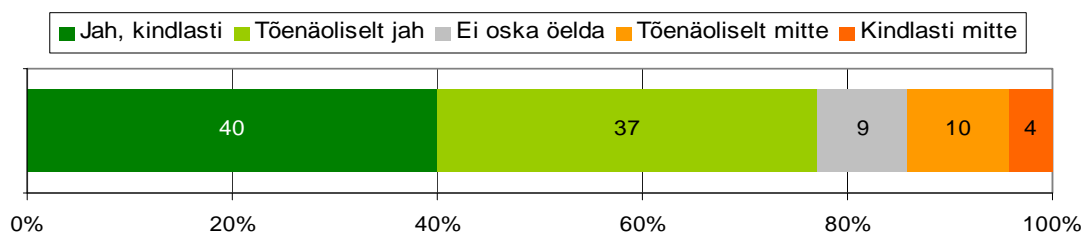
Eestlaste seas on ootuspäraselt nii Kaitseliidu kui ka Kaitseväega kokkupuuteid omavaid inimesi arvukamalt kui mitte-eestlaste seas.

3.2 Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse

Elanikkonna suhtumist aktiivsesse kaitsetegevusse oleme läbi aja uurinud kahe erineva küsimuse abil. Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *"Kui Eestit peaks ründama mõni teine riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu?"* Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *"Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?"*

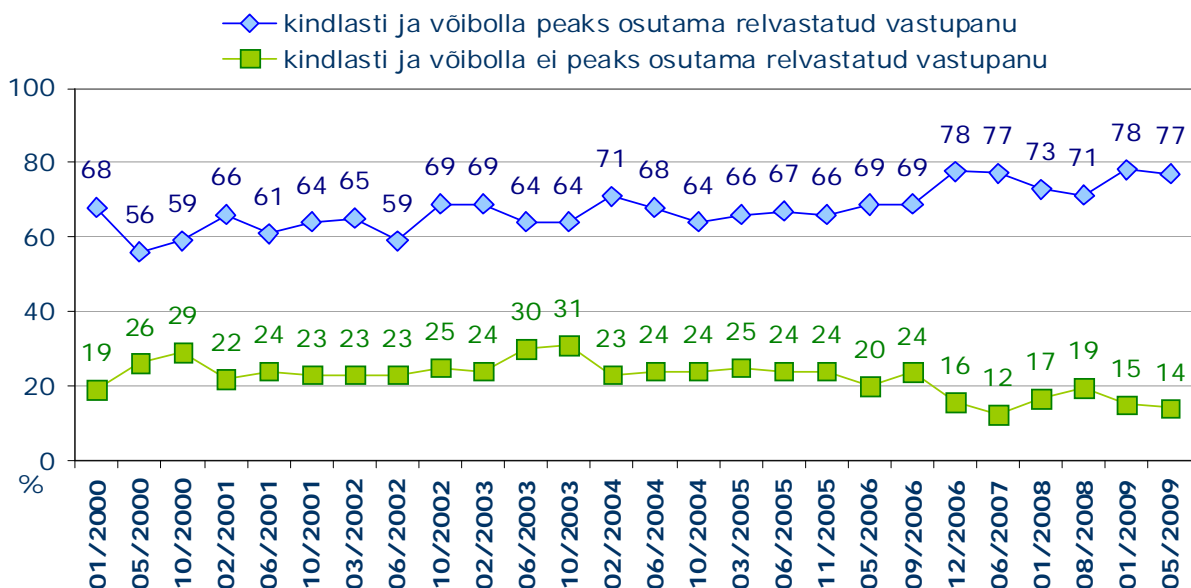
Sõjalise vastupanu osutamist rünnaku korral pidas mais 2009 kindlasti vajalikuks 40% ning pigem vajalikuks 37% vastajaist. Kokku pooldab sõjalise vastupanu osutamist 77% vastanutest, sõjalise vastupanu osutamist ei pidanud õigustatuks 14% vastajaist (Joonis 20).

Joonis 20 Relvastatud vastupanu osutamise vajadus rünnaku korral (% n=kõik vastajad)

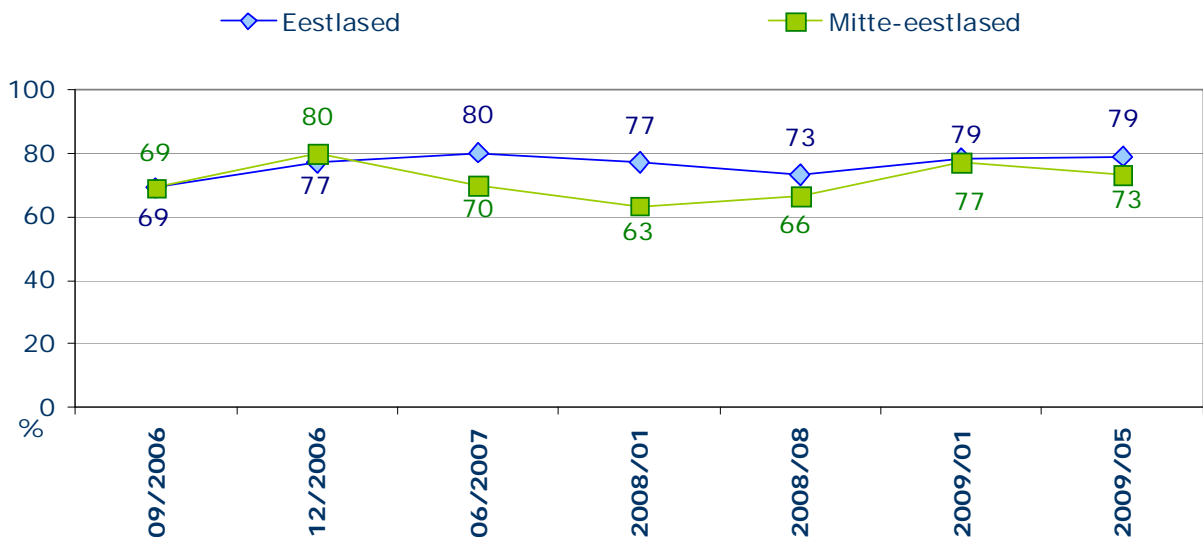
Võrreldes tulemusi ajaliselt, näeme, et 2009. aasta alguses kerkis vastupanu osutamise pooldajate arv 6% võrra ning on sama kõrgele tasemele jäänud püsima ka maikuus (Joonis 21). Eelnevalt on vastupanu osutamise pooldajate osakaal olnud sama kõrgel tasemel 2006–2007. aastal. 2008. aastal vastupanu osutamise pooldajate osakaal pisut langes (tõstatades küsimuse Venemaa-Gruusia sündmuste võimalikust peegeldusest mullusuvises uuringus), kuid tänaseks on hoiakud taas rekordiliselt vastupanu osutamist pooldaval seisukohal. Samuti on alates 2008. aasta augustist vastupanu mitte-pooldavate inimeste arv järk-järgult vähenenud.

Joonis 21 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, pooldajate ja vastaste muutus ajas, %

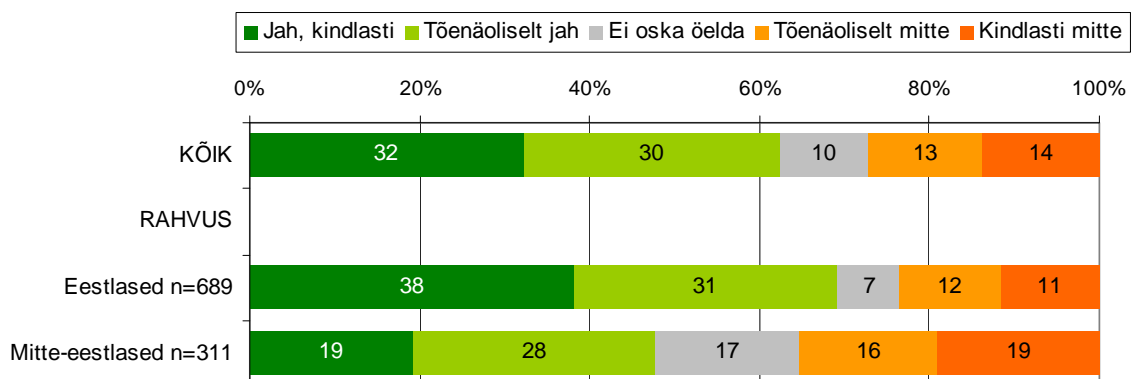
Joonisel 22 oleme toonud vastuste jagunemise rahvusgrupiti viimaste aastate lõikes. Vaadates numbrite taha, näeme vastandsuunalist liikumist rahvuste tasandil enne ning pärast Pronksiöö sündmusi. 2006. aasta detsembris oli nii eestlaste kui mitte eestlaste seas selgelt nähtav kaitsetahte suurenemine, kuid kahes Pronksiöole järgnenud uuringus on näha mitte-eestlaste hinnangute lahknemist eestlaste omast. Kahe viimase uuringu puhul on rahvusgruppide hinnangud taas lähenenud ning praeguseks on mitte-eestlaste hoiak võrreldav eestlaste omaga, sarnanedes nn Pronksiöole vahetult eelnenud perioodi hoiakutega.

Joonis 22 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal rahvuste lõikes, muutus ajas, (% , toetab kindlasti või pigem vastupanu osutamist)

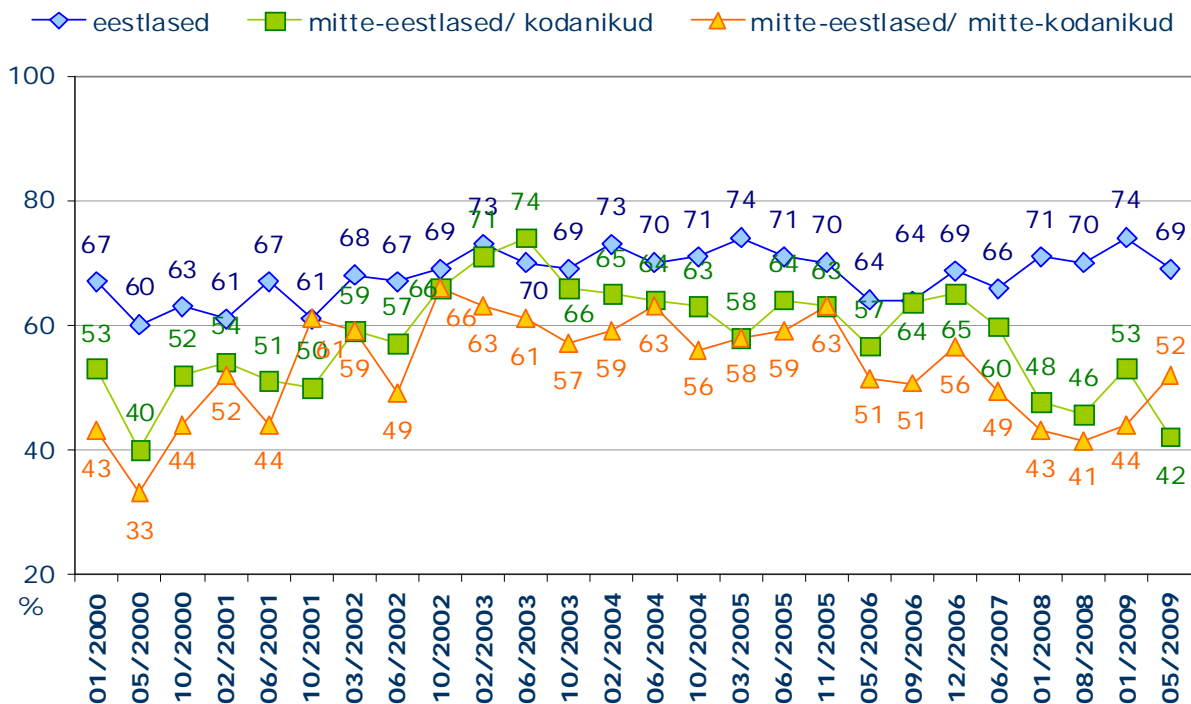
Rääkides küsimusest, mis vastajat isiklikumalt puudutas – kuivõrd ollakse kallaletungi puhul valmis oma võimete ning oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses – on sarnaselt eelnevatele küsitlustele initsiatiiv veidi madalam kui üldist vastupanu puudutava küsimuse juures. Kui üldist vastupanu osutamist toetab 77% elanikest, siis isiklikult oleks valmis oma võimetele vastavalt kaitsetegevuses osalema 63% (Joonis 23). Mitte-eestlaste seas on inimesi, kes on valmis isiklikult kaitsetegevuses osalema, taas vähem kui eestlaste seas (vastavalt 48% ja 69%).

Joonis 23 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, %

Vaadates tulemuste muutumist ajalises perspektiivis näeme, et võrreldes jaanuariga on eestlaste ning muust rahvusest eesti kodanike seas isiklik valmisolek kaitsetegevuses osalemiseks kahanenud, kuid mitte-kodanike seas kasvanud (Joonis 24). See on esmakordselt tekitanud olukorra, kus mitte-kodanike seas on kaitsetahe kõrgem kui muust rahvusest Eesti kodanike seas (52% vs 42%)³. Tulemus on üllatav, kuna eeldatavalt peaks kodaniku staatus sisaldama suuremat emotsionaalset sidet riigiga (mille kodanik ollakse), ning koos selle sidemega ka kõrgeenenud isikliku vastutuse ning kohustuste tunnetust. Muust rahvusest Eesti kodanike seas oli kaitsetahe viimati nii madal kui tänava üheksa aastat tagasi, so. 2000. aasta maikuus.

Joonis 24 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale (% , kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid)

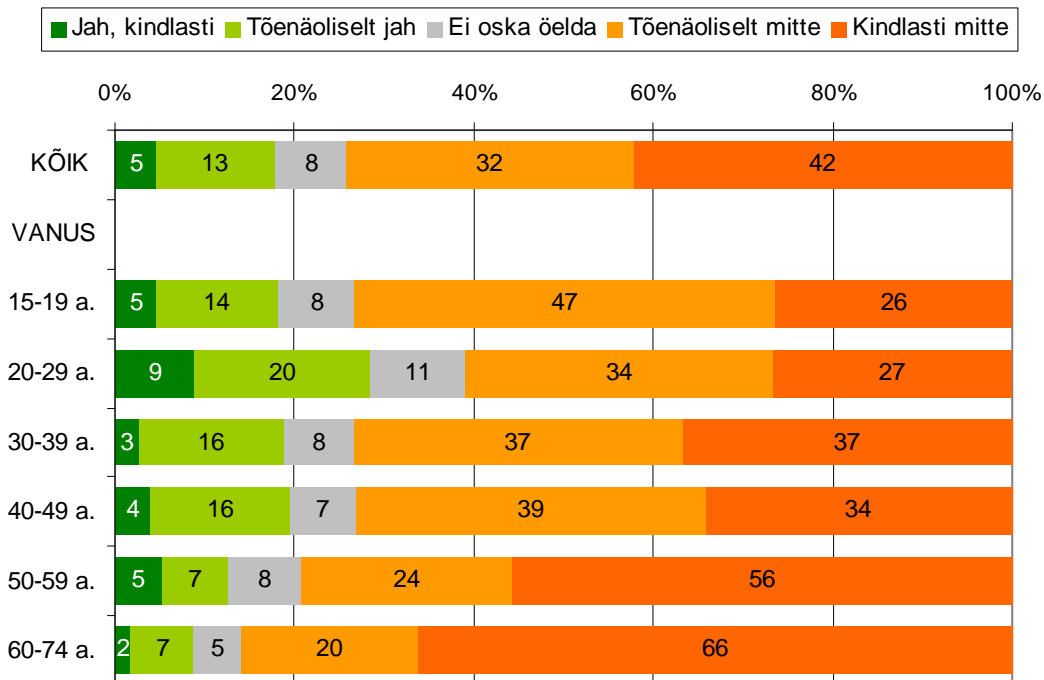

3.3 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

Olukorras, kus Eestile tungitaks kallale, püüaks Eestist lahkuda 18% elanikest, sealhulgas 5% on seda valmis kindlasti tegema ning 13% usub end seda tõenäoliselt tegevat (Joonis 25). Eestist ei sooviks kindlasti lahkuda 42% ning tõenäoliselt ei sooviks lahkuda 32% eestimaalastest. Kõige altimad on lahkuma 20-29-aastased inimesed, kõige vähem alid aga 50-aastased ning eakamad. See on ootuspärane, kuid samas kurvastav tulemus, kuna sõjaolukorras oleks riigikaitstes suur abi just heas füüsilises vormis ning vastava väljaõppe läbinud noortest inimestest.

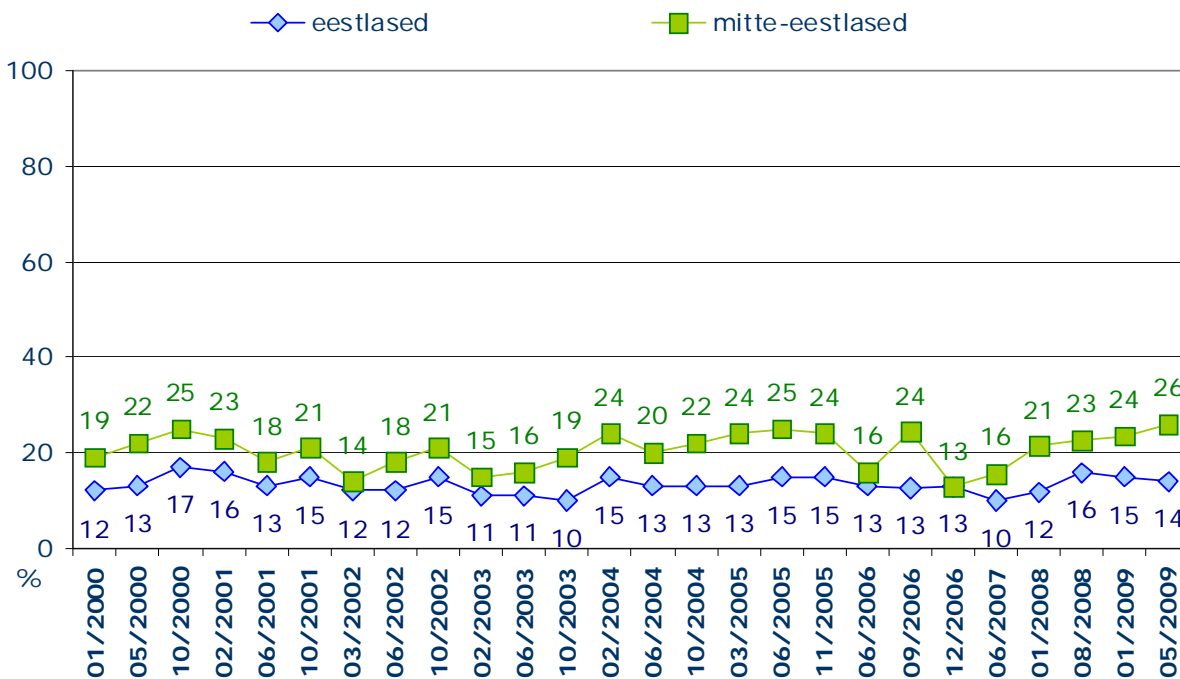
³ Veapiir antud küsimuses on 95%-lisel usaldusnivool maksimaalselt 8,3%

Joonis 25 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, %

Võrreldes tulemusi rahvusrühmade lõikes, näeme, et viimase aasta jooksul iseloomustab eestlaste ning mitte-eestlaste hinnanguid suund lahknevuse süvenemisele. Siiski on ka eestlaste seas on sõjaohu korral lahkuda soovivate inimeste osakaal maikuu 2009 vaadeldava perioodi kõrgeimal tasemel (Joonis 26).

Joonis 26 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, muutus ajas, %

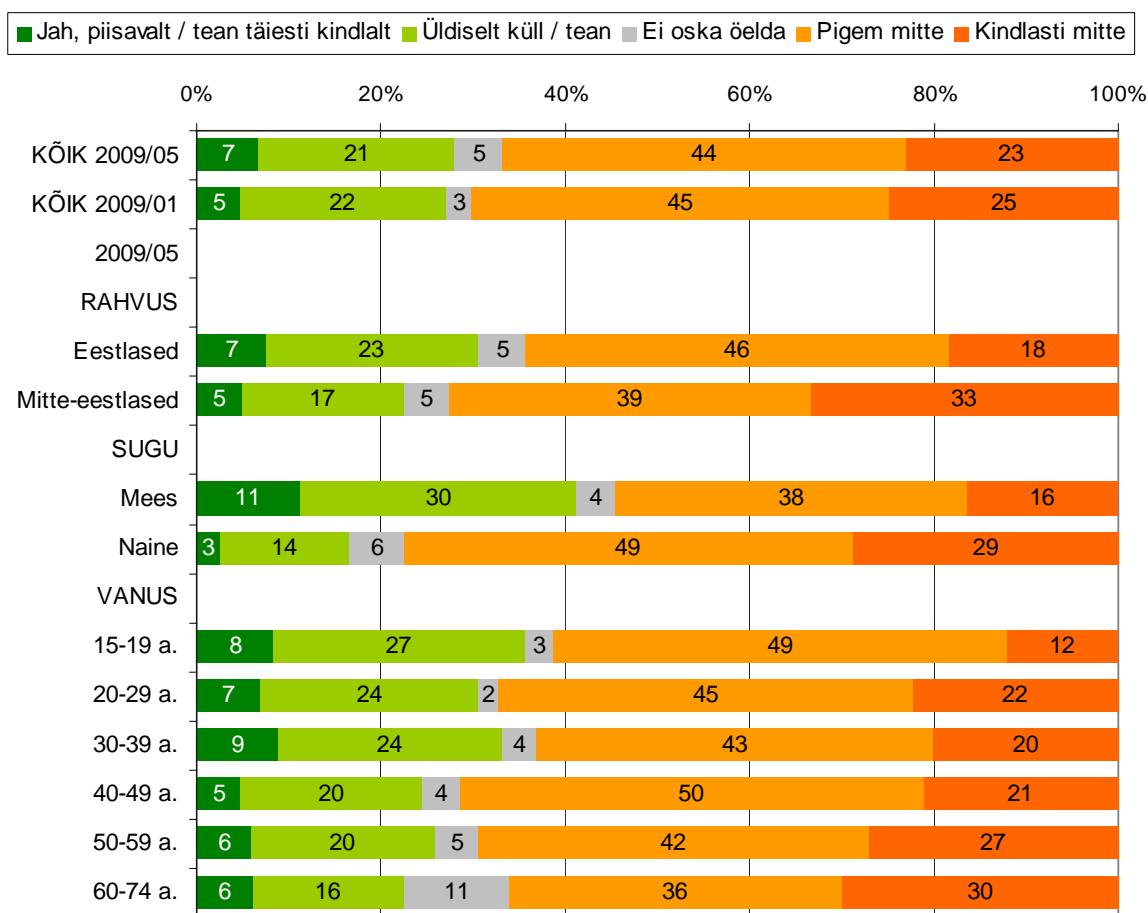
3.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Palusime vastajatel vastata ka küsimusele, mil määral peavad nad ennast informeerituks sellest, mida teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung.

Selgub, et elanikud tunnevad end valdavalt halvasti informeerituna. Vaid 28% elanikkonnast peab end antud teemast kas täiesti või pigem teadlikuks, 67% aga kas pigem mitte või kindlasti mitte teadlikuks (Joonis 27).

Üsna ootuspäraselt peavad naistega võrreldes ennast kaitsealastes küsimuses paremini informeerituks mehed (41% vs 17%), mis ilmselt tuleneb asjaolust, et paljudel meestel on olemas Kaitseväes teenimise kogemus. Keskmisest kõrgemaid hinnanguid oma informeeritusele andsid ka eestlased (30%) ning alla 40-aastased vastajad.

Joonis 27 Kuidas Teile tundub, kas Te olete piisavalt informeeritud teadmaks, mida teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung? %

4 Eesti kaitsevõime

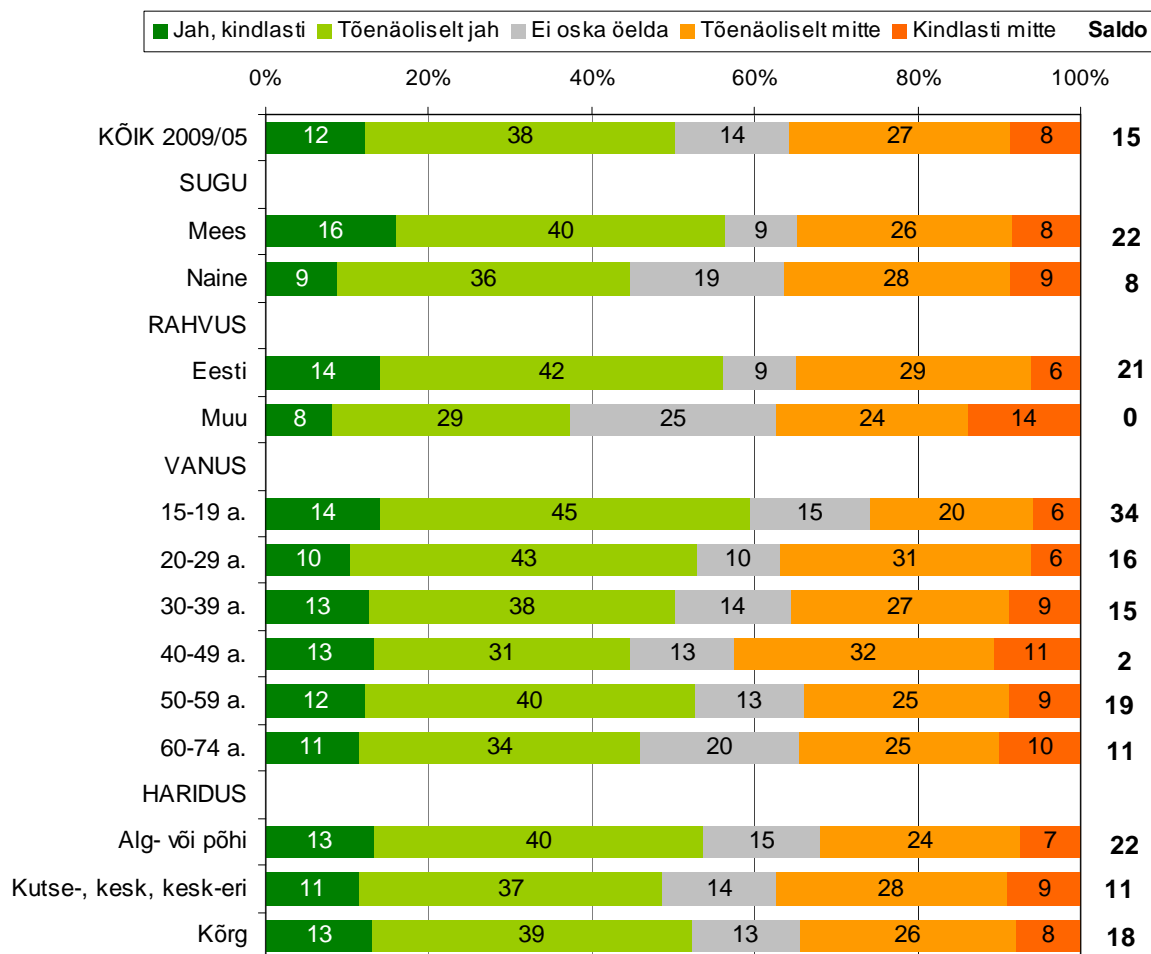
Antud teemaplokki koondasime järgmised alateemad: suhtumine Eesti kaitsevõimesse, kaitsekulutuste suurusesse, hinnangud riigi tegevusele riigikaitse arendamisel ning teadlikkus pikaajalistest arengukavadest Eesti riigi kaitsevõime arendamiseks.

4.1 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse

Esmakordselt lisati mais 2009 küsitlusankeeti küsimus selle kohta, kas võõrriigi relvastatud kallaletungi korral on võimalik Eestit kaitsta. Joonisel 28 on esitatud hinnangute jagunemine erinevates sotsiaal-demograafilistes rühmades ning positiivsete-negatiivsete arvamuste saldo (hinnangu „jah, kindlasti“ ning „tõenäoliselt jah“ andnutest lahutati hinnangu „tõenäoliselt mitte“ ning „kindlasti mitte“ andnud“).

Suhtumine Eesti kaitsevõimesse on vastuoluline. Pooled elanikest usuvad, et Eestit oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral kaitsta, kuid enam kui kolmandik (36%) kahtlevad selles. Eesti rahvusest vastajate seas on usk Eesti kaitsevõimesse suurem kui mitte-eestlaste seas, samas kui mitte-eestlaste seas on eestlastega võrreldes arvukamalt neid vastajaid, kes antud küsimuses selget seisukohta ei oma. Sama ilmneb ka hinnangute jagunemises vastaja soo lõikes – mehed näevad Eesti kaitsevõimet positiivsemalt kui naised, samas kui naiste seas on sisulise hinnangu andnute arv väiksem kui meeste seas.

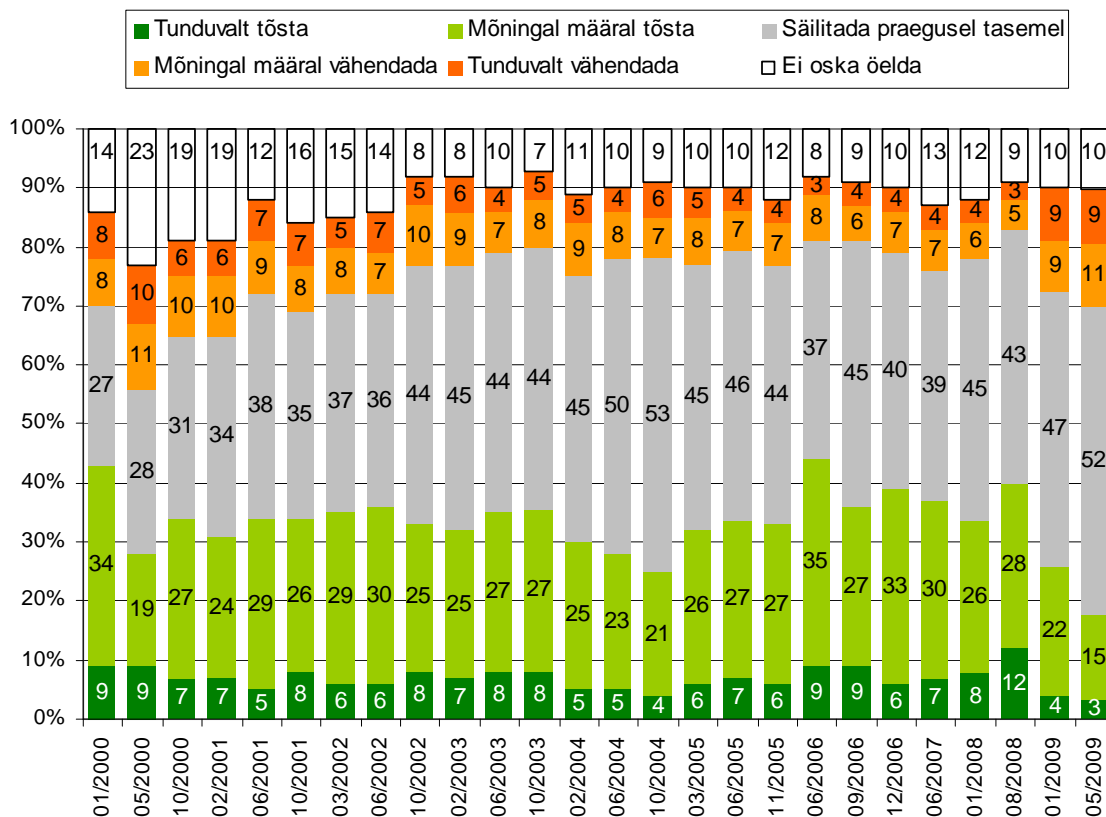
Joonis 28 Suhtumine Eesti kaitsevõimesse võõrriigi relvastatud kallaletungi korral, %

4.2 Suhtumine kaitsekulutustesse

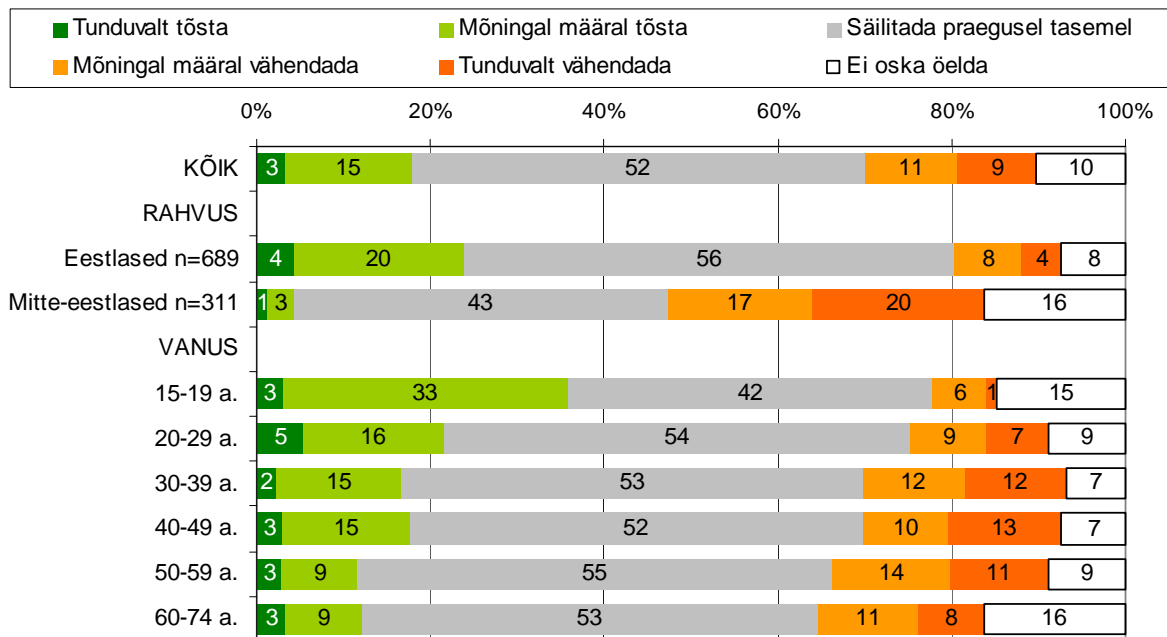
Riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste tõstmist pooldab 18% elanikest (Joonis 29). Võrreldes augustiga 2008, mil elanike ohutunne oli teravnenud seoses Venemaa-Gruusia konfliktiga, on vastav näitaja vähenenud enam kui kaks korda. Lisaks ohutunde vähenemisele, avaldab hinnangutele mõju ka majanduslangusest tulenev vajadus kulusid kärpida. Nii on 2009. aasta maikuu kaitsekulude tõstmise pooldajaid selgelt vähem ka Venemaa-Gruusia konfliktile eelnenud perioodiga võrreldes. Võrreldes varasema paari aastaga on aga kasvanud nii selliste elanike hulk, kes pooldavad kulutuste säilitamist praegusel tasemel, kui ka nende hulk, kes näeksid kulutusi senisest väiksemana.

Joonis 29 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, muutus ajas %

Sarnaselt eelnevatele küsitlustele ilmnevad erinevused eestlaste ja mitte eestlaste seisukohtade vahel: eestlastest pooldab kaitsekulude suurendamist 24%, mitte-eestlaste seas on selliseid vastajaid 4% (Joonis 30). Kulude vähendamist sooviks näha 12% eestlastest ning 36% mitte-eestlastest. Võrreldes tulemusi vanuserühmiti, on näha, et kõige pooldavamalt suhtuvad kaitsekulutuste suurendamisse 15-19-aastased vastajad.

Joonis 30 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, %

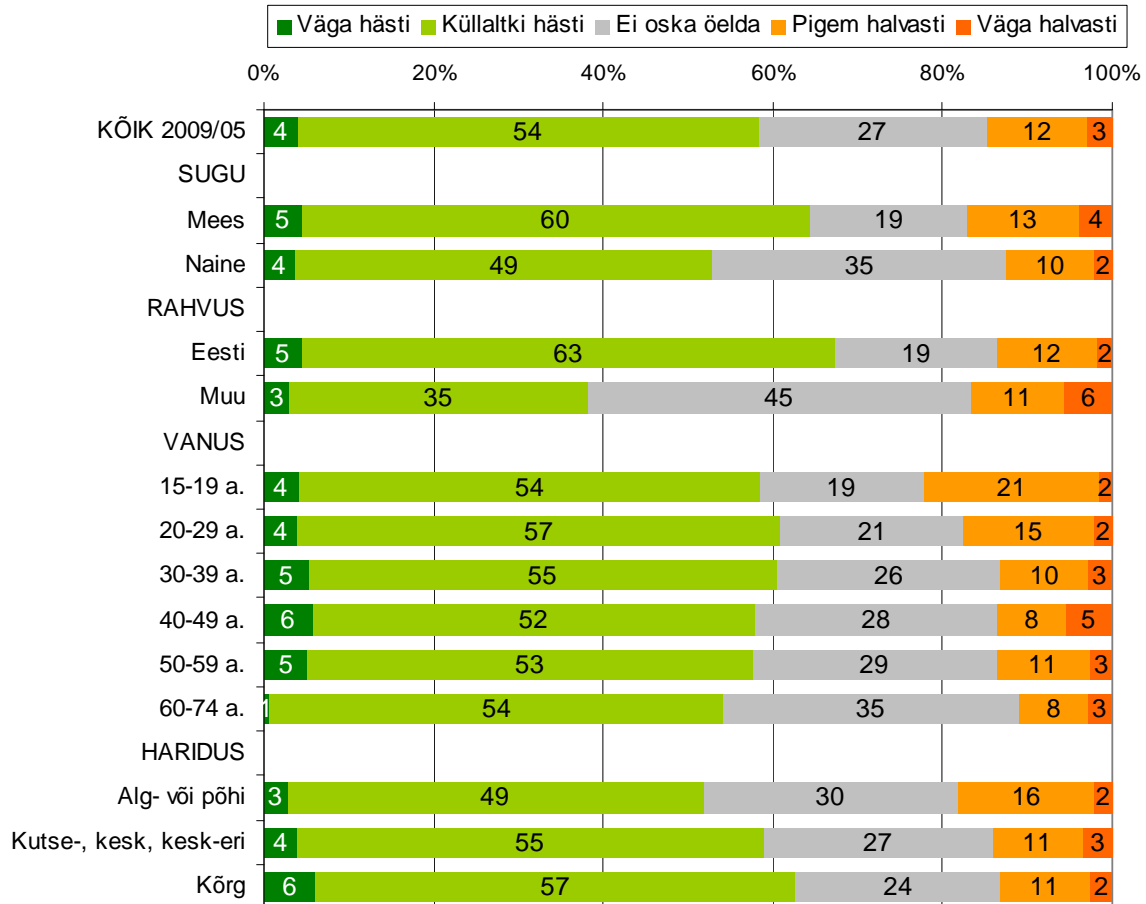

4.3 Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel

Esmakordselt lisasime seekord ankeeti küsimuse selle kohta, kuidas hinnatakse riigi tegevust Eesti riigikaitse arendamisel viimastel aastatel. Veidi enam kui pool (58%) elanikkonnast on seisukohal, et riigikaitset on arendatud hästi, sealhulgas väga heaks peab riigikaitse arendamist 4% elanikest (Joonis 31). Riigikaitse arendamisega pole rahul 15% elanikest, veidi enam kui neljandik ei oska hinnangut anda.

Võrreldes naistega omavad mehed sagedamini antud küsimuses selget seisukohta ning on seetõttu ka sagedamini riigikaitse arendamisega rahul. Erinevused ilmnevad ka rahvusrühmade vahel – võrreldes mitte-eestlastega andsid eestlased rohkem sisulisi vastuseid ning olid seetõttu riigi tegevusega riigikaitse arendamisel ka sagedamini rahul. Riigi tegevusega riigikaitse arendamisel on enam rahul ka kõrgema haridusega inimesed ning eakamad vastajad.

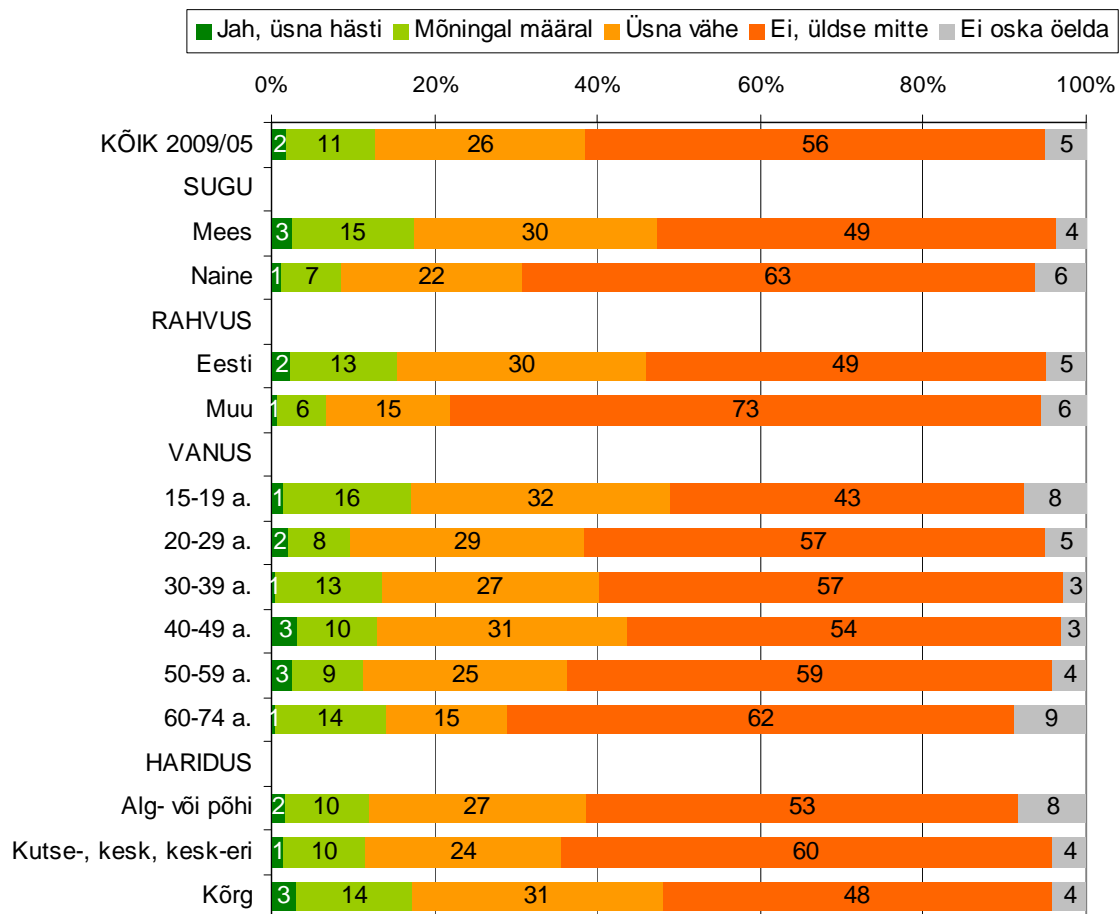
Joonis 31 Hinnangud riigi viimaste aastate tegevusele riigikaitse arendamisel, %

4.4 Informeeritus pikaajaliste arengukavade olemasolust

Esmakordselt palusime seekord vastajal hinnata ka oma informeeritust pikaajaliste arengukavade olemasolust Eesti riigi kaitsevõime arendamiseks (nagu näiteks sõjalise kaitse arengukava 2009-2018). Selliste arengukavadel olemasolust teatakse üldjuhul vähe, millest annab tunnistust see, et enam kui pooled (56%) eestimaalastest hindasid oma teadlikkust antud vallas madalaima võimaliku hindega (Joonis 32). Keskmisest kõrgemalt hindavad oma informeeritust meesterahvad, eesti rahvusest või kõrgharidusega inimesed.

Joonis 32 Hinnangud informeeritusele pikaajaliste arengukavade olemasolust kaitsevõime arendamiseks, %

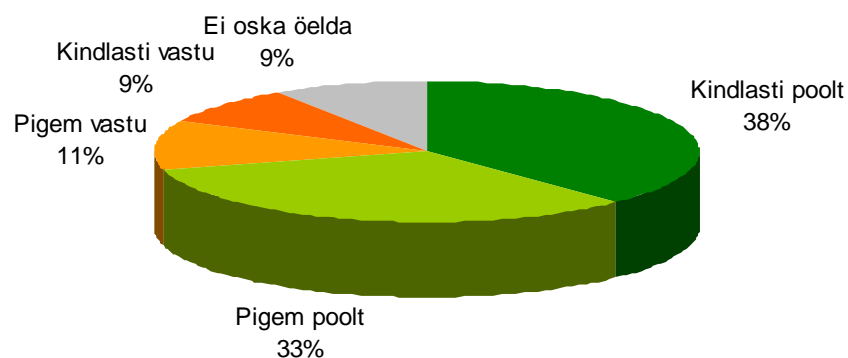

5 NATO

5.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

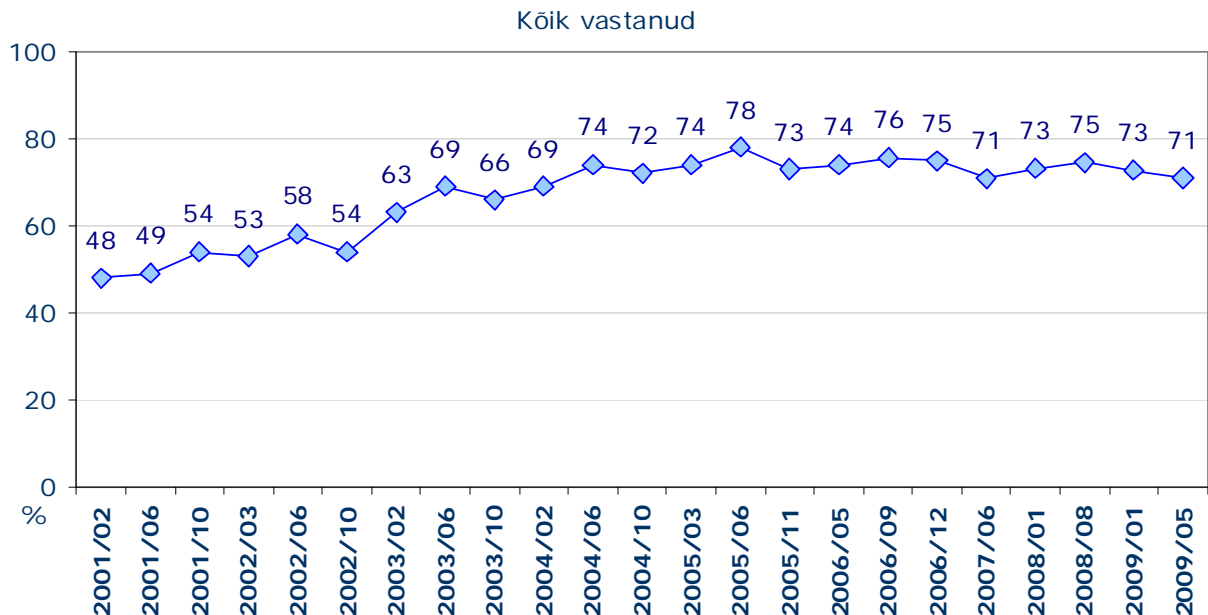
Eesti kuulumist NATO-sse pooldab kindlasti 38% ning pigem pooldab 33% elanikest (Joonis 33). Kokku on NATO-sse kuulumist pooldavaid elanikke 71%, mitte-pooldajaid aga 20%.

Joonis 33 Suhtumine NATO-sse kuulumisse (% , n=kõik vastajad)

2009. aasta I. kvartalis möödus viis aastat päevast, mil Eestist sai NATO täieõiguslik liige. Kui vaatame toetust NATO-le ajas (Joonis 34), siis võib näha, et viimase nelja-viie aasta jooksul (peale Eesti saamist NATO täisliikmeks) on toetus NATO liikmeks olemisele püsunud võrdlemisi stabiilselt kõrgena, kõikides 71-78% vahel.

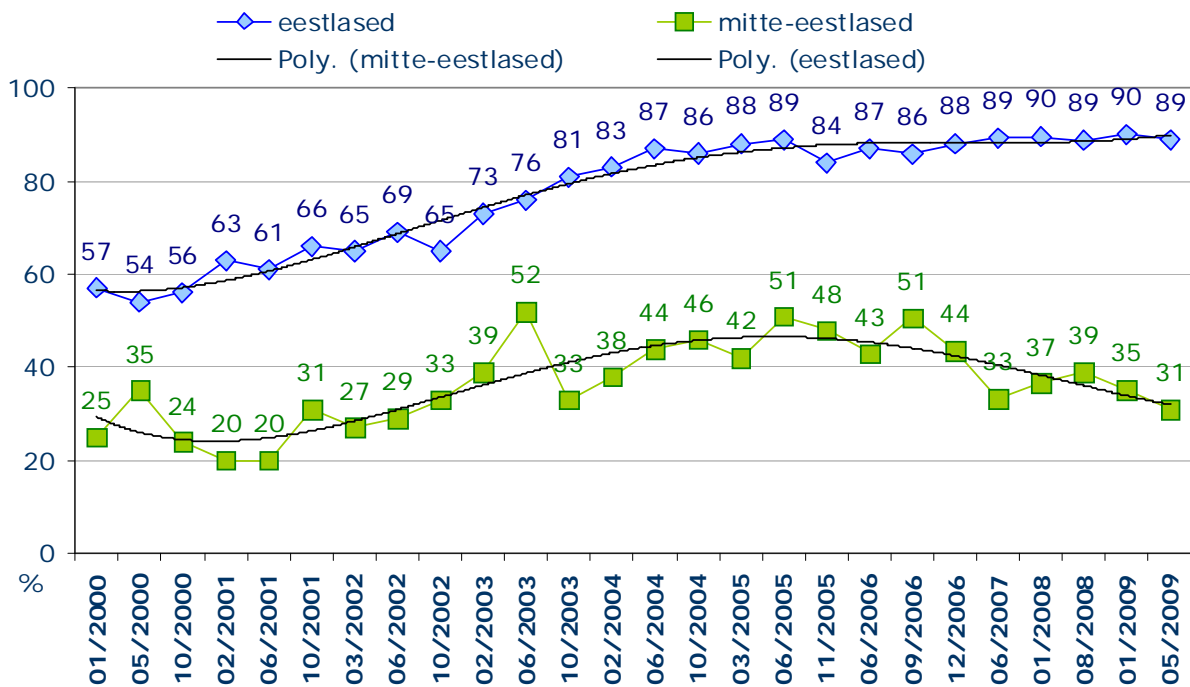
Joonis 34 NATO-ga liitumise/NATO-see kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt %

Eestlased on NATO suhtes jätkuvalt positiivsemalt meelestatud kui mitte-eestlased. Kui eestlastest pooldab NATO-sse kuulumist 89%, siis mitte-eestlaste seas on toetajaid vaid 31% (Joonis 35). Kui jälgime tulemustes pikemat trendijoont, siis võib märgata eestlaste seas aeglast liikumist maksimaalse toetuse suunas, samas kui mitte-eestlaste niigi madal toetus on viimaste aastate jooksul pigem kahanemas.

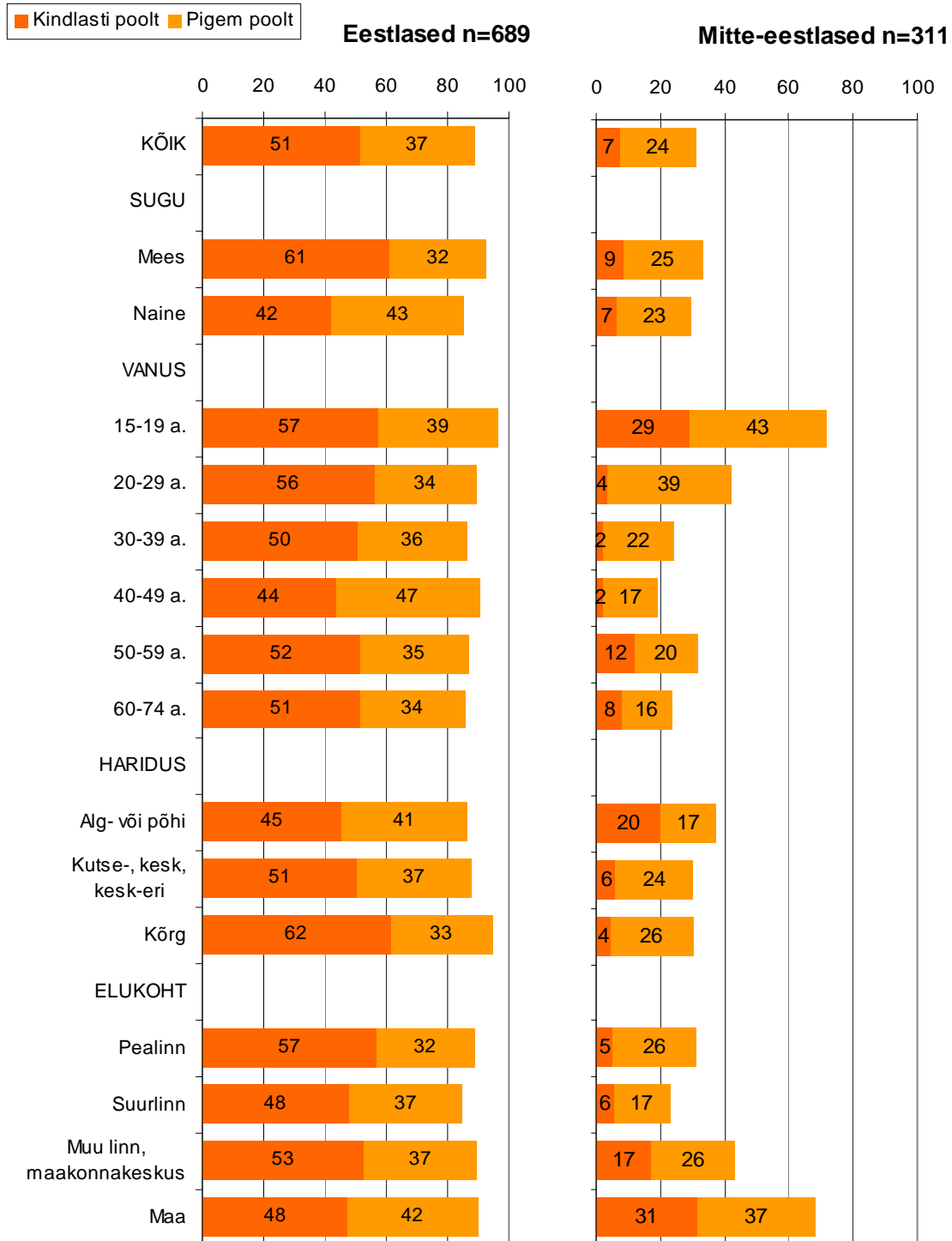
Proovides tõmmata paralleele sellega, kuidas suhtuvad NATO-sse Venemaa elanikud, võib jämedatesse üldistustesse laskudes näha teatud sarnasusi. Aprilli alguses Interfaksi poolt edastatud pressiteate kohaselt näitas Venemaal läbi viidud küsitlus, et venemaalaste suhtumine NATO-sse on küll muutumas, kuid pigem negatiivses suunas. Nimelt arvas ligi kolmandik küsitletuist, et NATO missioon seisneb agressiivses sõjalises tegevuses teiste riikide suhtes ning enam kui pooled vastajaist tunnistasid, et suhtuvad Põhja-Atlandi alliansisse negatiivselt. Samuti näitas küsitlus, et teadlikkus NATO-st on elanike seas madal.

Joonis 35 NATO-ga liitumise/NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt – eestlased ja mitte-eestlased, %

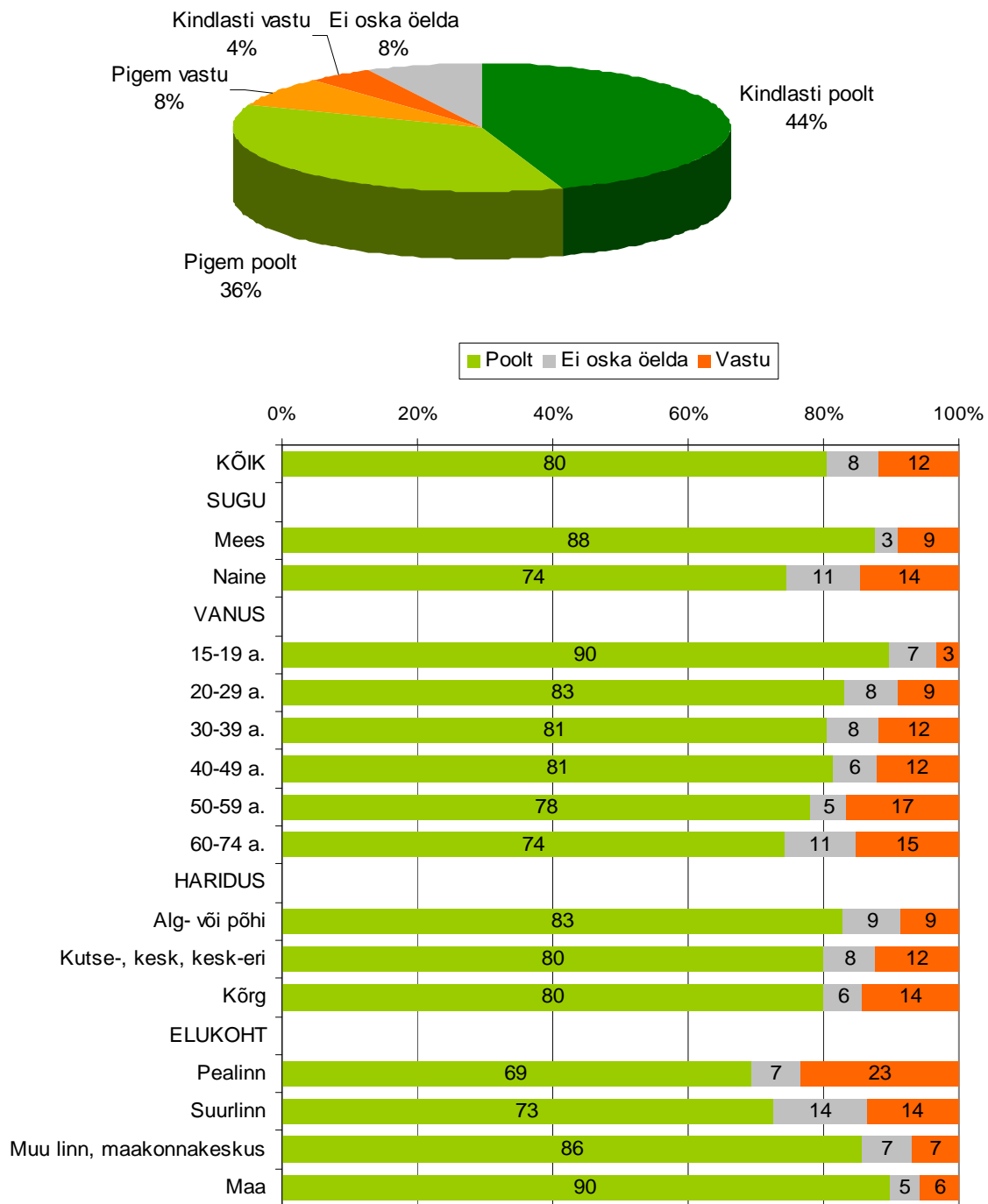
Sarnaselt eelnevatele küsitlustele näitas ka maikuine küsitlus, et eestlaste seas on NATO pooldajate hulk suurem meeste kui naiste seas. Samuti on selgelt enam NATO-t toetamas haritumad eesti rahvusest elanikud (Joonis 36). Mitte-eestlaste puhul on toetus NATO-le suurim noorte seas.

Joonis 36 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, %

Eesti Vabariigi kodanike seas on toetus NATO-sse kuulumisele 80% (Joonis 37). Kõige kõrgem on toetus NATO-sse kuulumisele noorimas vanuserühmas ning maapiirkonnas elavate inimeste seas.

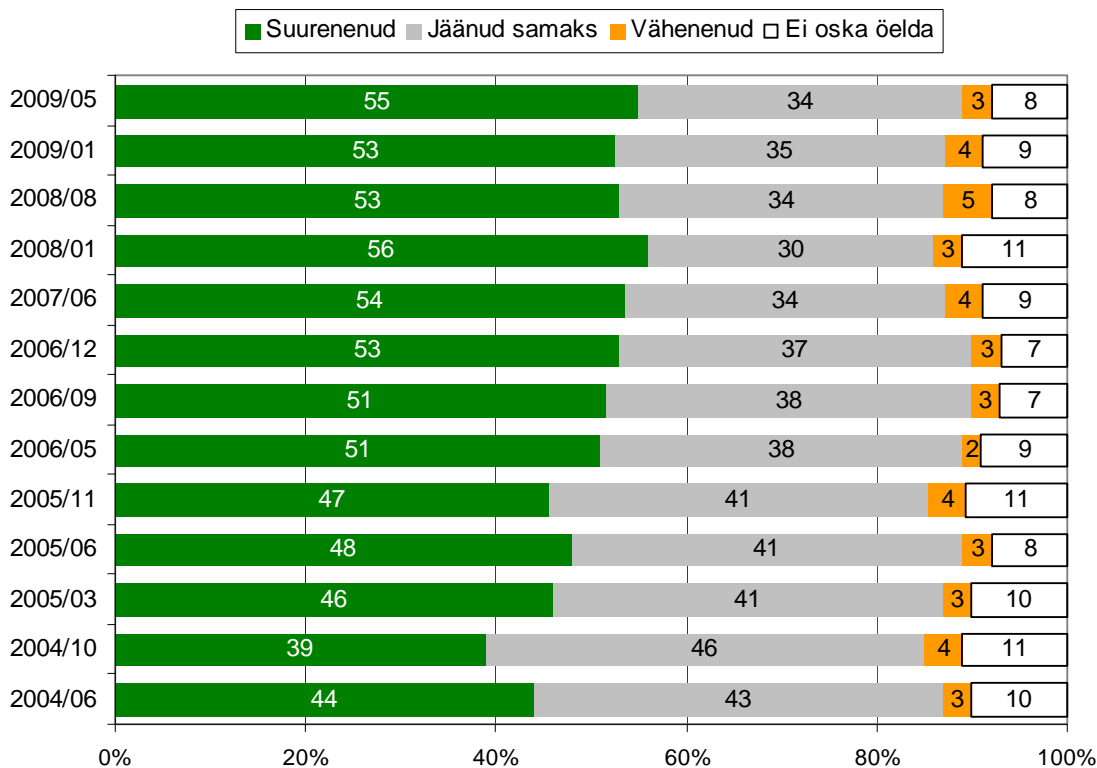
Joonis 37 Suhtumine NATO-sse kuulumisse Eesti Vabariigi kodanike seas (% , n=823)

5.2 Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist

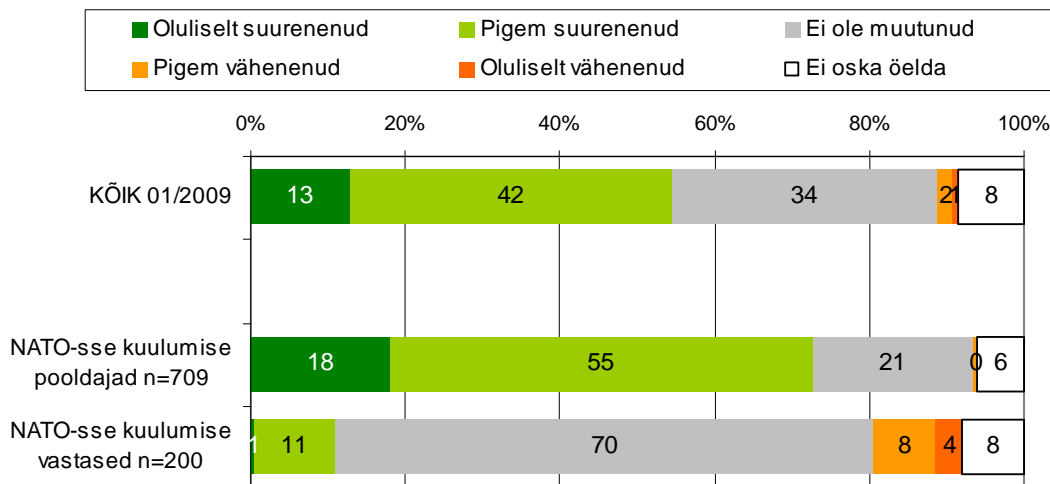
Enam kui pooled (55%) elanikest arvavad, et peale NATO-ga liitumist on Eesti julgeolek suurenenud, pea kolmandik leiab, et julgeolek pole peale NATO liikmeks astumist ei suurenenud ega vähenenud ning 3% usub julgeoleku vähenemist (Joonis 38). Perioodil 2004-2008 on elanike usk NATOga liitumise positiivsele mõjule riigi julgeolekule üsna stabiilselt suurenenud, viimased küsitlused näitavad aga kasvutrendi peatumist.

Joonis 38 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, muutus ajas (% , n=kõik vastajad)

13% vastajatest leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist suurenenud oluliselt, 42% on väljendanud oma positiivset arvamust pehmemalt (Joonis 39). Ootuspäraselt usuvad NATO-ga liitumise positiivset mõju Eesti julgeolekule enam NATO-sse kuulumise pooldajad.

Joonis 39 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, %

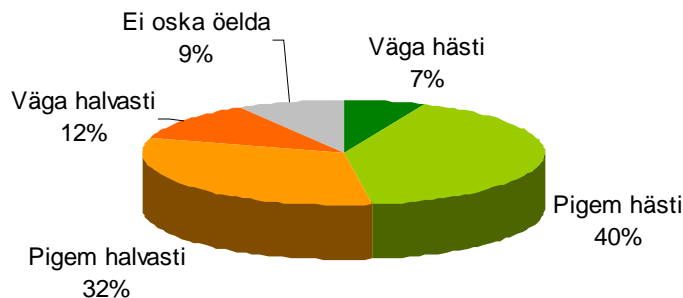

5.3 Informeeritus NATO-st

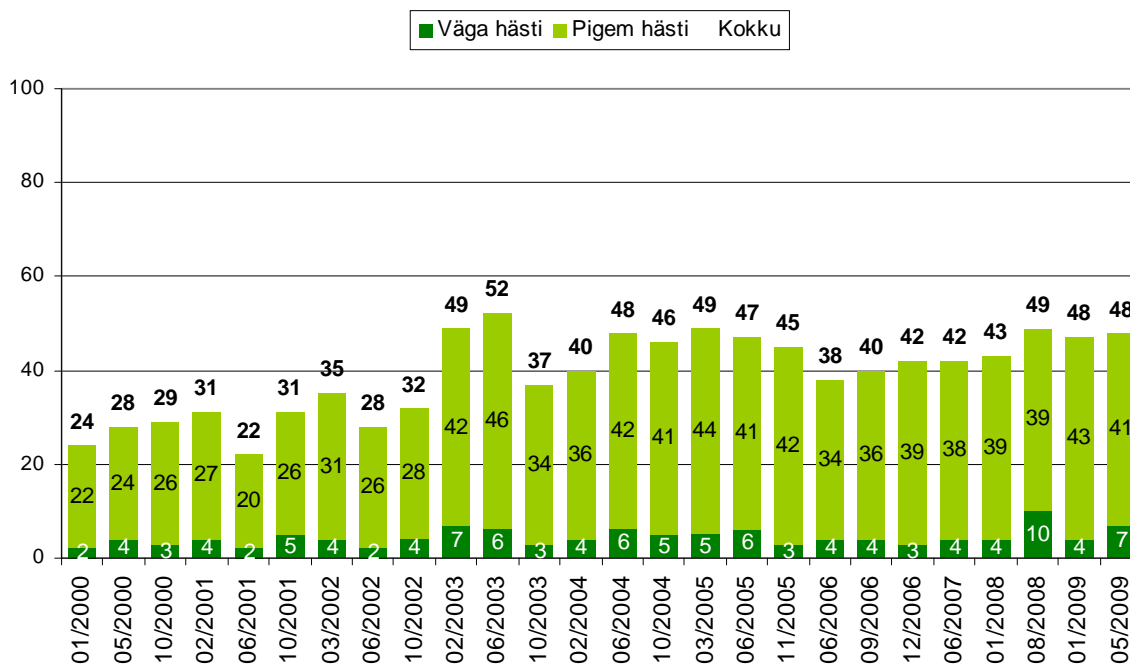
Sellest, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olemine, peab end väga hästi informeerituks 7% eestimaalastest (Joonis 40). Pigem heaks hindab oma teadlikkust 40%,

negatiivse hinnangu andis oma informeeritusele 44% elanikest. Kokku peab end antud küsimuses informeerituks 48% elanikkonnast. Viimase aasta jooksul pole end NATO olemusest teadlikuks pidavate inimeste arv praktiliselt muutunud (Joonis 41).

Joonis 40 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek (% , n=kõik vastajad)

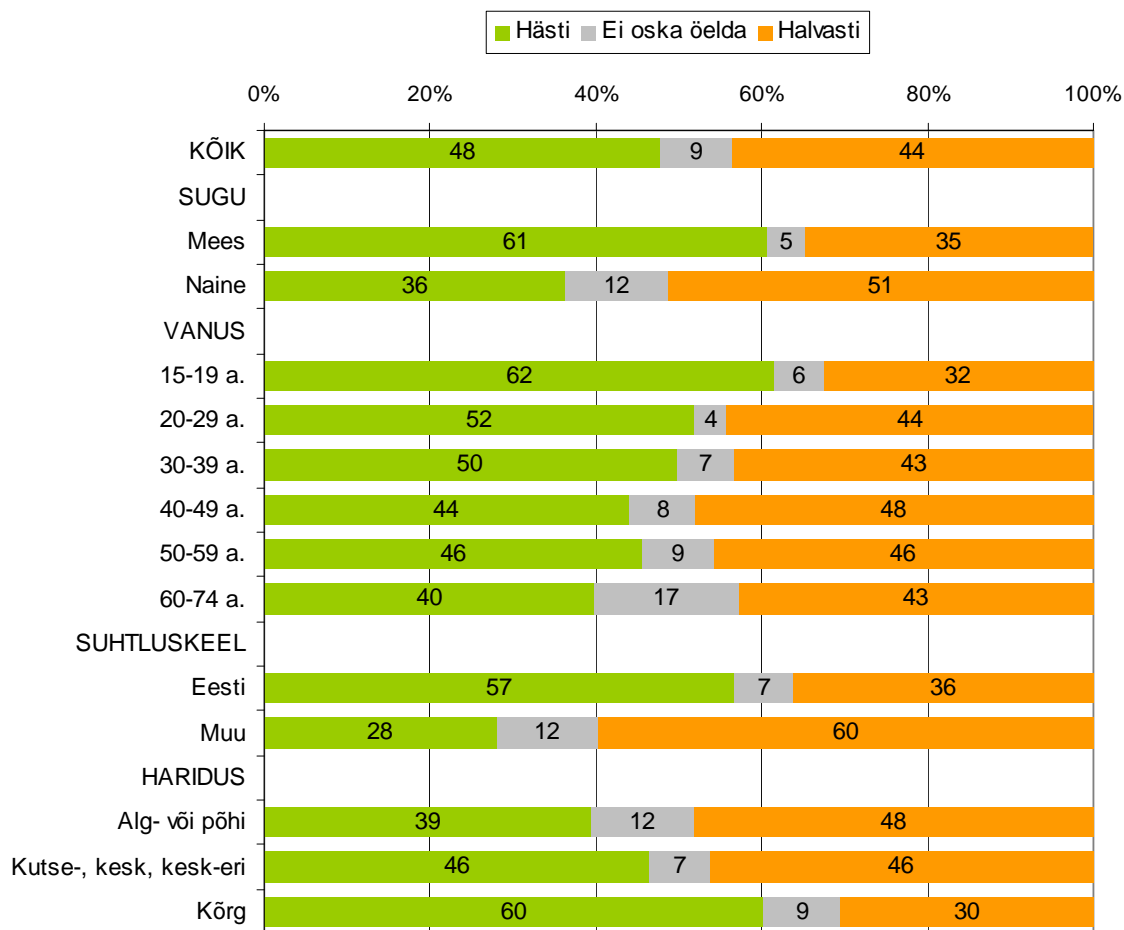

Joonis 41 NATO-ga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas, %

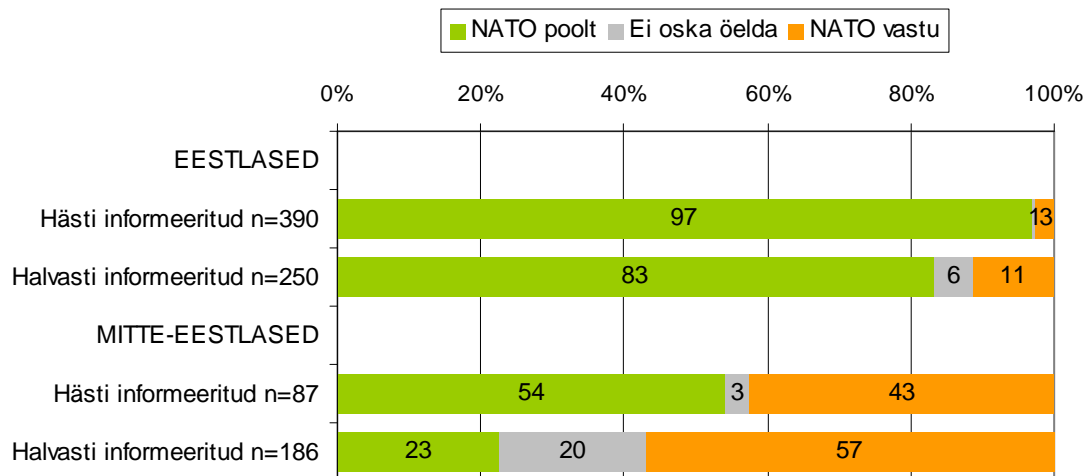
Võrreldes naistega hindavad oma informeeritust kõrgemalt mehed (61% peab oma informeeritust heaks, naistest 36%) (Joonis 42). Võrreldes tulemusi rahvusrühmade lõikes, on selgelt näha, et eestlased hindavad oma informeeritust kõrgemalt kui mitte-eestlased. Hinnangud varieeruvad ka vastaja vanuse ning hariduse lõikes – nooremad vastajad peavad oma teadlikkust valdavalt paremaks kui eakamad; samuti on võrreldes madalama haridusega respondentidega oma informeeritusega enam rahul kõrgema haridusega respondendid.

Joonis 42 Hinnangud informeeritusele NATO olemusest erinevates elanikkonna rühmades, %

Informeerituse tase on seotud ka sellega, kuidas suhtutakse üldisemalt NATO-sse kuulumisse. Mida paremini on vastaja NATO-st informeeritud, seda tõenäolisemalt avaldab ta ka oma toetust NATO-sse kuulumisele (Joonis 43).

Joonis 43 Suhtumine NATO-sse kuulumisse sõltuvalt hinnangust oma informeeritusele, %

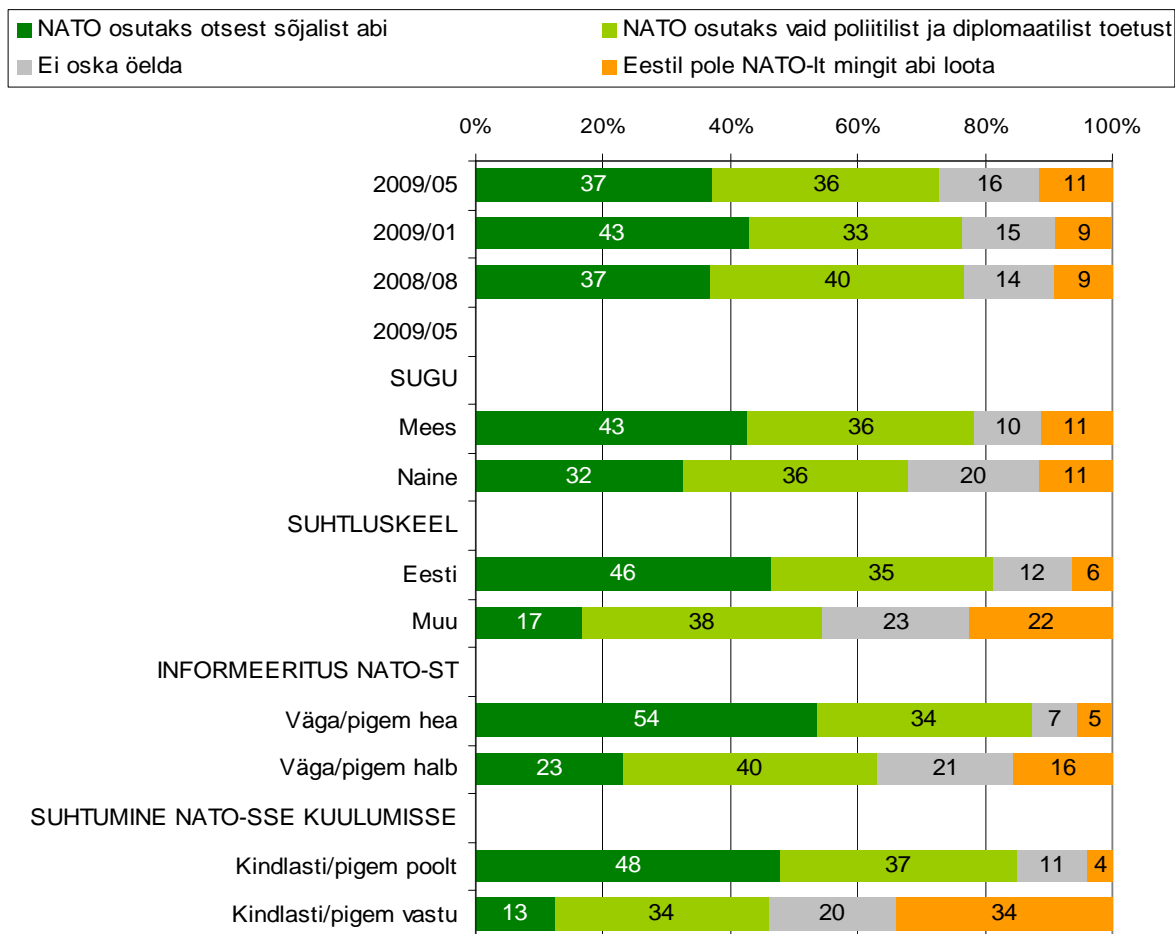
5.4 NATO abi võimaliku ohu korral

Palusime vastajatel öelda, mis laadi abile võib nende arvates Eesti NATO poolt loota võimaliku sõjalise konflikt korral – kas NATO osutaks Eestile sõjalist abi või piirduks abi poliitilise ja diplomaatilise toetusega.

Vastajaist 37% usub, et NATO osutaks Eestile sõjalise konflikt puhkemisel otsest sõjalist abi, pea sama paljud (36%) arvavad, et NATO osutaks vaid poliitilist ja diplomaatilist toetust (Joonis 48). Jaanuarikuus oli usk NATO-poolsesse sõjalisse abisse veidi kõrgem – toona arvas 43% elanikkonnast, et sõjalise konflikt korral võib Eesti NATO sõjalisele abile loota. Seda, et NATO Eestile sõjalise konflikt korral mingit abi ei osuta, arvab 11% elanikest, mida pole oluliselt rohkem kui eelnevates küsitlustes.

NATO sõjalisse abisse sõjalise konflikt korral usuvad naistega võrreldes enam meesterahvad (43% vs 32%) ning mitte-eestlastega võrreldes eestlased (46% vs. 17%). Samuti mõjutab vastaja suhtumist tema teadlikkuse tase NATO olemusest ning suhtumine Eesti kuulumisse NATO-sse: oma teadlikkust NATO-st kõrgeks hindavad või NATO-sse kuulumist pooldavad vastajail on NATO sõjalisse abisse rohkem usku kui vastajail, kes oma teadlikkust NATO-st madalaks peavad või Eesti kuulumist NATO-sse ei poolda.

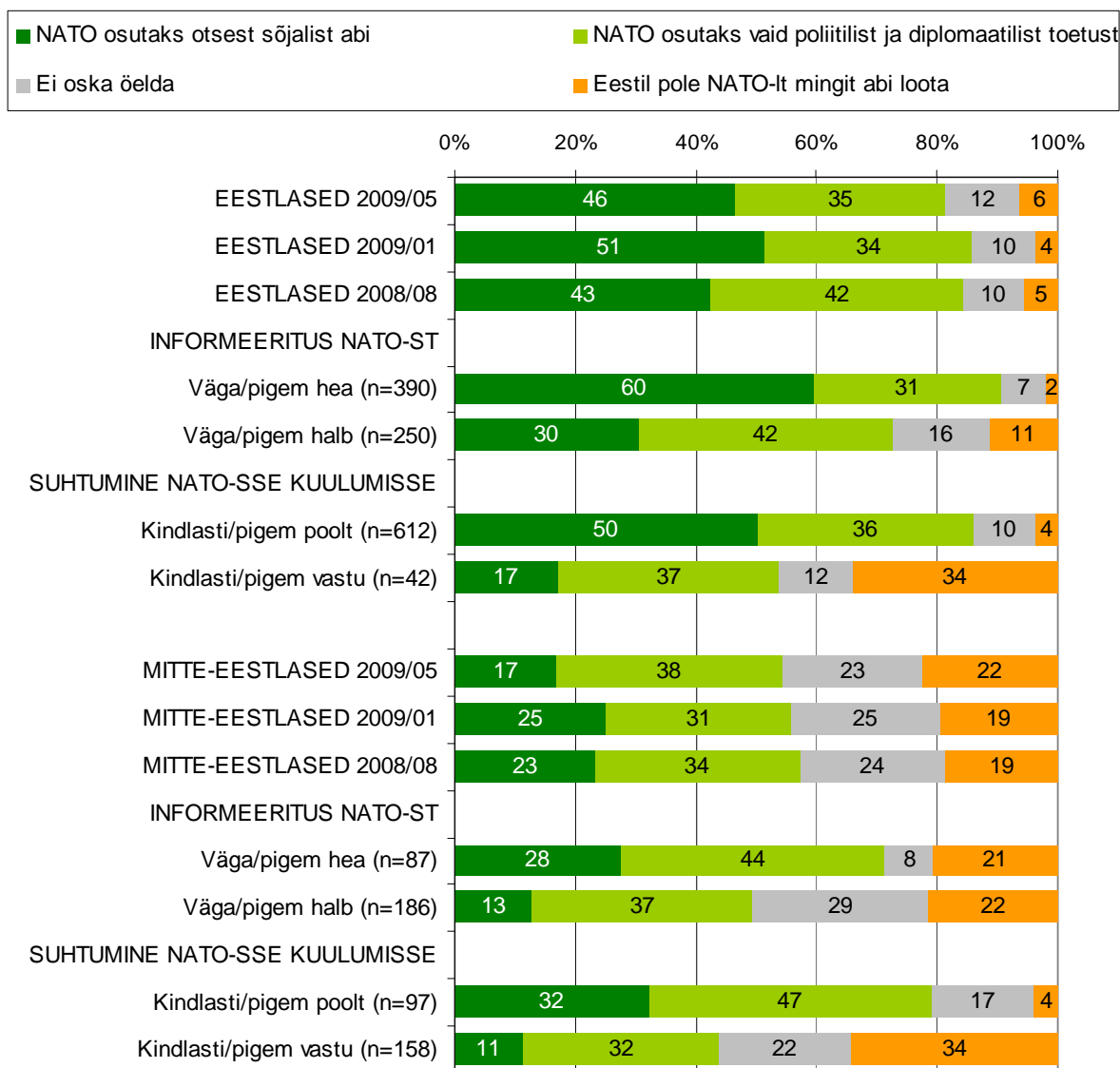
Joonis 44 Võimaliku abi osutamine Eestile NATO poolt sõjalise konflikt puhkemisel, %

Joonisel 49 oleme toonud tulemused välja detailsemalt eestlaste ning mitte-eestlaste puhul, kõrvutades mõlemas rahvusgrupis vastajate hinnanguid sõltuvalt nende informeeritusest NATO-st ning üldisest suhtumisest NATO-sse kuulumisse. Nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas on usk NATO sõjalisse abisse võrreldes jaanuariga veidi langenud, kuid mitte-eestlaste seas on samaaegselt suurenenud nende inimeste arv, kes usuvad NATO poliitilisele ja diplomaatilisele toetusele.

Võrreldes hinnanguid rahvusrühmade lõikes, ilmneb taas, et NATO olemusest teadlikud või Eesti liikmelisust pooldavad vastajad on teistega võrreldes optimistlikumad ka NATO sõjalise abi suhtes.

Joonis 45 Võimaliku abi osutamine Eestile NATO poolt sõjalise konflikt puhkemisel, % eestlaste ja mitte-eestlaste võrdlus

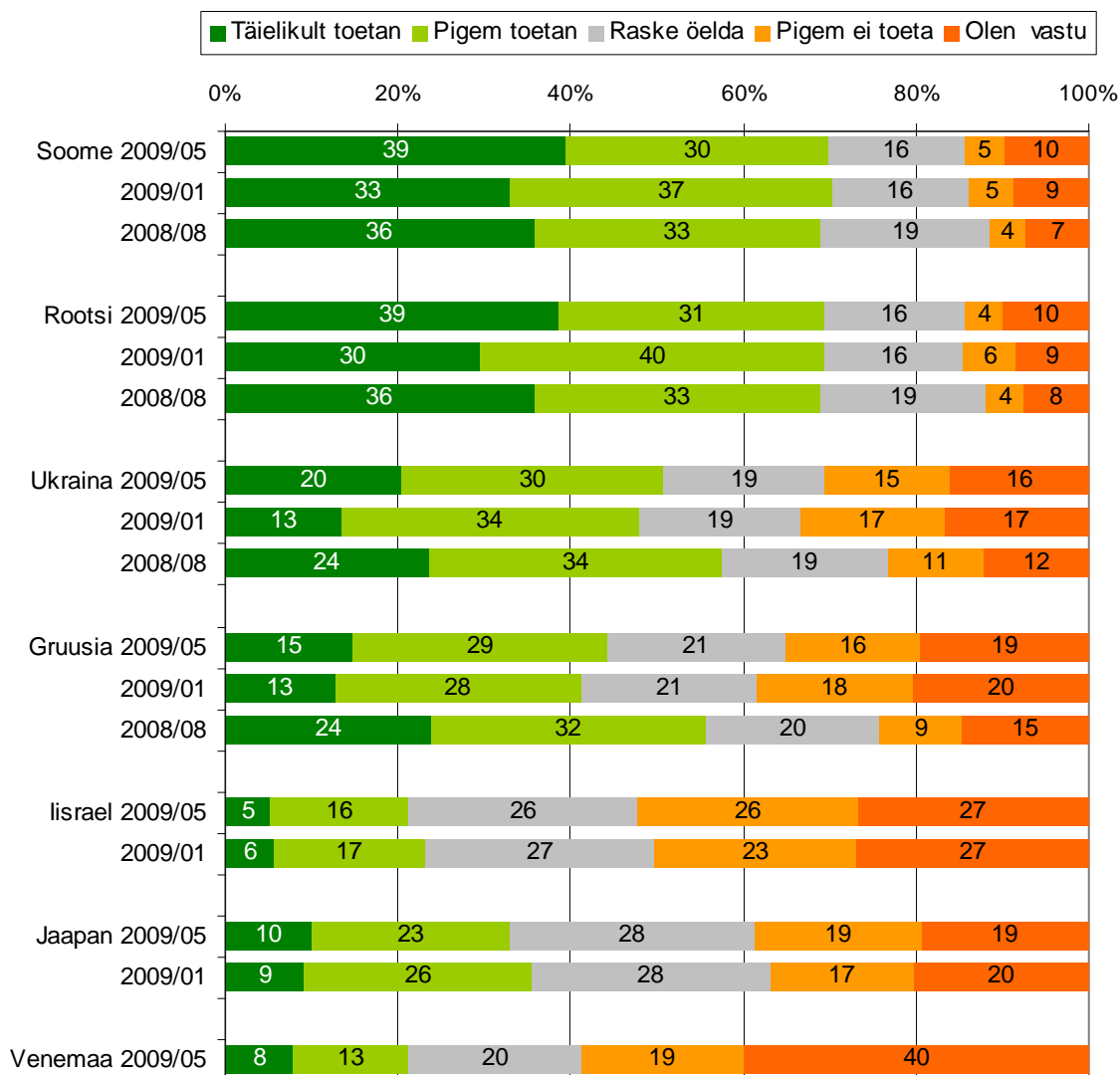

5.5 NATO laienemine

NATO edasisse laienemisse suhtutakse valdavalt positiivselt. Palusime vastajatel öelda, kuidas nad suhtuksid sellesse, kui NATO-ga liituks Soome, Rootsi, Ukraina, Gruusia, Iisrael, Jaapan või Venemaa (Joonis 50).

Selge toetus NATO laienemisele valitseb jätkuvalt lähemate naabrite Soome-Rootsi puhul (toetab 69...70%). Soome ning Rootsi puhul on toetus antud riikide liitumisele NATO-ga olnud eestimaalaste seas sama kõrge ka eelnevates küsitlustes. Veidi kõhklevam on suhtumine Ukraina ning Gruusia liitumisse. Ukraina liitumist toetasid veidi enam kui pooled (51%) ja Gruusia liitumist veidi vähem kui pooled (44%) eestimaalastest. Võrreldes augustiga 2008, mil päevakorral oli Gruusia-Venemaa sõjaline konflikt, on elanike toetus Gruusia liitumisele NATO-ga vähenenud 12% võrra. Ka Ukraina puhul on nimetatud perioodil toetus riigi liitumisele NATO-ga veidi vähenenud (6% võrra). Jaapani, Iisraeli ning Venemaa puhul oli inimesi, kes nende riikide liitumist NATO-ga ei pooldanud, arvukamalt kui liitumise pooldajaid. Venemaa tõuseb teiste riikide seas esile vastajate poolest, kes olid riigi liitumisele NATO-ga kindlalt vastu (40%).

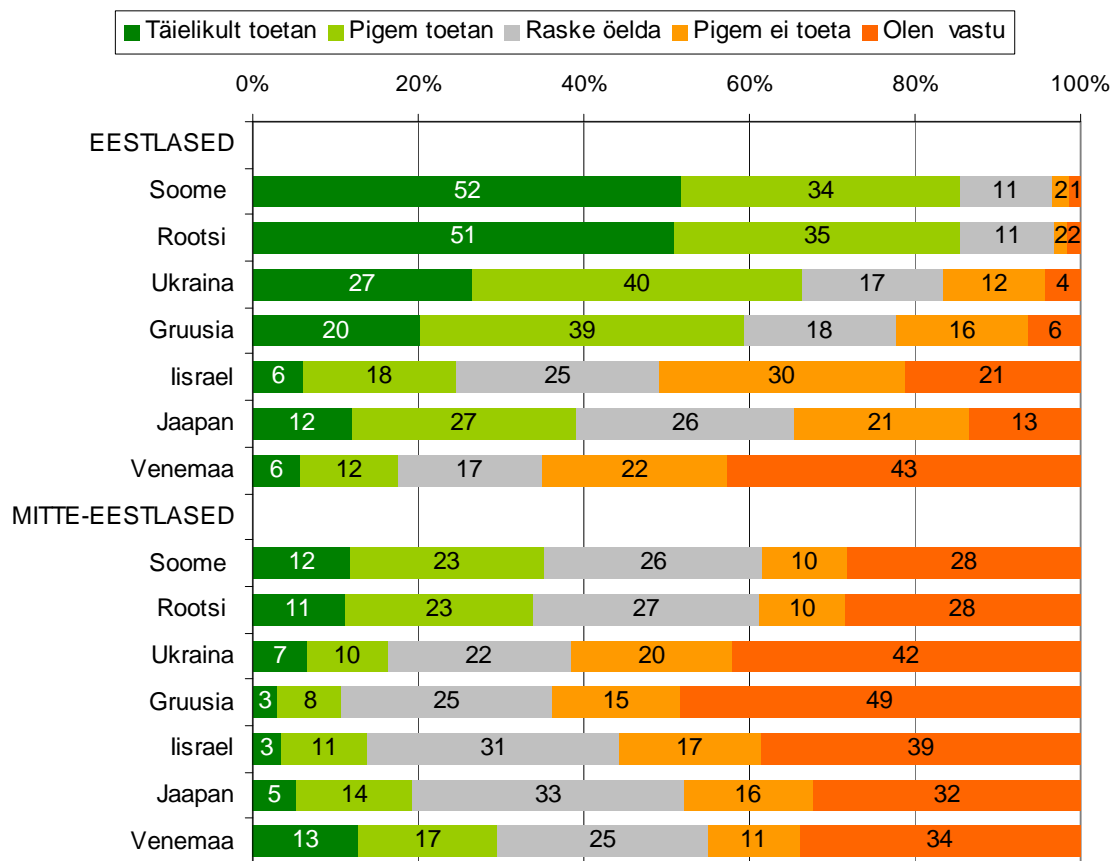
Joonis 46 Suhtumine NATO võimalikku edasisse laienemisse, %

Joonisel 51 oleme toonud eraldi välja ka eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud. Selgub, et eestlased suhtuvad NATO võimalikku laienemisse enamikus nimetatud riikides oluliselt toetavamalt kui mitte-eestlased. Erandiks on Venemaa, mille liitumisele NATO-ga on toetus mitte-eestlaste seas kõrgem kui eestlaste seas (30% vs. 18%).

Rääkides inimestest, kes väljendasid riigi liitumisele NATO-ga vastuseisu (hinnangu „pigem ei toeta“ ja „kindlasti vastu“ andnud vastajad), on neid taas enamasti arvukamalt mitte-eestlaste seas, v.a Iisraeli puhul, kus erinevus kahe rahvusrühma vahel oli statistiliselt ebaoluline, ning Venemaa, mille liitumist eestlased võrreldes mitte-eestlastega harvemini pooldasid.

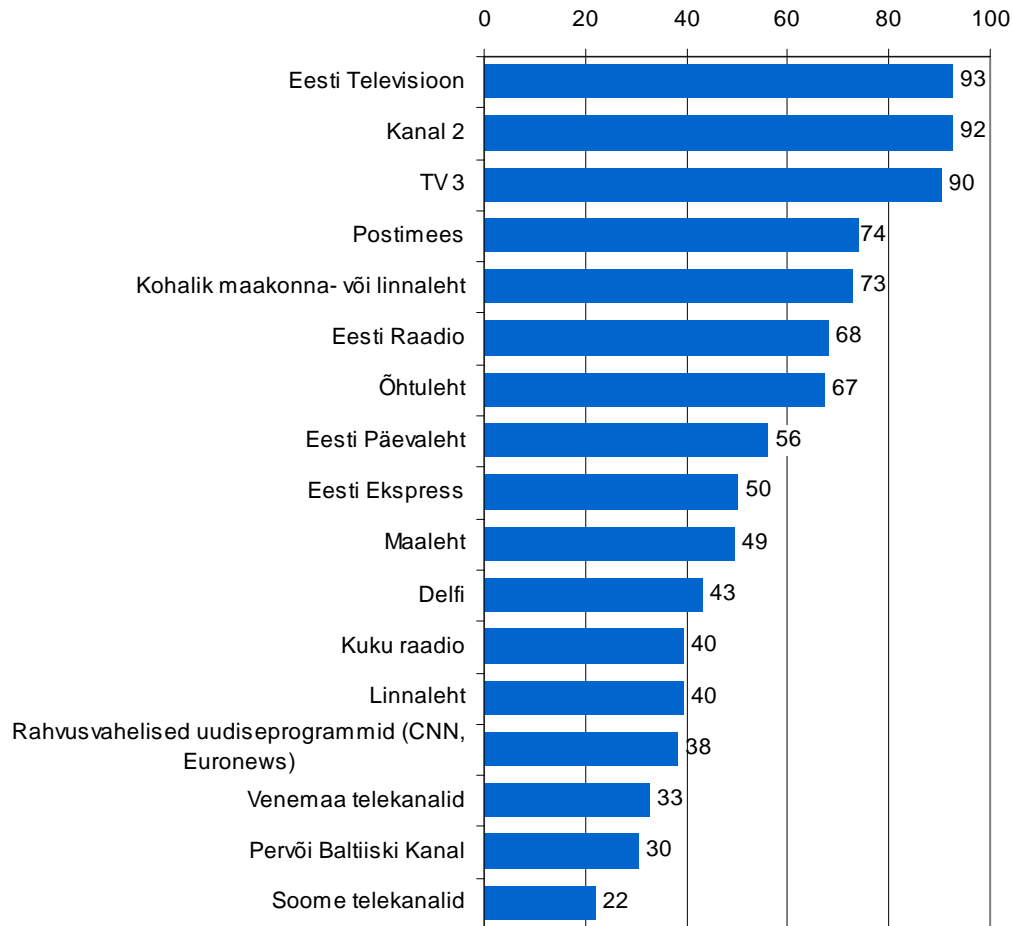
Joonis 47 Suhtumine NATO võimalikku edasisse laienemisse, %

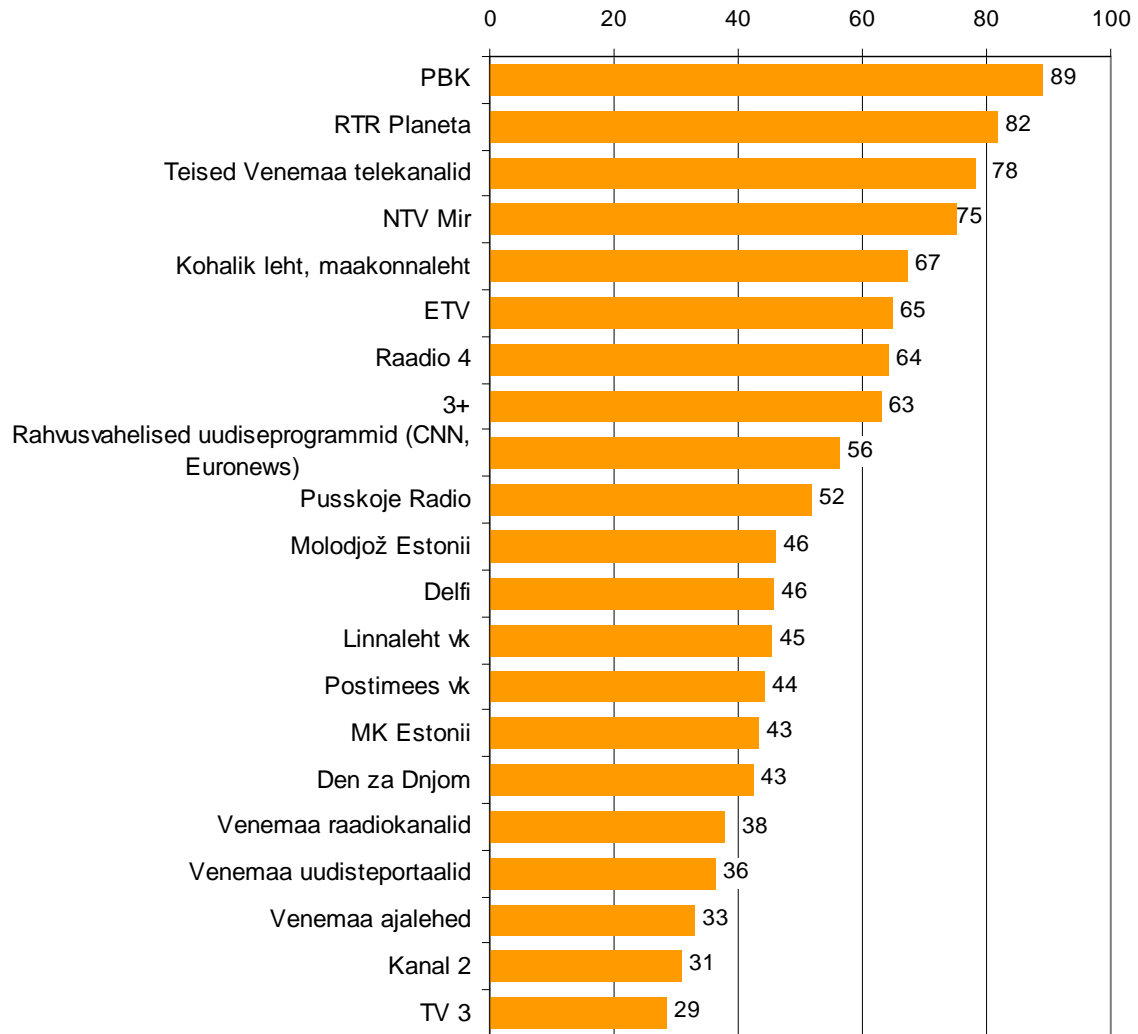
6 Info Eesti poliitika ja riigikaitse kohta

Maikuu küsitlusanneeti lisati esmakordselt küsimus meediakanalite usaldusväarsuse kohta selles võtmes, kuivõrd usaldusväärset teavet nad annavad Eesti poliitika ja riigikaitse kohta. Küsimuses sisalduvate vastusevariantide põhjal saab võrrelda ka erinevate meediakanalite auditoriumi suurus, eristamata siiski meediakanalite jälgijaid kanali jälgimise sageduse alusel.

Eestikeelsete vastajate seas on ootuspäraselt kõige levinum kolme suurema eestikeelse telekanali – ETV, Kanal2-e või TV3-e – jälgimine (Joonis 48). Päevalehtedest on enim lugejaid Postimehel ning Õhtulehel, populaarsed on ka kohaliku maakonna- või linnalehed.

Joonis 48 Meediakanalite jälgijad (% , n=eesti suhtluskeelega vastajad)

Venekeelse auditooriumi seas on kõige vaadatuim telekanal Pervõi Baltiiski Kanal ([Joonis 49](#)). Kohalike maakonna- või linnalehtede lugejaid on venekeelsete inimeste seas veidi vähem kui eestikeelses auditooriumis. Eestikeelsetest telekanalitest on enim vaatajaid ETV-I (süia alla kuulub ka ETV2).

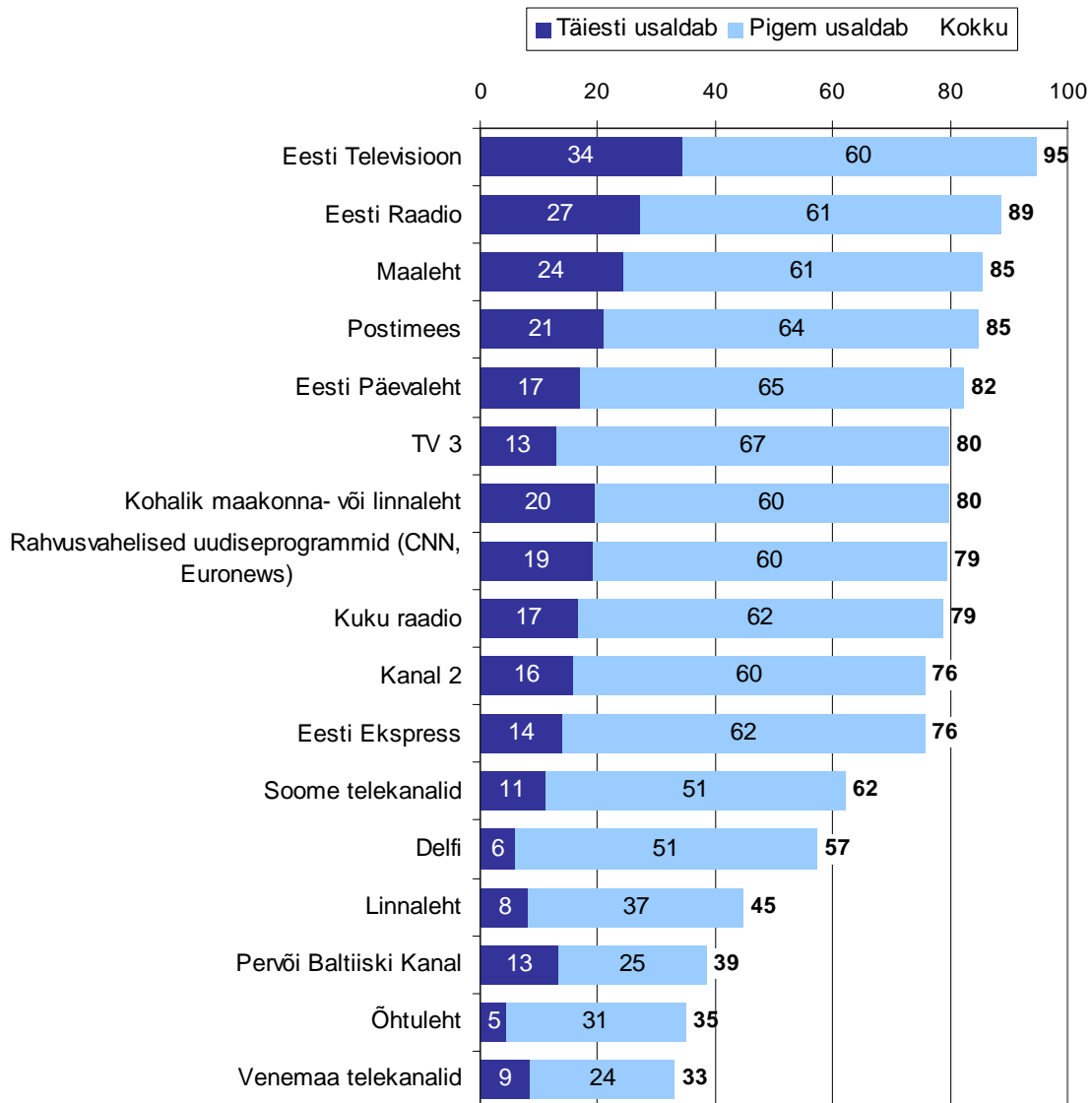
Joonis 49 Meediakanalite jälgijad (% , n=muu suhtluskeelega vastajad)

Kasutades skaalat „täielikult usaldan/pigem usaldan/pigem ei usalda/üldse ei usalda/raske öelda“ kaardistati ka seda, kuivõrd usaldusväärseks peetakse teavet, mida meediakanal edastab Eesti poliitika ja riigikaitse kohta. Kõige usaldusväärsemaks hindasid eestikeelsed vastajad eestikeelsete avalik-õiguslike meediakanalite poolt edastatavat teavet – esikohale platseerus usaldusväärsele antud hinnangute poolest ETV (täiesti+pigem usaldab 95% vaatajatest), teisele kohale Eesti Raadio (89%) (Joonis 50). Võrdse tulemusega järgnesid Maaleht ning Postimees (85%), oluliselt madalamaks ei jäänud ajalehtedest ka Eesti Päevalehe tulemus (82%).

Võõrkeelsetest meediakanalitest peeti kõige usaldusväärsemaks rahvusvaheliste uudisprogrammide poolt edastatavat teavet (79%).

Kõige vähem usaldusväärseks pidasid eestikeelsed vastajad Venemaa telekanaleid (täiesti/pigem usaldusväärseks pidas 33% vaatajatest), Õhtulehte (35%) ning PBK-d (39%).

Joonis 50 Hinnangud Eesti poliitika ja riigikaitse kohta edastatav informatsiooni usaldusväarsusele meediakanalite lõikes (% , n=eestikeelsed vastajad, kes meediakanalit jälgisid)

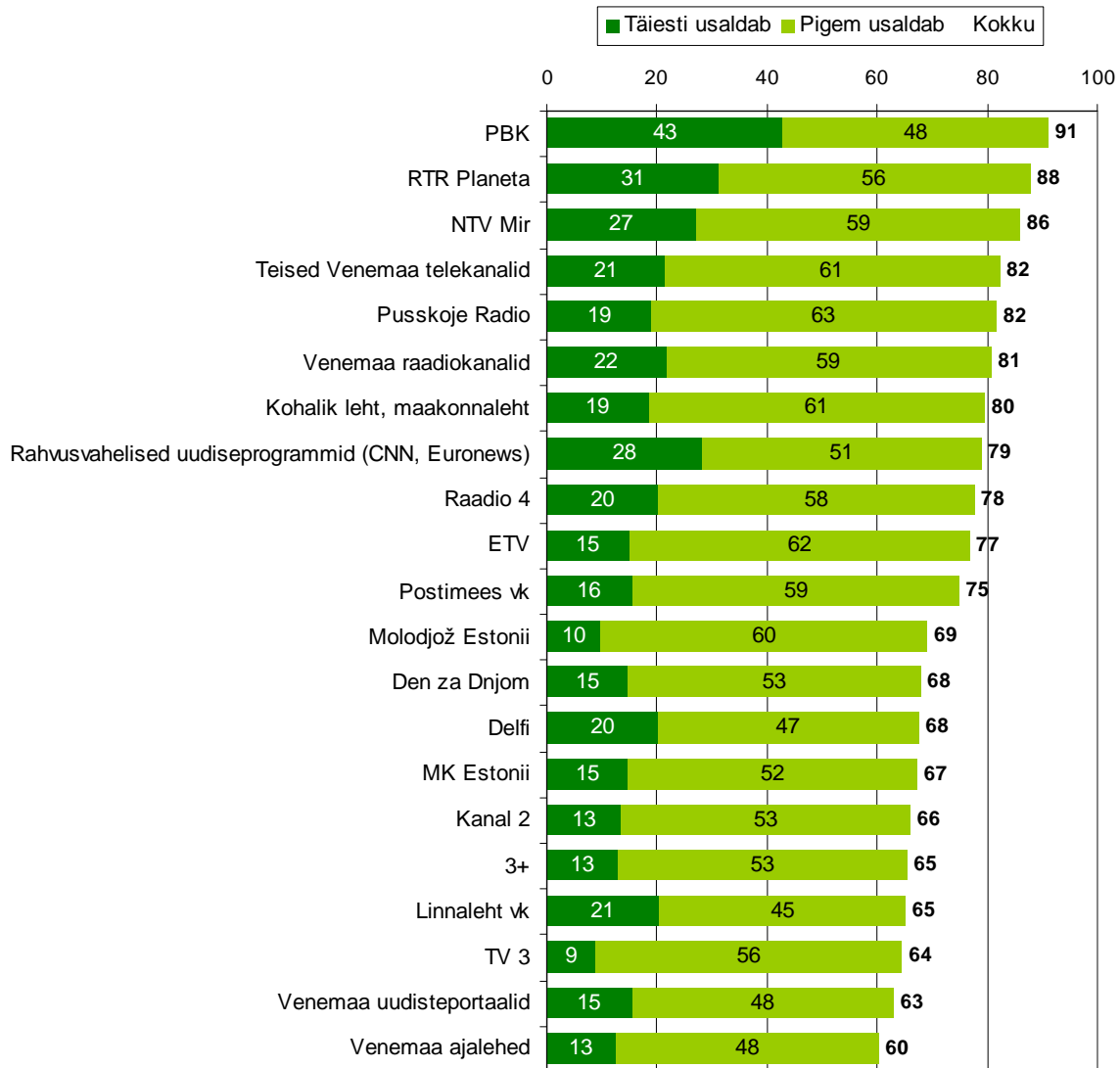

Venekeelsed vastajad pidasid Eesti poliitika ja riigikaitse kohta edastatava informatsiooni usaldusväarsuse aspektist kõige usaldusväärsemateks telekanaliteks Esimest Balti Kanalit (täiesti+pigem usaldab 91% vaatajatest) ning kanaleid RTR Planeta (88%) ning NTV Mir (86%) (Joonis 51).

Võrkeelsetest meediakanalitest (kui kõrvale jätta kohalikud lehed ja maakonnalehed) pidasid ka mitte-eestlased kõige usaldusväärsemateks rahvusvahelisi uudisprogramme (79%).

Eestikeelseid telekanaleid peeti antud küsimuses valdavalt vähem usaldusväärseks kui venekeelseid, kõige usaldusväärsemaks hinnati eestikeelsetest meediakanalitest ETV-d (77%).

Joonis 51 Hinnangud Eesti poliitika ja riigikaitse kohta edastatav informatsiooni usaldusvärsusele meediakanalite lõikes, % n=venekeelsed vastajad, kes meediakanalit jälgisid)

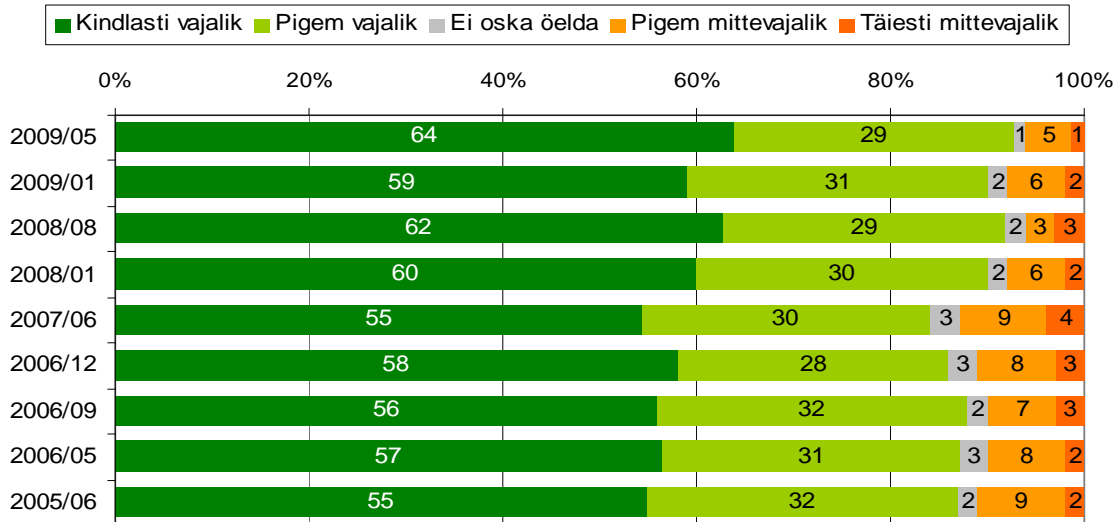
7 Hinnangud seoses kaitseväeteenistusega

7.1 Kaitseväeteenistuse vajalikkus

Kaitseväeteenistuse läbimist peetakse noormeeste jaoks valdavalt vajalikuks. Maikuu 2009 hindas sõjaväeteenistuse läbimist noormeeste jaoks kindlasti vajalikuks 64% ning pigem vajalikuks 29% elanikest (Joonis 52). Vastupidisel arvamusel, st sõjaväeteenistuse läbimist ei pea noormeeste jaoks vajalikuks 6% vastajaist.

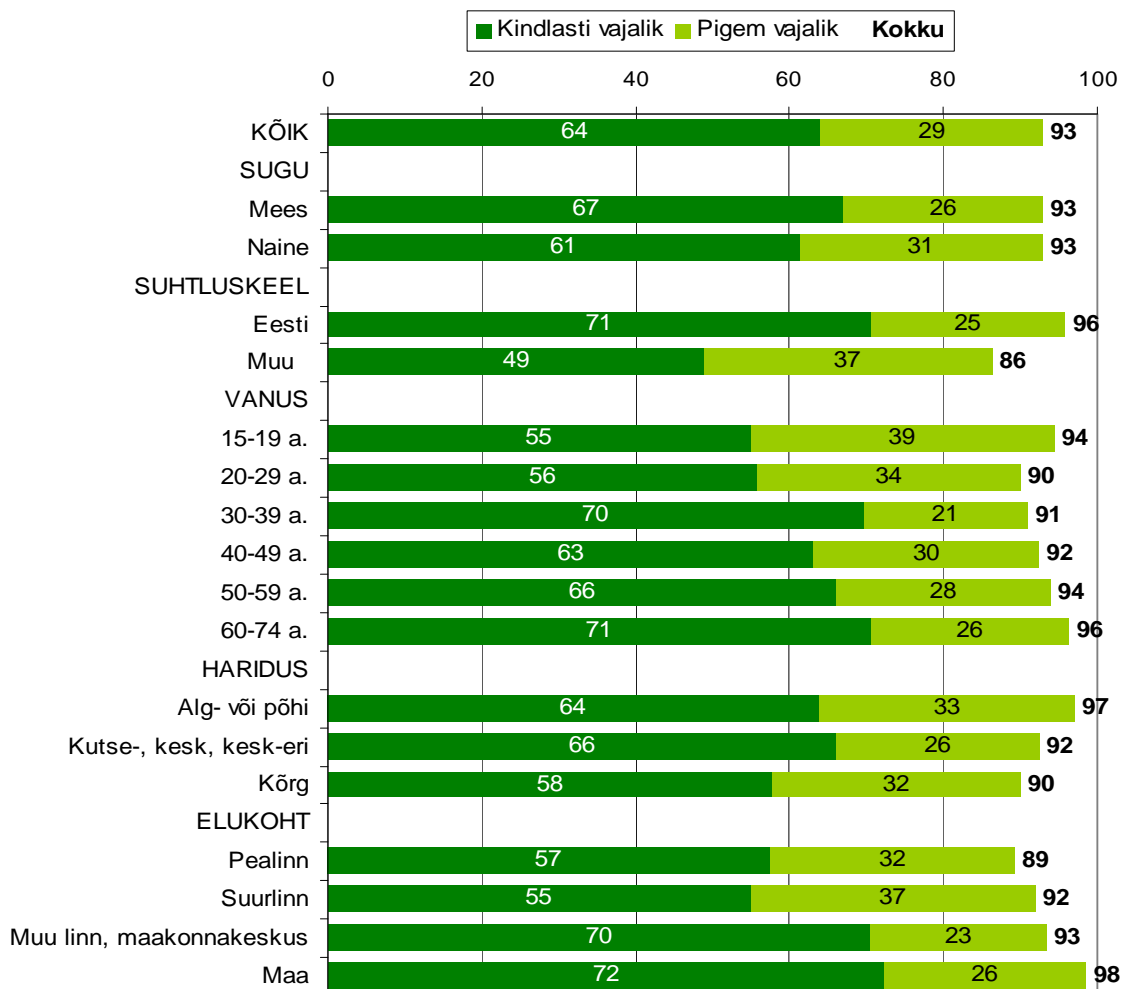
Hinnangud ajateenistuse vajalikkusele on aastate jooksul muutunud positiivsemaks – kui perioodil 2005-2007 pidas ajateenistust vajalikuks 85-88% vastajaist, siis alates 2008. aastast on see näitaja püsinud stabiilselt 90% piirimail või veidi kõrgemalgi.

Joonis 52 Suhtumine ajaväeteenistuse vajalikkusesse, ajaline võrdlus, %

Võrreldes mitte-eestlastega on toetus kaitseväeteenistuse vajalikkusele suurem eestlaste seas (Joonis 53). Tulenevalt rahvastiku regionaalsest paiknemisest, on seetõttu toetus ajateenistuse vajalikkusele regionaalselt suurim maapiirkondades, väiksem aga pealinnas.

Joonis 53 Suhtumine sõjaväeteenistuse vajalikkusesse sihtgruppides, %

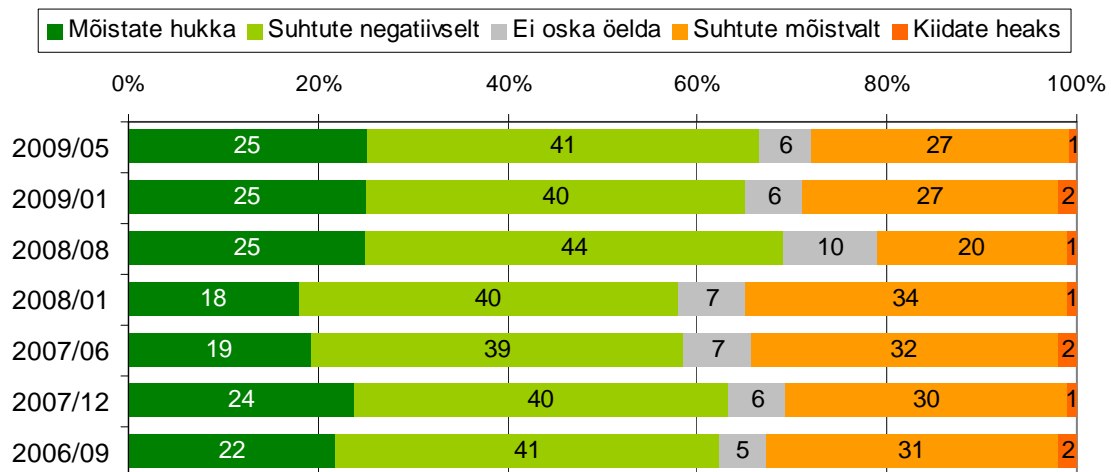

7.2 Ajateenistusest kõrvalehoidmine

Ajateenistusest kõrvalehoidmise suhtes väljendab 25% elanikest hukkamõistu ning 41% suhtub negatiivselt (Joonis 54). Mõistvalt suhtus ajateenistusest kõrvalehoidmisse 27%, heakskiitvalt aga vaid 1% elanikkonnast.

Vaadeldes hinnangute muutumist ajas, torkab silma, et 2008. aasta augustis, kui elanike ohutunne oli teravnenud seoses Gruusia-Venemaa konfliktiga, olid hoiakud ajateenistuses kõrvalehoidmise kohta veidi negatiivsemad kui tavapäraselt. Tõenäoliselt tõmbasid paljud elanikud toona Eesti ning Gruusia vahel paralleele ning teadvustasid seetõttu kaitseväge (ning seal osalemise) vajalikkust riigi julgeoleku seisukohalt.

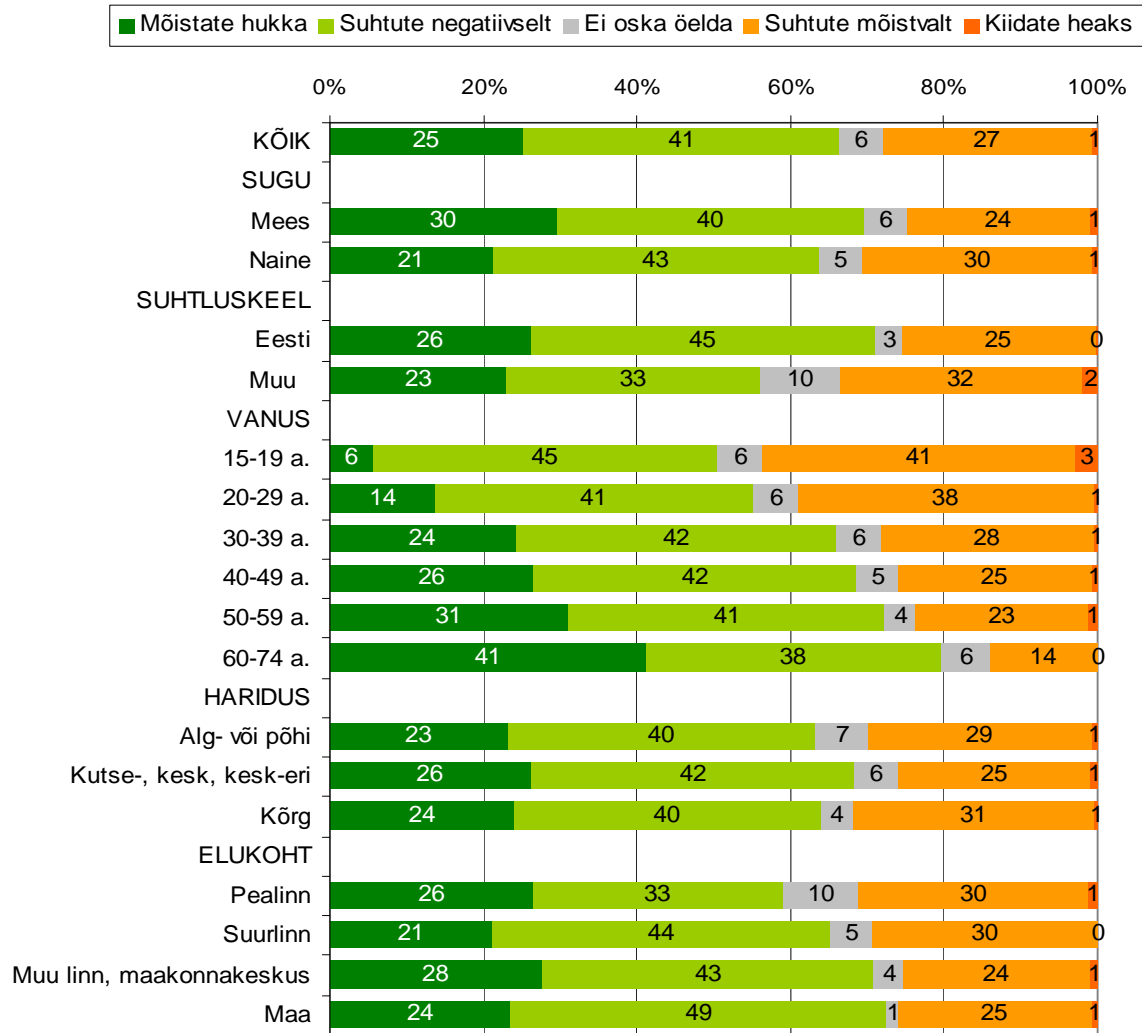
Joonis 54 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse (% , n=kõik vastajad)

Tulemuste illustreerimiseks on [joonisel 55](#) kõrvuti koondtulemustega toodud tulemused ka detailsemalt erinevates sotsiaal-demograafilistes rühmades.

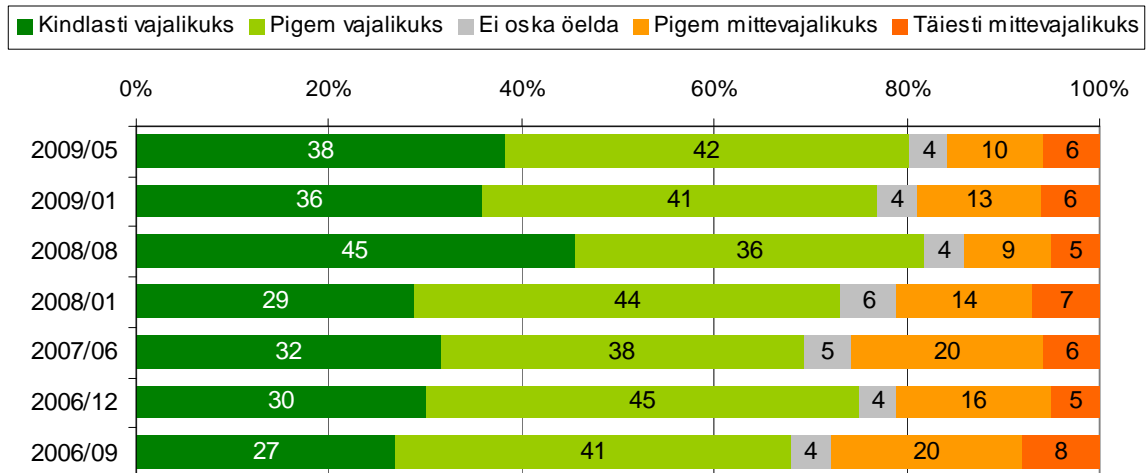
Sarnaselt eelnevale küsitlusele näitasid tulemused ka seekord, et kriitilisemad on ajateenistusest kõrvale hoidmise suhtes eakamad respondendid – mida noorema vanuserühmaga on tegemist, seda enam oli mõistva suhtumise väljendajaid. Eestlased suhtusid ajateenistusest kõrvalehoidmisse sagedamini negatiivselt kui mitte-eestlased, sellest tulenevalt ilmsid erinevused hinnangute jagunemises ka vastaja elukoha lõikes.

Joonis 55 Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse sihtgruppides, %

7.3 Asendusteenistus

Suhtumine võimaliku asendusteenistuse vajalikkusesse on elanike seas valdavalt positiivne. Asendusteenistust, kus rakendatakse sõjaväkke mittesobivaid noormehi päästetöödel, keskkonnakaitstes vms, pidas vajalikuks 80% elanikest (Joonis 56). Vaadeldava perioodi (2006-2009) jooksul on elanike suhtumine asendusteenistusse muutunud üldjoontes pooldavamaks.

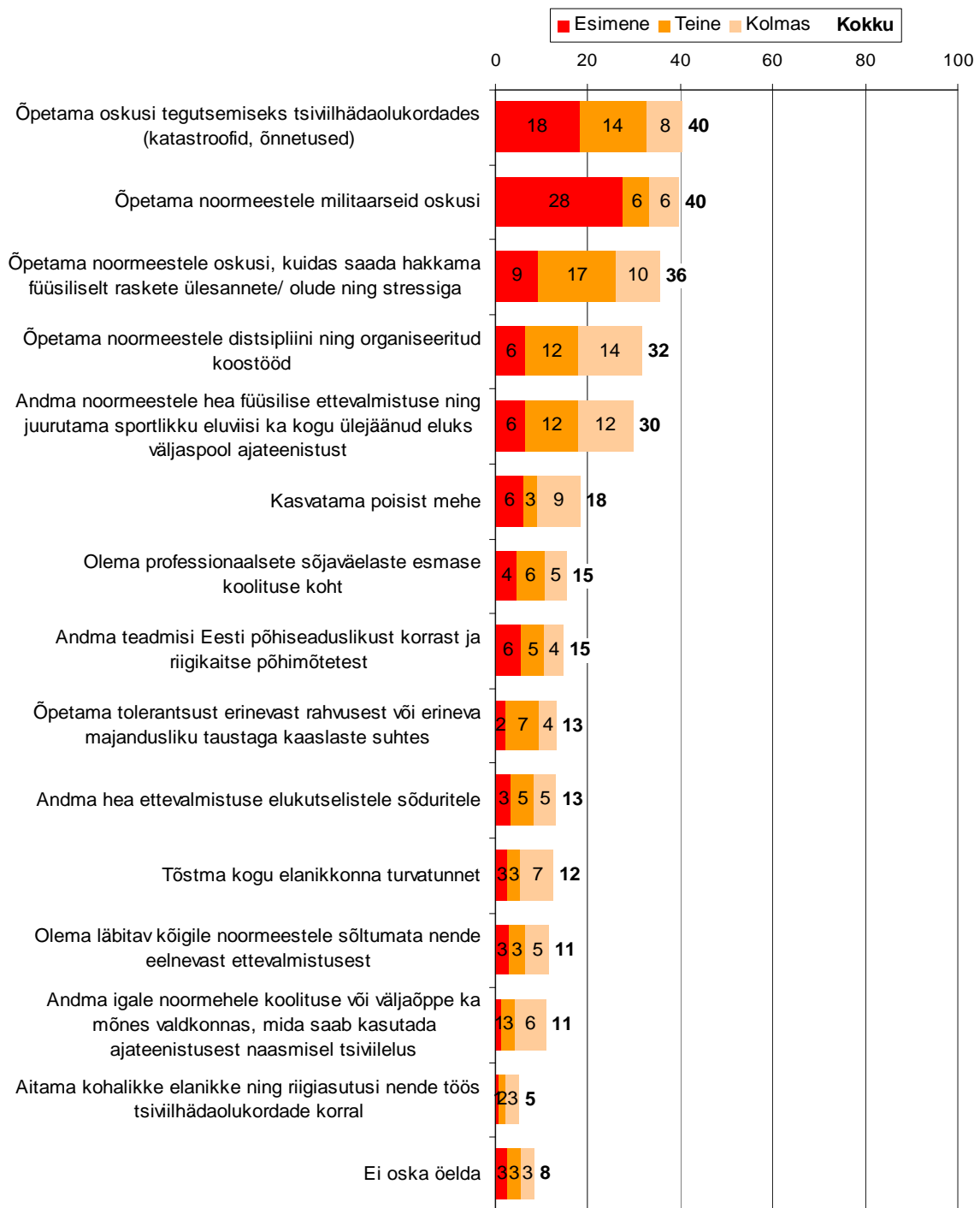
Joonis 56 Elanike suhtumine asendusteenistusse, ajaline võrdlus, %**7.4 Ajateenistuse eesmärgid**

Palusime vastajatel valida etteantud nimekirjast kolm olulisemat eesmärki, mida peaks täitma noormeeste kohustuslik ajateenistus ja reservarmee.

Rääkides esmastest eesmärkidest, st. eesmärkidest, mida nimetati kõige esimesena (ja seega peeti kõige olulisemaks), töid eestimaalased kõige sagedamini välja militaarsete oskuste õpetamise (28%) ning oskuse tegutseda tsiviilhädaolukordades (18%) (Joonis 57).

Võttes kokku eesmärgid, mida vastajad nimetasid kolme olulisema seas, reastusid eelpool nimetatud kaks eesmärki taas mainimissageduse alusel moodustatud pingerea tippu (kumbagi eesmärki nimetas 40%). Üpris arvukalt leidis ka neid, kes arvasid, et kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee ülesandeks peaks olema füüsiliselt raskete ülesannete /olude ning stressiga toimetulekuks oskuste andmine (36%), distsipliini ning organiseeritud koostöö õpetamine (32%) või hea füüsilise ettevalmistuse andmine koos sportlike eluviiside juurutamisega (30%).

Joonis 57 Hinnangud kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee eesmärkidele, kolm prioriteetset eesmärki (% , n=kõik vastajad)

Sõltuvalt sellest, kas vastaja on isiklikult teeninud Kaitseväes või mitte, või on seal teeninud tema sugulased või sõbrad, erinevad ka arvamused selle kohta, mis peaks olema kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee olulisemad eesmärgid. Inimesed, kes on ise Kaitseväes teeninud, peavad Kaitseväe kõige olulisemateks ülesanneteks füüsiliselt raskete ülesannete/olude ning stressiga toimetuleku oskuse andmist või militaarsete oskuste õpetamist (Joonis 58). Kuna Kaitseväes teeninud inimesi sattus valimisse vaid 67, on maksimaalne veapiir antud sihtrühma kohta üldistuste tegemiselt 95%-lisel usaldusnivool ca. 11%.

Inimesed, kes pole Kaitseväes teeninud ning ei oma armeeteenistust läbinud sugulasi/sõpru, hindavad Kaitseväe kõige olulisemateks ülesanneteks võrdset sageli militaarsete oskuste andmist ning tsiviilhädaolukordades tegutsema õpetamist.

Joonis 58 Hinnangud kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee eesmärkidele sõltuvalt kokkupuutest Kaitseväega, kolm prioriteetset eesmärki, %

Järgnevalt vaatleme hinnangute jagunemisest kolme viimase küsitluse löikes. Mais 2009 läbi viidud küsitluse tulemused ei erine oluliselt 2008. aasta augustikuu tulemustest, v.a hinnangud sellele, kas kohustusliku ajateenistuse ülesanne peaks olema poisist mehe kasvatamine (Joonis 59). Antud tegurit peab maikuus oluliseks väiksem arv inimesi kui aasta tagasi.

Joonis 59 Hinnangud kohustusliku ajateenistuse ja reservarmee eesmärkidele, ajaline võrdlus (kolm prioriteetset eesmärki), (% , n=kõik vastajad)

2009. aasta jaanuarikuus toodi tavapärasest sagedamini oluliste eesmärkidena esile noormeestele militaarsete oskuste õpetamist, professionaalsete sõjaväelaste esmast koolitamist ning elukutseliste sõdurite ettevalmistamist. Tavapärasest harvemini nimetati füüsiliselt raskete ülesannete/olude ning stressiga toimetuleku õpetamist ning poisist mehe kasvatamist.

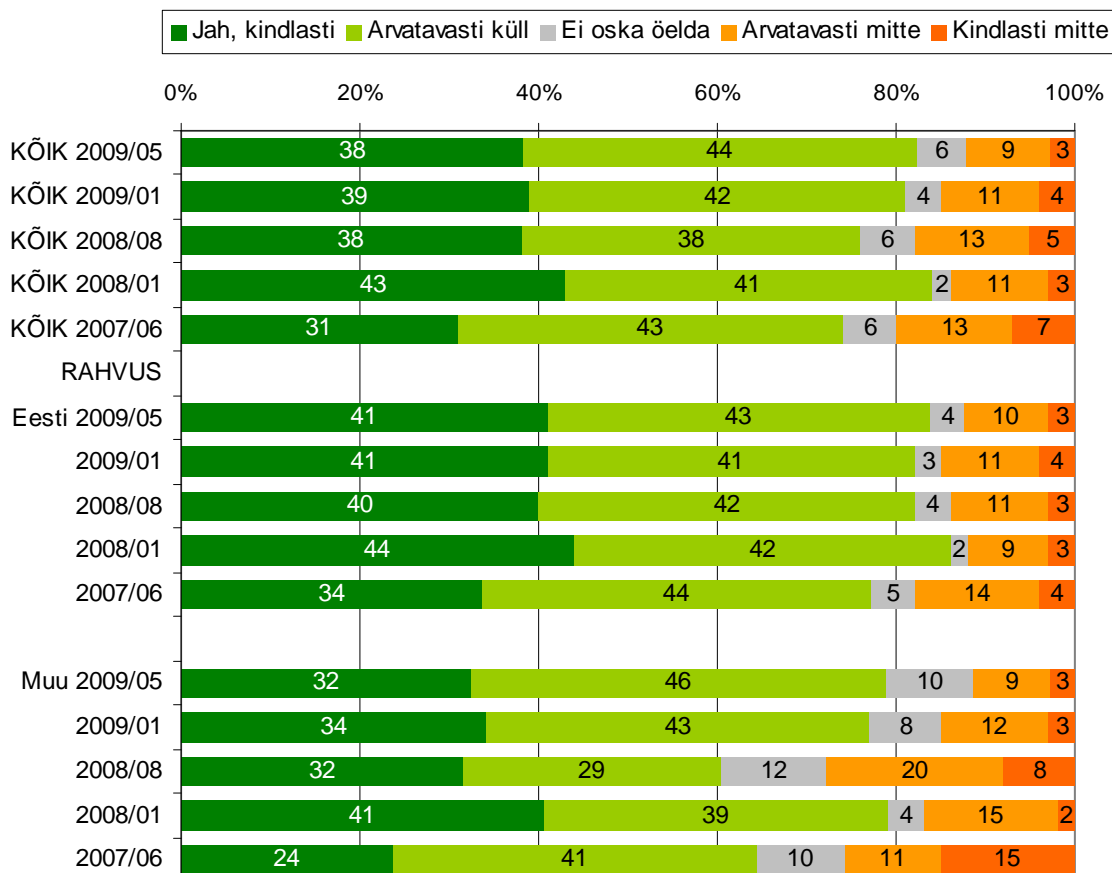
8 Hinnangud seoses riigikaitseõpetusega koolis

8.1 Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse

Riigikaitseõpetuse kuulumist kooli õppeprogrammi pooldab 82% elanikkonnast, sealhulgas 38% pooldab seda kindlalt ning 44% arvatavasti pooldaks seda (Joonis 60). Riigikaitseõpetuse vastu on 12% vastajaist. Võrreldes jaanuariga pole suhtumine oluliselt muutunud, pikema ajaperioodi jooksul on näha suhtumise muutumist pigem pooldavamaks (erandiks on 2008. aasta jaanuarikuu, mil riigikaitseõpetuse pooldajaid oli rekordiliselt palju ehk 84%). Eestlaste ning mitte-eestlaste seas on mais 2009 riigikaitseõpetuse pooldajaid praktiliselt võrdselt. Samas tasub märkida, et kui eestlaste seas on pooldav suhtumine olnud väga levinud kõigil vaadeldavatel uuringukuudel, siis mitte-eestlaste seas on suhtumine oluliselt positiivsemaks muutunud just käesoleval aastal.

Võrreldes teiste vanuserühmadega suhtuvad riigikaitseõppe sisseviimisse kooli õppeprogrammi positiivsemalt 40-49-aastased.

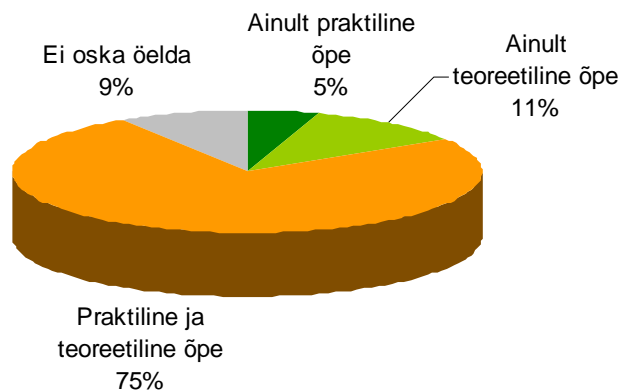
Joonis 60 Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse kooli õppeprogrammis, %

Saamaks ettekujutust, milline on elanike silmis riigikaitseõppe sobilik ülesehitus, küsisime, kas riigikaitseõpetus peaks olema praktilise kallakuga ning andma õpilasele praktilisi oskusi (relvakäsitsemine, tsiviilkaitse, riviõpe, meditsiin jne) või peaks ta andma laiemat käsitlust riigikaitsest, hõlmates ka teoreetilisi teadmisi sõjaajaloo, julgeoleku- ja kaitsepoliitika jms kohta.

$\frac{3}{4}$ vastajaist arvab, et riigikaitseõpetus peaks hõlmama nii praktilist kui teoreetilist õpet (Joonis 61). Ainult teoreetilist õpet pooldab 11%, ainult praktilist õpet 5%. Ainult teoreetilise õppe pooldajaid on keskmisest arvukamalt kõrgharidusega inimeste seas (17%).

Joonis 61 Arvamused riigikaitseõpetuse sobiliku ülesehituse kohta (% , n=kõik vastajad)

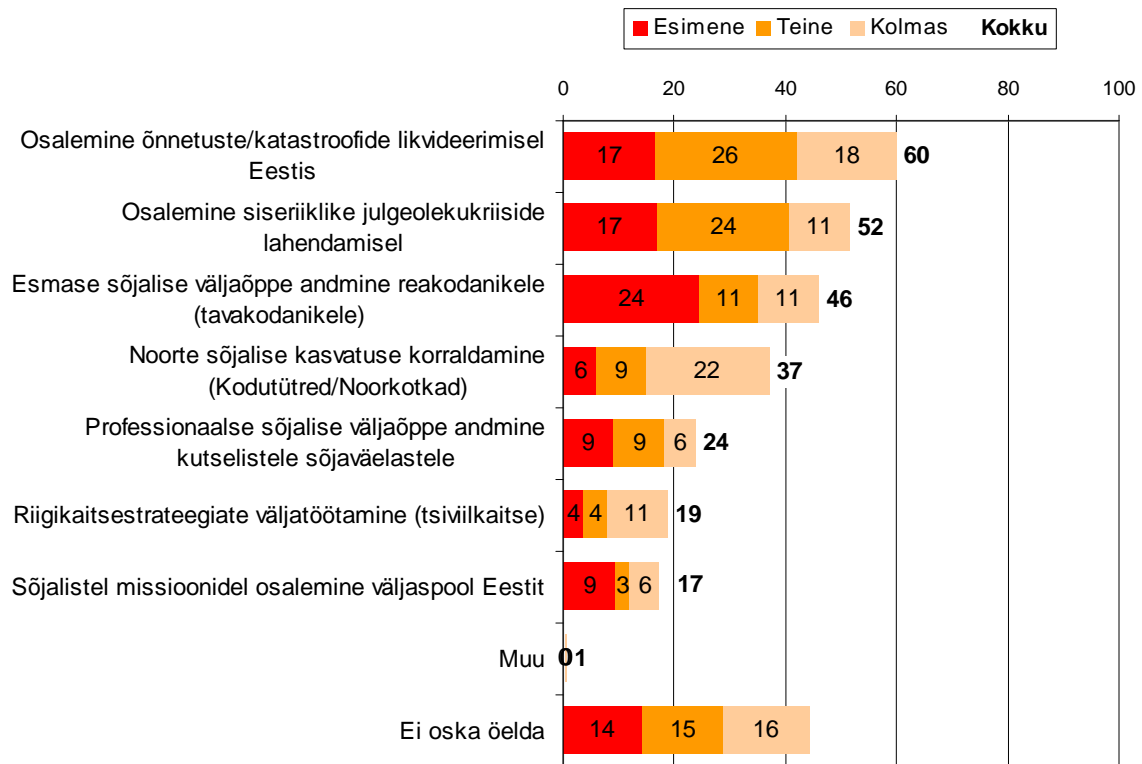
9 Kaitseliidu kuvand ja eesmärgid

Selgitamaks, millised peaksid eestimaalaste arvates olema Kaitseliidu peamised eesmärgid, esitasime vastajatele rea võimalikke eesmärke ning palusime neil nimekirjast valida kolm vastaja meelest kõige olulisemat.

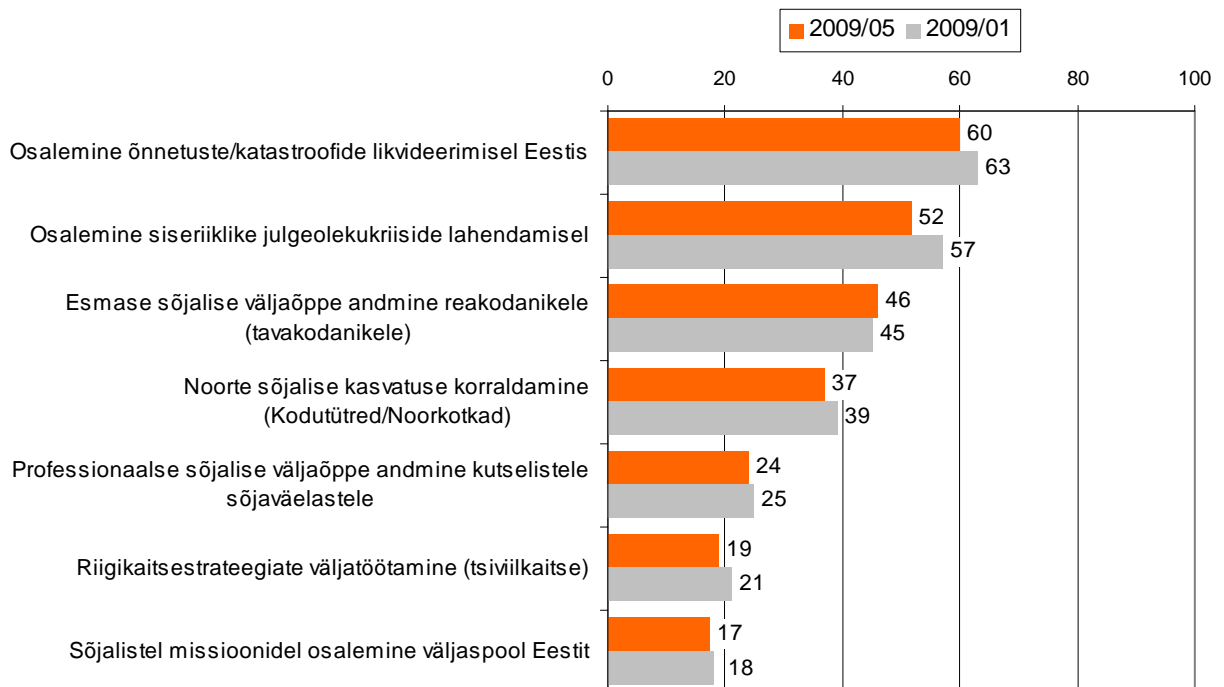
Kolme peamise ülesande seas mainisid vastajad kõige sagedamini osalemist Eestis toimuvate õnnetuste, katastroofide likvideerimisel (60% vastajatest) ning siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel (vastavalt 52%) (Joonis 62). Veidi vähem kui pooled elanikest pidasid kaitseliidu peamiste ülesannete hulka kuuluvaks ka reakodanikele esmase sõjalise väljaõppe andmist (46%). Kõige harvemini nähakse Kaitseliidu eesmärgina riigikaitsestrateegiate väljatöötamist (19%) ning sõjalistel operatsioonidel osalemist väljaspool Eesti piire (17%).

Võrreldes jaanuariga pole hinnangute struktuur oluliselt muutunud, v.a siseriiklike julgeolekukriiside lahendamine, mida peab mais oluliseks veidi väiksem arv inimesi kui jaanuaris (Joonis 63).

Joonis 62 Arvamus Kaitseliidu peamistest ülesannetest (% , n=kõik vastajad)

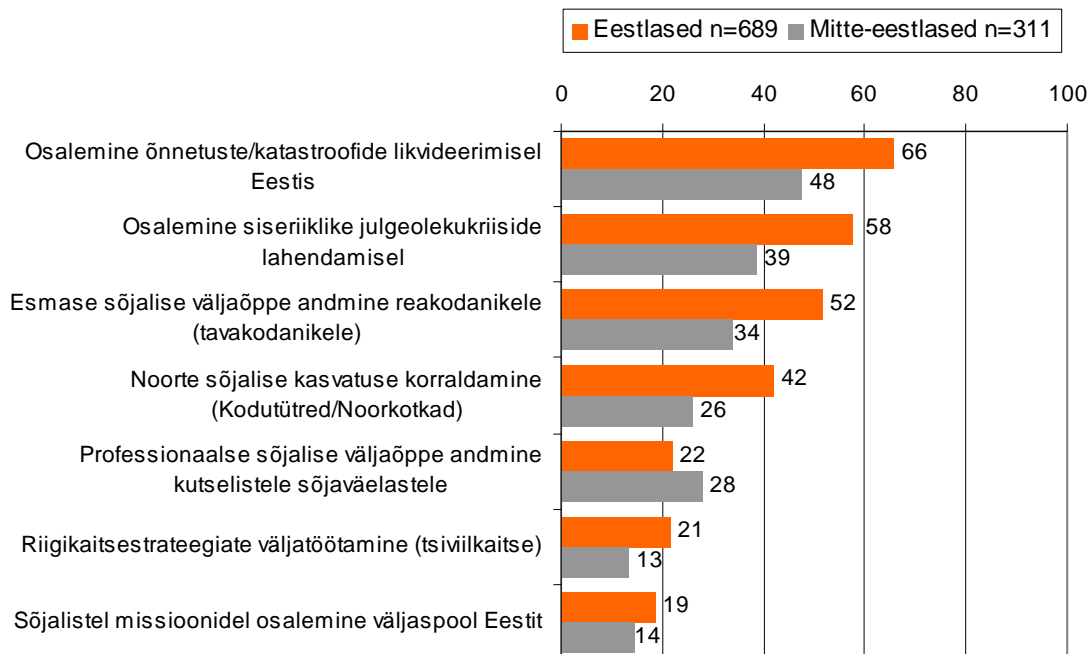
Joonis 63 Arvamus Kaitseliidu peamistest ülesannetest, kolm peamist ülesannet, ajaline võrdlus (% , n=kõik vastajad)

Järgnevalt vaatame detailsemalt, kuidas antud küsimuse osas erineb eestlaste ning mitte-eestlaste suhtumine. Joonisel 64 on esitatud koondtulemused kolme olulisema eesmärgi kohta.

Etteruttavalt tasub öelda, et võrreldes eestlastega oli mitte-eestlaste seas arvukamalt neid, kes antud küsimuses arvamust avaldada ei osanud, mis selgitab asjaolu, et pea kõiki vaadeldavaid eesmärke seostasid eestlased Kaitseliiduga sagedamini kui mitte-eestlased. Seetõttu tasuks kahe rahvusrühma hinnanguid Kaitseliidu ülesannetele võrrelda lähtuvalt sellest, millisesse olulisuse järjekorda eesmärgid kummagi rühma hinnangute alusel järjestuvad. Rääkides kolmest kõige prioriteetsemast eesmärgist, on eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud sarnased: kõige sagedamini nimetasid kummagi rahvusrühma esindajad osalemist õnnetuste/katastroofide likvideerimisel Eestis (eestlastest 66%, mitte-eestlastest 48%), osalemist siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel (vastavalt 58% ja 39%) ning esmase väljaõppe andmist reakodanikele (52% ja 34%). Rääkides noorte sõjalise kasvatuses ning professionaalse sõjalise väljaõppe andmisest, arvamusid siiski erinevad. Nimelt hindavad eestlased noortele sõjalise kasvatuses korraldamist tunduvalt enam oluliseks kui professionaalse sõjalise väljaõppe andmist kutselistele sõjaväelastele (vastavalt 42% ja 22%), mitte-eestlaste hinnangul aga asetsevad need kaks eesmärki oma olulisuse poolest praktiliselt samal pulgal (vastavalt 26% ja 28%).

Joonis 64 Arvamus Kaitseliidu peamistest eesmärkidest sõltuvalt rahvusest, kolm kõige olulisemat eesmärki, %

1. POLIITIKA JA RIIGIKAITSE**2. TAUSTTEAVE****Lisa 1 Küsitlusankeet
OMNIBUSS 5/2009**

Küsitaja nimi _____, töötõendi nr _____

1. Intervjuu toimumise koht:

- 1 Tallinn
- 2 Harjumaa
- 3 Hiiumaa
- 4 Ida-Virumaa
- 5 Jõgevamaa
- 6 Järvamaa
- 7 Läänemaa
- 8 Lääne-Virumaa
- 9 Põlvamaa
- 10 Pärnumaa
- 11 Raplamaa
- 12 Saaremaa
- 13 Tartumaa
- 14 Valgamaa
- 15 Viljandimaa
- 16 Võrumaa

2. Asulatüüp:

- 1 pealinn
- 2 suur linn (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve)
- 3 maakonnakeskus
- 4 muu linn, alev, alevik
- 5 küla

**3. Kui intervjuu toimub
Tallinnas, siis linnaosa
nimetus:**

- 1 Põhja-Tallinn
- 2 Haabersti
- 3 Kesklinn
- 4 Kristiine
- 5 Lasnamäe
- 6 Pirita
- 7 Mustamäe
- 8 Nõmme

4. Valimipiirkond _____**5. Valimipunkti nr** **6. Vastaja nr** **7. Intervjuu läbiviimise keel:**

- 1 eesti keel
- 2 vene keel

**8. Intervjuu toimumise
kuupäev:**
_____**9. Intervjuu alguse kellaeg:**

_____ tund _____

2. POLIITIKA JA RIIGIKAITSE

1. Mil määral Te usaldate järgmisi Eesti riigi ja rahvusvahelisi institutsioone?

IGALE REALE 1 VASTUS. KAART 2.

IGALE REALE 1 VASTUS!	Täielikult usaldan	Pigem usaldan	Pigem ei usalda	Üldse ei usalda	Raske öelda
Riigikogu	1	2	3	4	5
Valitsus	1	2	3	4	5
President	1	2	3	4	5
Peaminister	1	2	3	4	5
Erakonnad	1	2	3	4	5
Kaitsevägi	1	2	3	4	5
Politsei	1	2	3	4	5
Piirivalve	1	2	3	4	5
Maksu- ja Tolliamet	1	2	3	4	5
Kohus	1	2	3	4	5
Kirik	1	2	3	4	5
Rahvusringhääling	1	2	3	4	5
Eesti eraringhääling (era-raadiod, era-telekanalid)	1	2	3	4	5
Trükiajakirjandus	1	2	3	4	5
Kaitseliit	1	2	3	4	5
Eesti Pank	1	2	3	4	5
Riigikontroll	1	2	3	4	5
Õiguskantsler	1	2	3	4	5
NATO	1	2	3	4	5
Euroopa Liit	1	2	3	4	5
Ametiühingud	1	2	3	4	5
Kohalikud omavalitsused	1	2	3	4	5
Päästeamet	1	2	3	4	5

....

8. Kuidas Teie arvate, kas eeloleval aastakümnel muutub maailm turvalisemaks ja sõjaliste konfliktide oht väheneb või vastupidi, suureneb ebastabiilsus ja maailmas kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus?

- 1 Maailm muutub turvalisemaks
- 2 Suureneb sõjaliste konfliktide oht
- 3 Olukord ei muutu
- 4 Ei oska öelda

9. Mil määral kujutavad lähiaastatel ohtu rahule ja turvalisusele maailmas ...

	See kindlasti	Mõningal määral ka see	See kindlasti mitte	Ei oska öelda
Islamiriikide vastuolud lääneriikidega	1	2	3	4
Rahvusvaheliste terroristlike organisatsioonide tegevus	1	2	3	4
Rikaste ja vaeste riikide erinevuste süvenemine	1	2	3	4
Ülemaailmne majanduskriis	1	2	3	4
Organiseeritud kuritegevus, narkokaubandus	1	2	3	4
Venemaa tegevus oma mõjuvõimu suurendamiseks maailmas	1	2	3	4
Hiina tegevus oma mõjuvõimu suurendamiseks maailmas	1	2	3	4
USA majanduslik ja sõjaline võimsus	1	2	3	4
Suured looduskatastroofid	1	2	3	4
Massihävitusrelvade levik	1	2	3	4
Loodusressursside ammendumine	1	2	3	4
Maaväliste tsivilisatsioonide rünnak	1	2	3	4

10. Kui tõenäoliseks Te peate, et Eestit ähvardab lähemate aastate jooksul midagi järgnevast:

KAART 5 (SKAALAKAART).

	Väga tõenäoliseks	Küllaltki tõenäoliseks	Mitte eriti tõenäoliseks	Täiesti ebatõenäoliseks	Ei oska öelda
Terroristlike organisatsioonide poolt korraldatud terroriakt	1	2	3	4	5
Ulatuslik merereostus	1	2	3	4	5
Eestit (mõnda suuremat linna) läbiva naftarongi plahvatus	1	2	3	4	5
Tuumakatastroof Eesti lähistel	1	2	3	4	5
Riigisiseseid relvastatud kokkupõrked kuritegelike rühmituste vahel	1	2	3	4	5
Rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvad kokkupõrked elanikkonna rühmade vahel	1	2	3	4	5
Massilised tänavarahutused	1	2	3	4	5
Ulatuslik sõjaline rünnak mõne välisriigi poolt	1	2	3	4	5
Piiratud sõjaline rünnak mõne strateegilise objekti vastu	1	2	3	4	5
Organiseeritud rünnakud Eesti riiklike infosüsteemide vastu (nn küberrünnakud jms)	1	2	3	4	5
Eesti majanduskeskkonna mõjutamine Eesti huvisid kahjustavalt mõne välisriigi poolt	1	2	3	4	5

11. Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu?

- 1 **Jah, kindlasti**
- 2 **Tõenäoliselt jah**
- 3 **Tõenäoliselt mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

12. Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?

- 1 **Jah, kindlasti**
- 2 **Tõenäoliselt jah**
- 3 **Tõenäoliselt mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

13. Kui Eestile tungitaks kallale, kas püüaksite siis Eestist lahkuda?

- 1 **Jah, kindlasti**
- 2 **Tõenäoliselt jah**
- 3 **Tõenäoliselt mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

14. Kuidas Teile tundub, kas Te olete piisavalt informeeritud teadmaks, mida teha Eesti kaitseks juhul kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung?

- 1 **Jah, piisavalt / tean täiesti kindlalt**
- 2 **Üldiselt küll / tean**
- 3 **Pigem mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

15. Mis tagab Teie arvates Eesti riigile suurima julgeoleku? Nimetage **kolm** olulisemat tegurit.

KAART 6.

- 1 Kuulumine NATO-sse
- 2 Balti riikide kaitsealane koostöö
- 3 Kuulumine ÜRO-sse
- 4 Kuulumine Euroopa Julgeoleku ja Koostööorganisatsiooni (OSCE)
- 5 Kuulumine Euroopa Liitu
- 6 Kaitsealane koostöö Põhjamaadega
- 7 Koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga
- 8 Osalemine rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel
- 9 Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine
- 10 Head suhted Ameerika Ühendriikidega
- 11 Midagi muud, mis? _____
- 12 *Ei oska öelda*

16. Milline on Teie seisukoht Eesti riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste kohta? Kas riigikaitsekulutusi tuleks...

- 1 **tunduvalt tõsta**
- 2 **mõningal määral tõsta**
- 3 **säilitada praegusel tasemel**
- 4 **mõningal määral vähendada**
- 5 **tunduvalt vähendada**
- 6 *Ei oska öelda*

17. Milline on Teie hinnang sellele, kuidas riik on viimastel aastatel tegutsenud Eesti riigikaitse arendamisel. Kas riigikaitset on arendatud ...

- 1 **väga hästi**
- 2 **küllaltki hästi**
- 3 **pigem halvasti**
- 4 **väga halvasti**
- 5 *Ei oska öelda*

18. Kuidas Teile tundub, kas võõrriigi relvastatud kallaletungi korral oleks võimalik Eestit kaitsta?

- 1 **Jah, kindlasti**
- 2 **Tõenäoliselt jah**
- 3 **Tõenäoliselt mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

19. Kas Te olete informeeritud pikaajaliste arengukavade olemasolust Eesti riigi kaitsevõime arendamiseks (nagu näiteks sõjalise kaitse arengukava 2009 – 2018)?

- 1 **Jah, üsna hästi**
- 2 **Mõningal määral**
- 3 **Üsna vähe**
- 4 **Ei, üldse mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

20. Kas Teie olete Eesti NATO-sse kuulumise poolt või selle vastu?

- 1 **Kindlasti poolt**
- 2 **Pigem poolt**
- 3 **Pigem vastu**
- 4 **Kindlasti vastu**
- 5 *Ei oska öelda*

21. Kuivõrd Te olete informeeritud sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek?

- 1 **Väga hästi**
- 2 **Pigem hästi**
- 3 **Pigem halvasti**
- 4 **Väga halvasti**
- 5 *Ei oska öelda*

22. Kuidas on Teie hinnangul muutunud Eesti julgeolek pärast NATOga liitumist? Kas see on ...

- 1 oluliselt suurenenud
- 2 pigem suurenenud
- 3 ei ole muutunud
- 4 pigem vähenenud
- 5 oluliselt vähenenud
- 6 Ei oska öelda

23. Mis laadi abile võib Teie arvates Eesti NATO poolt loota võimaliku sõjalise konflikti korral – kas NATO osutaks Eestile otsest sõjalist abi või piirduks abi poliitilise ja diplomaatilise toetusega?

- 1 NATO osutaks otsest sõjalist abi
- 2 NATO osutaks vaid poliitilist ja diplomaatilist toetust
- 3 Eestil pole NATO-lt mingit abi loota
- 4 Ei oska öelda

24. Milline on Teie suhtumine NATO edasisse laienemisse? Kuidas Te suhtute sellesse, kui NATO-ga liituks ... *IGALE REALE 1 VASTUS!*

	Täielikult toetan	Pigem toetan	Pigem ei toeta	Olen vastu	Raske öelda
Soome	1	2	3	4	5
Rootsi	1	2	3	4	5
Ukraina	1	2	3	4	5
Gruusia	1	2	3	4	5
Iisrael	1	2	3	4	5
Jaapan	1	2	3	4	5
Venemaa	1	2	3	4	5

25. Kas Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes?

- 1 Jah, kindlasti
- 2 Tõenäoliselt jah
- 3 Tõenäoliselt mitte
- 4 Kindlasti mitte
- 5 Ei oska öelda

26. Eesti sõdurid osalevad mitmel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil väljaspool Eesti piire. Millised on Teie hinnangul kaardil toodutest kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema välismissioonidel.

KAART 7 (LOETELU). IGASSE VEERGU ÜKS VASTUS.

	Esimene põhjus ÜKS VASTUS	Teine põhjus ÜKS VASTUS	Kolmas põhjus ÜKS VASTUS
Tagab NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis	1	1	1
Annab meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse	2	2	2
Aitab ära hoida konfliktide levimist Eestisse	3	3	3
Aitab kaasa rahu tagamisele maailmas tervikuna	4	4	4
Kaitseb kriisipiirkondade elanikke	5	5	5
Aitab levitada demokraatlikke väärtusi maailmas	6	6	6
Annab Eestile võimaluse kaasa rääkida maailma poliitikas	7	7	7
Välismissioonidel osalemine on iga arenenud riigi kohustus	8	8	8
Muu argument, täpsustage _____	9	9	9
Mitte ükski ülalmainitutest ei põhjenda osalemist välismissioonidel / ei poolda osalemist missioonidel	10		

27. Kas Eesti peaks jätkama tegutsemist rahvusvaheliste jõudude koosseisus kriisipiirkondades ...

	Jah, kindlasti	Tõenäoliselt jah	Tõenäoliselt mitte	Kindlasti mitte	<i>Ei oska öelda</i>
Kosovos	1	2	3	4	5
Afganistanis	1	2	3	4	5
NATO reageerimisjõudude koosseisus	1	2	3	4	5
EL lahingugruppide koosseisus	1	2	3	4	5

28. Millise rahvusvahelise organisatsiooni poolt koordineeritud sõjalistel missioonidel osalemist peate Eesti jaoks kõige prioriteetsemaks. ÜKS VASTUS.

- 1 **NATO**
- 2 **Euroopa Liit**
- 3 **ÜRO (Ühinenud Rahvaste Organisatsioon)**
- 4 **OSCE (Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsioon)**
- 5 **Mitte ühegi neist**
- 6 *Ei oska öelda*

29. Kui vajalikuks Teie peate noormeeste jaoks ajateenistuse läbimist? Kas Teie arvates on ajateenistuse läbimine...

- 1 **kindlasti vajalik**
- 2 **pigem vajalik**
- 3 **pigem mittevajalik**
- 4 **täiesti mittevajalik**
- 5 *Ei oska öelda*

30. Kuidas Teie suhtute ettepanekusse kutsuda sõjaväkke mittesobivad noormehed asendusteenistusse, rakendades neid päästetöödel, keskkonnakaitstes vms. Kas peate seda ...

- 1 **kindlasti vajalikuks**
- 2 **pigem vajalikuks**
- 3 **pigem mittevajalikuks**
- 4 **täiesti mittevajalikuks**
- 5 *Ei oska öelda*

31. Kuidas suhtute kodanikesse, kes hoiavad ajateenistusest kõrvale?

- 1 **Mõistate hukka**
- 2 **Suhtute negatiivselt**
- 3 **Suhtute mõistvalt**
- 4 **Kiidate heaks**
- 5 *Ei oska öelda*

32. Kas kooli õppeprogrammis peaks olema riigikaitseõpetus?

- 1 **Jah, kindlasti**
- 2 **Arvatavasti küll**
- 3 **Arvatavasti mitte**
- 4 **Kindlasti mitte**
- 5 *Ei oska öelda*

33. Kas Teie ise, keegi Teie pere liikmetest või lähedastest sõpradest on teeninud Eesti kaitseväes?

MITU VASTUST.

- 1 **Jah, olen ise teeninud**
- 2 **Jah, sugulased või sõbrad on teeninud**
- 3 **Ei**
- 4 *Ei oska öelda*

34. Kas riigikaitseõpetus peaks olema praktilise kallakuga ning andma õpilasele praktilisi oskusi (relvakäsitsemine, tsiviilkaitse, riviõpe, meditsiin jne) või peaks ta andma laiema käsitluse riigikaitsest hõlmates ka teoreetilisi teadmisi sõjaajaloo, julgeoleku- ja kaitsepoliitika jms kohta)

- 1 **Ainult praktiline õpe**
- 2 **Ainult teoreetiline õpe**
- 3 **Praktiline ja teoreetiline õpe**
- 4 *Ei oska öelda*

35. Mil määral Te usaldate informatsiooni, mida annavad Eesti poliitika ja riigikaitse kohta ...

IGALE REALE 1 VASTUS! KAART 8 (SKAALAKAART).

	Täielikult usaldan	Pigem usaldan	Pigem ei usalda	Üldse ei usalda	Raske öelda	Ei loe / ei jälgi seda infokanalit
Eesti Päevaleht	1	2	3	4	5	6
Postimees	1	2	3	4	5	6
Õhtuleht	1	2	3	4	5	6
Linnaleht	1	2	3	4	5	6
Kohalik maakonna- või linnaleht	1	2	3	4	5	6
Eesti Ekspress	1	2	3	4	5	6
Maaleht	1	2	3	4	5	6
Eesti Raadio	1	2	3	4	5	6
Kuku raadio	1	2	3	4	5	6
Eesti Televisioon	1	2	3	4	5	6
Kanal 2	1	2	3	4	5	6
TV 3	1	2	3	4	5	6
Pervõi Baltiiski Kanal	1	2	3	4	5	6
Venemaa telekanalid	1	2	3	4	5	6
Soome telekanalid	1	2	3	4	5	6
Rahvusvahelised uudisprogrammid (CNN, Euronews)	1	2	3	4	5	6
Delfi	1	2	3	4	5	6

36. Milliseid eesmärke peaks täitma noormeeste kohustuslik ajateenistus ja reservarmee? Palun valige tähtsuse järjekorras kolm kõige olulisemat ülesannet.

KAART 9 (LOETELU). IGASSE VEERGU ÜKS VASTUS.

	Esimene ÜKS VASTUS	Teine ÜKS VASTUS	Kolmas ÜKS VASTUS
Õpetama noormeestele militaarseid oskusi	1	1	1
Õpetama oskusi tegutsemiseks tsiviilhädaolukordades (katastroofid, õnnetused)	2	2	2
Andma teadmisi Eesti põhiseaduslikust korrast ja riigikaitse põhimõtetest	3	3	3
Õpetama tolerantsust erinevast rahvusest või erineva majandusliku taustaga kaaslaste suhtes	4	4	4
Olema professionaalsete sõjaväelaste esmase koolituse koht	5	5	5
Õpetama noormeestele oskusi, kuidas saada hakkama füüsiliselt raskete ülesannete/ olude ning stressiga	6	6	6
Andma hea ettevalmistuse elukutselistele sõduritele	7	7	7
Olema läbitav kõigile noormeestele sõltumata nende eelnevast ettevalmistusest	8	8	8
Andma noormeestele hea füüsilise ettevalmistuse ning juurutama sportlikku eluviisi ka kogu ülejäänud eluks väljaspool ajateenistust	9	9	9
Õpetama noormeestele distsipliini ning organiseeritud koostööd	10	10	10
Andma igale noormehele koolituse või väljaõppe ka mõnes valdkonnas, mida saab kasutada ajateenistusest naasmisel tsiviilelus	11	11	11
Tõstma kogu elanikkonna turvatunnet	12	12	12
Aitama kohalikke elanikke ning riigiasutusi nende töös tsiviilhädaolukordade korral	13	13	13
Kasvatama poisist mehe	14	14	14
<i>Ei oska öelda</i>	99		

**37. Millised kaardil toodud ülesannetest peaks Teie hinnangul olema Kaitseliidu peamised ülesanded?
Palun valige kolm kõige olulisemat ülesannet. KAART 10 (LOETELU). IGASSE VEERGU ÜKS VASTUS.**

	Esimene ÜKS VASTUS	Teine ÜKS VASTUS	Kolmas ÜKS VASTUS
Sõjalistel missioonidel osalemine väljaspool Eestit	1	1	1
Esmase sõjalise väljaõppe andmine reakodanikele (tavakodanikele)	2	2	2
Professionaalse sõjalise väljaõppe andmine kutselistele sõjaväelastele	3	3	3
Osalemine siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel	4	4	4
Osalemine õnnetuste/katastroofide likvideerimisel Eestis	5	5	5
Noorte sõjalise kasvatus korraldamine (Kodutütred/Noorkotkad)	6	6	6
Riigikaitsestrateegiate väljatöötamine (tsiviilkaitse)	7	7	7
Muu (täpsustage) _____	8	8	8
<i>Ei oska öelda</i>	99		

38. Kas Teie ise, keegi Teie pere liikmetest või lähedastest sõpradest kuulub Kaitseliitu?

MITU VASTUST

- 1 **Jah, kuulun ise**
- 2 **Keegi pereliikmetest või sõpradest on Kaitseliidu liige**
- 3 **Ei**
- 4 *Ei oska öelda*

5. TAUSTTEAVE

1. Sugu:

- 1 Mees
- 2 Naine

2. Vanus: _____ täisaastat

3. Teie põhiline suhtluskeel Eestis:

- 1 Eesti
- 2 Vene
- 3 Muu

4. Teie kodakondsus:

- 1 Eesti
- 2 muu EL riik
- 3 Venemaa
- 4 muu riik
- 5 kodakondsuseta

5. Teie haridustase: KAART T1.

- 1 alg- või põhiharidus
- 2 kutseharidus ilma keskhariduseta
- 3 kesk- või keskeriharidus, s.h kutseharidus
- 4 kõrgharidus

6. Kas Te olete ...

- 1 abielus / vabaabielus
- 2 lahutatud / elate lahus
- 3 lesk
- 4 vallaline

7. Leibkonna koosseis:

LEIBKONNAKS NIMETATAKSE ÜHEL AADRESSIL ELAVAT JA ÜHISELT RAHALISI RESSURSSE KASUTAVAT INIMESTE RÜHMA

- 1 üksik
- 2 abielus / vabaabielus, lasteta
- 3 täiskasvanutest koosnev perekond (kõik liikmed 18-a. või vanemad)
- 4 perekond alla 18-a. lastega

8. Leibkonnas on Teiega kokku

_____ inimest

9. Alla 18-a. kodus elavate laste arv:

_____ last
(kui KODUS ei ela lapsi, märkige 0)

Leibkonnas elavate alla 18-a. laste vanus(ed) täisaastates:

_____ ; _____ ; _____ ; _____ ; _____ ; _____

10. Mitu teie leibkonna liiget töötavad?

_____ liiget

11. Kas Te ise olete: KAART T2.

- 1 töötav
- 2 töötav (üli)õpilane
- 3 töötav pensionär
- 4 töötu, tööd otsiv
- 5 (üli)õpilane
- 6 (töövõimetus)pensionär
- 7 lapsehoolduspuhkusel olija
- 8 muudel põhjustel mittetöötav (sh kodune)

KUI VASTAJA ISE TÖÖTAB (K11, VAR. 1-3): KAART T3.

12. Kas Te olete ...?

- 1 vabakutseline, FIE
- 2 eraettevõtja (kuni 10 töötajat)
- 3 eraettevõtja (üle 10 töötaja)
- 4 talunik
- 5 palgatöötaja eraettevõttes
- 6 palgatöötaja riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuses

13. Teie ametikoht: KAART T4.

- 1 asutuse, ettevõtte tippjuht, keskastme juht
- 2 tippspetsialist
- 3 keskastme või abispetsialist
- 4 kontoriametnik
- 5 isiku- või klienditeenindaja
- 6 oskustöölaine
- 7 seadme- või masinaoperaator, mootorsõiduki juht
- 8 lihttöölaine
- 9 muu, mis?

14. Kas Teie töö on pigem ...

- 1 füüsiline
- 2 vaimne

15. Kuidas te olete rahul oma praeguse töökohaga? Hinnake 5-pallisel skaalal, kus 5= väga rahul ja 1=üldse mitte rahul.

- 1 üldse mitte rahul
- 2
- 3
- 4
- 5 väga rahul
- 6 ei oska öelda

KÜSIDA KÕIGILT:

16. Isiklik keskmine netosissetulek kuus (ilma tulumaksuta) K. T5.

- 1 kuni 3000 kr
- 2 3001 - 4000 kr
- 3 4001 - 6000 kr
- 4 6001 - 8000 kr
- 5 8001 - 10 000 kr
- 6 10 001 - 15 000 kr
- 7 üle 15 000 kr
- 8 sissetulekut ei ole
- 9 keeldub avaldamast

17. Leibkonna keskmine netosissetulek kuus ühe pere liikme kohta K. T6.

- 1 kuni 3000 kr
- 2 3001 - 4000 kr
- 3 4001 - 6000 kr
- 4 6001 - 8000 kr
- 5 8001 - 10 000 kr
- 6 10 001 - 12 000 kr
- 7 üle 12 000 kr
- 8 keeldub avaldamast
- 9 ei oska öelda

18. Pere keskmine netosissetulek KOKKU. KAART T7.

- 1 kuni 4000 kr
- 2 4001 - 6000 kr
- 3 6001 - 8000 kr
- 4 8001 - 10 000 kr
- 5 10 001 - 12 000 kr
- 6 12 001 - 15 000 kr
- 7 15 001 - 20 000 kr
- 8 20 001 - 25 000 kr
- 9 üle 25 000 kr
- 10 keeldub avaldamast
- 11 ei oska öelda

19. Kas Teil (Teie leibkonnal) on kodus ... :

VÕIB MITU VASTUST!

- 1 arvuti
- 2 auto
- 3 suvila, suvekodu
- 4 mobiiltelefon (isiklikus kasutuses)
- 5 lauatelefon

KELLEL EI OLE ARVUTIT, JÄTKAVAD K.21

20. Kas Teie kodusel arvutil on internetiühendus?

- 1 Jah
- 2 Ei

VASTAVAD KÕIK

21. Kas Te kasutate internetti?

- 1 Jah
- 2 Ei

KUI KASUTAB INTERNETTI (K.21, V.1), VÕIMALIK MITU VASTUST:

22. Kas Te kasutate internetti ...

- 1 kodus
- 2 tööl/ koolis
- 3 mujal

23. Kui sageli te kasutate internetti, kas.. ÜKS VASTUS!

- 1 iga päev
- 2 vähemalt kord nädalas
- 3 vähemalt kord kuus
- 4 harvemini

VASTAVAD KÕIK

24. Poliitikast rääkides kasutatakse mõisteid "vasak- ja parempoolsus". Milline arv 10-pallisel skaalal, kus 1="vasak" ja 10="parem", väljendab kõige paremini Teie vaateid? K. T8.

nr _____ 99 e.o.ö.

25. Millisest ostukohast Te peamiselt oma igapäevased ostud teete? KAART T9. ÜKS VASTUS!

_____ /üks kood kaardilt/

26. Kas Teie olete peres see isik, kes põhiliselt otsustab igapäevaseid sisseoste ja majapidamisküsimusi?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Võrdselt

27. Kas Teie olete peres suurima sissetulekuga isik?

- 1 Jah, või võrdselt
- 2 Ei

28. Millist transpordivahendit peamiselt kasutate pikemate vahemaade läbimiseks, kas...

- 1 autot
- 2 ühistransporti

29. Kas Te olete nõus aeg-ajalt vastama e-maili teel saadetud ankeetidele?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKA K. 30

Teie e-mail (TRÜKITÄHTEDEGA):

30. Intervjuu lõpp:

_____tund _____min